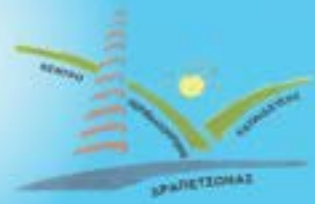

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ

Αειφορία και COVID-19

Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την κατανόηση της πανδημίας
από τη σκοπιά της Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Θεολογία Αβδελλή
Αχιλλέας Μανδρίκας
Κατερίνα Μπαζίγου
Σταυρούλα Τριανταφύλλου

ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΚΑΙ COVID-19

**Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την κατανόηση της πανδημίας
από τη σκοπιά της Εκπαίδευσης για την Αειφορία**

ΑΕΙΦΟΡΙΑ ΚΑΙ COVID-19

**Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την κατανόηση της πανδημίας
από τη σκοπιά της Εκπαίδευσης για την Αειφορία**

Θεολογία Αβδελλή
Αχιλλέας Μανδρίκας
Κατερίνα Μπαζίγου
Σταυρούλα Τριανταφύλλου

Συγγραφείς:

ΚΠΕ Δραπετσώνας:

Σταυρούλα Τριανταφύλλου
Υπεύθυνη ΚΠΕ Δραπετσώνας

Θεολογία Αβδελλή
Αναπληρώτρια Υπεύθυνη ΚΠΕ Δραπετσώνας

1^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής:

Κατερίνα Μπαζιγού, Συντονίστρια Εκπαιδευτικού Έργου Εκπαίδευσης για την Αειφορία

6^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής:

Αχιλλέας Μανδρίκας, Συντονιστής Εκπαιδευτικού Έργου Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Τίτλος: Αειφορία και COVID-19

Υπότιτλος: Εκπαιδευτικές δραστηριότητες για την κατανόηση της πανδημίας από τη σκοπιά της Εκπαίδευσης για την Αειφορία

Εξώφυλλο: Παναγιώτης Φατσέας, ΣΕΕ ΠΕ89 Εφαρμοσμένων Τεχνών, 6^ο ΠΕΚΕΣ Αττικής

Έκδοση: Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δραπετσώνας
Αλ. Παναγούλη & Μονεμβασίας 1, 18648 Δραπετσώνα
Τηλ.: 210 461897, 210 4624627, Fax: 210 4612422
e-mail: mail@kpe-drapets.att.sch.gr

ΜΑΙΟΣ 2021

ISBN: 978-960-9532-08-2

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons [CC BY-NC-ND](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/) (Αναφορά Δημιουργού – Μη Εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγα Έργα 4.0).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Πατώντας επάνω στον αριθμό της σελίδας μεταβαίνετε αυτόματα σε αυτήν

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Α: COVID-19 & ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	9
1 ^η Υποενότητα: Πανδημία και φυσικό περιβάλλον: Αιτίες.....	10
2 ^η Υποενότητα: Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαραστάσεις.....	16
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Β: COVID-19 & ΕΡΓΑΣΙΑ	39
1 ^η Υποενότητα: Πανδημία και κέντρα εστίασης	40
2 ^η Υποενότητα: Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους	48
3 ^η Υποενότητα: Τηλεργασία και Τηλεκπαίδευση.....	56
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Γ: COVID-19 & ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ.....	67
1η Υποενότητα: Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες.....	68
2 ^η Υποενότητα: Παραπληροφόρηση και «Θεωρίες Συνωμοσίας» - κύρια θέματα και τρόπος σκέψης.....	86
3 ^η Υποενότητα: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης - ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών	110
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Δ: COVID-19 & ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ.....	134
1 ^η Υποενότητα: COVID-19 - Η πανδημία του 21 ^{ου} αιώνα	135
2 ^η Υποενότητα: Μετακινήσεις και Τουρισμός.....	141
3 ^η Υποενότητα: Παγκόσμια δημόσια αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας	149
ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: COVID-19 & 17SDGs.....	163
1 ^η Υποενότητα: Γνωρίζω τους 17 SDGs	164
2 ^η Υποενότητα: Σκέφτομαι με τα κόμικς.....	167
3 ^η Υποενότητα: Θέτουμε προτεραιότητες	170
4 ^η Υποενότητα: Αντιθέσεις.....	175
5 ^η Υποενότητα: Αναγνωρίζω το πρόβλημα της πανδημίας	186
6 ^η Υποενότητα: Συστημική προσέγγιση της πανδημίας (σπάγκος)	195
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ.....	198
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	200

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν τον Μάρτιο 2020 ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας κήρυξε την πανδημία COVID-19, κανείς δεν μπορούσε να φανταστεί αυτό που θα ακολουθούσε το επόμενο διάστημα. Ο αναπτυσσόμενος κόσμος θεωρούσε ότι οι τελευταίες μεγάλες πανδημίες που άλλαξαν τη ζωή των ανθρώπων ανήκαν για πάντα στο μακρινό παρελθόν, κάτι που είχε ενισχύσει ένα είδος ψευδαισθήσης ότι είναι άτρωτος και παντοδύναμος. Οι ανισότητες μεταξύ αναπτυσσόμενου και αναπτυσσόμενου κόσμου περνούσαν και μέσα από τη διαχείριση των υγειονομικών κρίσεων. Με την έναρξη της πανδημίας, όμως, το ενδιαφέρον στράφηκε στα μέτρα περιορισμού της διασποράς της νόσου σε παγκόσμιο επίπεδο και στην ιατρική έρευνα για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Το δημόσιο αγαθό της υγείας έγινε κεντρικό ζήτημα σε όλα τα σπίτια με τρόπο που κανείς ούτε μπορούσε πια να αμφισβητήσει ούτε να παραγνωρίσει την αξία του. Δομές υγείας, νοσηλευτικό και ιατρικό προσωπικό, φάρμακα, εμβόλια, προστατευτικά μέσα ήρθαν στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου και σε πολλές περιπτώσεις αποκάλυψαν τον βαθμό εγκατάλειψής τους από κοινωνίες εθισμένες στην οικονομική μεγέθυνση και τις κοινωνικές ανισότητες. Η πανδημία απέδειξε ότι η υγεία εκτός από πολύτιμο αγαθό είναι και συλλογικό, αφού για να περιοριστεί η μετάδοση θα πρέπει όλοι ανεξαιρέτως να έχουν πρόσβαση στα δημόσια αγαθά που σχετίζονται με αυτήν.

Οι αλυσιδωτές συνέπειες της καραντίνας στην κοινωνική, οικονομική και προσωπική ζωή, παράλληλα με τον περιορισμό σημαντικών ατομικών ελευθεριών και δικαιωμάτων, ήταν οι επόμενες οδυνηρές διαπιστώσεις της πανδημίας. Η ανθρωπότητα διαπίστωσε με επώδυνους τρόπους την αλληλεξάρτηση όχι μόνο των πολιτών αλλά και όλων των τομέων της δημόσιας και ιδιωτικής ζωής. Καθώς η μία μετά την άλλη οι ανθρώπινες δραστηριότητες τέθηκαν σε αναστολή, αυξήθηκαν οι πληροφορίες για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον, στην οικονομία αλλά και την κοινωνική συνοχή. Επόμενο ήταν η παγκόσμια κοινότητα να προβληματιστεί για τις αιτίες της πανδημίας. Με τη συμβολή του παγκόσμιου ιστού καταγράφηκαν πολλές διαφορετικές αιτίες της πανδημίας, καλύπτοντας ένα μεγάλο φάσμα εκδοχών από την «εκδίκηση της φύσης» μέχρι «θεωρίες συνωμοσίας» πίσω από τις οποίες κρύβεται το «απόλυτο και υπερδύναμο κακό» με διάφορες μορφές. Οι οπαδοί των «θεωριών συνωμοσίας» δανείστηκαν τον τρόπο σκέψης των αρνητών της κλιματικής αλλαγής, κάτι που έδωσε έναν διαχρονικό χαρακτήρα στην αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων για την πανδημία.

Η εκπαιδευτική διαδικασία δεν θα μπορούσε να αγνοήσει αυτή τη νέα πραγματικότητα στην οποία καλούνται να ζήσουν πια οι μαθητές/τριές μας. Η εκπαιδευτική κοινότητα χρειάζεται να τους βοηθήσει να κατανοήσουν τα σύνθετα προβλήματα που προκύπτουν από την πανδημία, προκειμένου να μπορέσουν να επεξεργαστούν ό,τι βίωσαν κατά τη διάρκειά της και να συνειδητοποιήσουν τον τρόπο με τον οποίο επηρεάστηκε η ζωή τους.

Η Εκπαίδευση για την Αειφορία παρέχει πρόσφορο πεδίο τόσο ως προς το περιεχόμενο όσο και ως προς τη μεθοδολογία για την παιδαγωγική προσέγγιση της πανδημίας. Όσον αφορά στο περιεχόμενο, η εκπαίδευση προσεγγίζει την έννοια της Αειφορίας κυρίως όπως αυτή αναλύεται μέσα από τους 17 Στόχους για την Αειφόρο Ανάπτυξη των Ηνωμένων Εθνών (Ατζέντα 2030) οι οποίοι συνοψίζουν το κοινό παγκόσμιο όραμα για την προστασία των φυσικών πόρων, τη γεφύρωση των κοινωνικών ανισοτήτων και την επίτευξη μιας βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης. Η

διδασκτική προσέγγιση των μεγάλων πλανητικών ζητημάτων, όπως η κλιματική αλλαγή και η μετανάστευση για παράδειγμα, είναι πολύ δύσκολη είτε λόγω της μεγάλης κλίμακας και συνθετότητας των ζητημάτων είτε/και λόγω της έλλειψης βιωματικών εμπειριών των μαθητών/τριών. Εξίσου δύσκολη είναι και η συστημική προσέγγιση των 17 Στόχων Αειφόρου Ανάπτυξης, καθώς χρειάζονται πολλές και εξειδικευμένες γνώσεις, τις οποίες οι μαθητές/τριες λόγω ηλικίας δεν κατέχουν. Τις περισσότερες φορές λοιπόν και ανάλογα με την ηλικία των μαθητών/τριών η προσέγγιση των 17 Στόχων της Αειφόρου Ανάπτυξης γίνεται με τους παραπάνω περιορισμούς.

Το ζήτημα της πανδημίας, όμως, δίνει ένα απροσδόκητο θέμα το οποίο μπορεί να αξιοποιηθεί ως ένα πλήρες και πιο πρόσφορο έναντι άλλων πλανητικών ζητημάτων παράδειγμα για την κατανόηση της αειφορίας. Έχει πολλές αναλογίες με το ζήτημα της κλιματικής αλλαγής, αλλά και σαφή πλεονεκτήματα ως θέμα μελέτης έναντι αυτής. Συγκεκριμένα, οι κοινοί τόποι τους εντοπίζονται στην πλανητική τους διάσταση, στην επίδραση που έχουν σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας και, τέλος, στη διεθνή συνεργασία που απαιτείται για την αντιμετώπισή τους. Η ουσιαστική διαφορά τους είναι ότι η πανδημία, σε αντίθεση με την κλιματική αλλαγή, είναι μια πολύ συγκεκριμένη κατάσταση, με ορατές και άμεσες αλυσιδωτές επιπτώσεις στη ζωή των ανθρώπων τις οποίες οι μαθητές/τριες βιώνουν και ως εκ τούτου διαθέτουν προσωπικές αναπαραστάσεις και παραδείγματα. Το προσωπικό βίωμα σε σχέση με την πανδημία δομείται τόσο μέσα από προσωπικές εμπειρίες, όσο και μέσα από τον δημόσιο διάλογο ο οποίος τον τελευταίο χρόνο είναι περίπου μονοθεματικός και σχετιζόμενος αποκλειστικά με την πανδημία.

Κατά συνέπεια, η επιλογή να μελετηθεί το ζήτημα της πανδημίας COVID-19 μέσα από το πρίσμα της Εκπαίδευσης για την Αειφορία εξυπηρετεί διττό σκοπό. Αφενός επιτυγχάνεται η συστημική κατανόηση της πανδημίας και αφετέρου, παρέχεται ένα απτό και βιωμένο παράδειγμα μελέτης μέσα από το οποίο προσεγγίζονται οι περισσότεροι από τους 17 Στόχους Αειφόρου Ανάπτυξης του ΟΗΕ. Με άλλα λόγια, η Εκπαίδευση για την Αειφορία όχι μόνο προσφέρει το θεωρητικό ερμηνευτικό πλαίσιο για την προσέγγιση των σύνθετων πτυχών της πανδημίας αλλά και συνεισφέρει στην παιδαγωγική προσέγγισή τους με διδακτικά εργαλεία που βασίζονται σε συμμετοχικές διδακτικές τεχνικές διδασκαλίας και μάθησης. Η Εκπαίδευση για την Αειφορία αποτελεί άσκηση κοινωνικής εκπαίδευσης, με στόχο τη διαμόρφωση πολιτών οι οποίοι θα κάνουν δυνατή τη σημαντική αλλαγή που απαιτείται για τον μετασχηματισμό των κοινωνιών προς την αειφορία. Ως εκπαίδευση που στοχεύει στη διαμόρφωση ενεργών και κριτικά σκεπτόμενων δημοκρατικών πολιτών, αντλεί τις παιδαγωγικές της καταβολές από την κριτική παιδαγωγική και καλλιεργεί δεξιότητες «όπως αυτές της συνεργασίας, της διαλλακτικότητας, της διαπραγμάτευσης και της συναίνεσης για την επίτευξη ενός κοινού στόχου» (Φλογαίτη κ.ά. 2021).

Με βάση τις παραπάνω παιδαγωγικές παραδοχές, το εκπαιδευτικό υλικό «Αειφορία και COVID-19» προσεγγίζει την πανδημία μέσα από συμμετοχικές διδακτικές δραστηριότητες οι οποίες αναδεικνύουν τη συστημική διασύνδεση βασικών πτυχών της. Ο κύριος σκοπός του εκπαιδευτικού υλικού είναι να δημιουργήσει το πλαίσιο κριτικού αναστοχασμού και συστημικής μελέτης της πανδημίας μέσα από την επεξεργασία περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών ζητημάτων τα οποία οι μαθητές/τριες αποσπασματικά βίωσαν κατά τη διάρκειά της. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκαν πέντε βασικές θεματικές ενότητες. Το εκπαιδευτικό υλικό ξεκινά στην πρώτη ενότητα με τη μελέτη των **αιτίων και των συνεπειών της πανδημίας στο**

φυσικό περιβάλλον και συνεχίζει, στη δεύτερη ενότητα, με τις πολλαπλές επιπτώσεις της πανδημίας στον τομέα της **εργασίας** οι οποίες από την πρώτη στιγμή της καραντίνας επηρέασαν με άμεσους ή έμμεσους τρόπους τη ζωή των μαθητών/τριών. Η τρίτη ενότητα διερευνά το ζήτημα της **παραπληροφόρησης** και των **συνωμοσιολογικών αντιλήψεων** ως κοινωνικό φαινόμενο το οποίο καθορίζει τη στάση και τη συμπεριφορά των ανθρώπων σε ατομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, κάνοντάς τους να κατανοούν την πανδημία και τις πολιτικές διαχείρισής της μονοδιάστατα ως αποτέλεσμα μιας κακόβουλης πρόθεσης. Η τέταρτη ενότητα επεκτείνει την προβληματική αυτή δίνοντας μια πιο μακροσκοπική θεώρηση της πανδημίας και προβάλλοντας την ανάγκη για **διεθνή συνεργασία** σε επίπεδο διεθνών οργανισμών, τη διαχείριση της πανδημίας με όρους Παγκόσμιων Δημόσιων Αγαθών και το αίτημα για ισότιμη πρόσβαση όλων των χωρών σε αυτά. Η πέμπτη και τελευταία ενότητα συνεχίζει και ολοκληρώνει τη θεώρηση της πανδημίας ως ζήτημα της διεθνούς κοινότητας, διασυνδέοντάς την με τους **17 Στόχους της Αειφόρου Ανάπτυξης**.

Αναλυτικότερα, το εκπαιδευτικό υλικό «Αειφορία και COVID-19» αναπτύσσει τη συστημική σκέψη, καθώς με τις δραστηριότητές του βοηθά τους/τις μαθητές/τριες να εξετάσουν σύνθετα συστήματα, να εντοπίσουν την αλληλεξάρτηση και την αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφορετικών μερών τους και να αντιληφθούν ότι κάθε επιλογή ή ενέργεια που αφορά ένα μέρος του συστήματος έχει αρνητικές ή θετικές επιπτώσεις στα υπόλοιπα μέρη του. Επίσης, καλλιεργεί την κριτική σκέψη μέσω της μελέτης του φαινομένου της πανδημίας, καθώς οι μαθητές/τριες καλούνται να αναλύσουν και να συνθέσουν τις διαφορετικές πτυχές του, να αναγνωρίσουν και να διακρίνουν τα αντικειμενικά στοιχεία από τις υποκειμενικές απόψεις και τη διάδοση ψευδών ειδήσεων σχετικά με την COVID-19, καταλήγοντας σε αιτιολογημένα προσωπικά συμπεράσματα. Ακόμη, εξασκεί τους/τις μαθητές/τριες στη δεξιότητα της συνεργασίας, καθώς οι δραστηριότητες, στην πλειονότητά τους, διεξάγονται συνεργατικά. Μέσα από αυτές τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να αντιληφθούν ότι κάθε άνθρωπος έχει τις προσωπικές του ιδέες και ικανότητες, και, κατά συνέπεια, μέσω της συνεργασίας εκπαιδεύονται στην ανοχή, τη διαχείριση διαφωνιών, τη διαλλακτικότητα και τη διαπραγμάτευση για την επίτευξη ενός κοινού σκοπού. Τέλος, προάγει τη δεξιότητα της επικοινωνίας καθώς, κατά την εφαρμογή των δραστηριοτήτων του, οι μαθητές/τριες καλούνται να ακροαστούν ή να διαβάσουν με προσοχή μηνύματα για να κατανοήσουν το νόημά τους. Επιπλέον, επικοινωνούν τα δικά τους μηνύματα με ποικίλους τρόπους (γραπτά, προφορικά ή καλλιτεχνικά). Τέλος, εξασκούνται στο να εκφράζονται με σαφήνεια και επάρκεια, και αφετέρου στο να επιλέγουν το κατάλληλο λεξιλόγιο, ύφος και μέσα έκφρασης, ώστε να μεταφέρουν στο κοινό τους την άποψή τους, τα συναισθήματά τους ή την ιδέα τους με αποτελεσματικό τρόπο.

Οι παραπάνω δεξιότητες θεωρούνται ως εγκάρσιες ή δεξιότητες-κλειδιά για την καλλιέργεια του ενεργού, συμμετοχικού, υπεύθυνου, δημοκρατικού πολίτη του 21ου αιώνα, τόσο στο πλαίσιο της εκπαίδευσης για την Αειφορία, όσο της εκπαίδευσης για τον Δημοκρατικό πολίτη που προτείνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και της εκπαίδευσης του παγκόσμιου πολίτη (global citizenship), όπως προτείνει η UNESCO.

Το εκπαιδευτικό υλικό «Αειφορία και COVID-19» απευθύνεται σε μαθητές/τριες κυρίως της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, αλλά, κατά την κρίση των εκπαιδευτικών, κάποιες δραστηριότητες μπορούν να προσαρμοστούν και για τις τελευταίες τάξεις

του Δημοτικού. Οι ενότητες μπορούν να διδαχθούν είτε κατά σειρά είτε ανεξάρτητα. Κάθε υποενότητα αποτελείται από αυτοτελή φύλλα εργασίας τα οποία όμως έχουν εννοιολογική αλληλουχία και δομούν σταδιακά τον βασικό στόχο της κάθε υποενότητας.

Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες μπορούν να ενταχθούν στα μαθήματα του Γυμνασίου και Λυκείου διασυνδεδεμένα με διδακτικούς στόχους πολλών μαθημάτων. Συγκεκριμένα, μπορούν να αξιοποιηθούν σε μαθήματα του Γυμνασίου και Λυκείου, όπως Νεοελληνική Γλώσσα, Πολιτική Παιδεία, Ιστορία, Γεωγραφία, Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες. Επίσης, το εκπαιδευτικό υλικό μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο μαθημάτων με ανοιχτό περιεχόμενο, όπως Δημιουργικές και Ερευνητικές Εργασίες Α΄ και Β΄ ΓΕΛ, Ζώνη Δημιουργικών Δραστηριοτήτων (Α΄ ΕΠΑΛ) και Τεχνολογία Γυμνασίου. Ιδιαίτερη αξιοποίηση μπορεί να έχει το εκπαιδευτικό υλικό «Αειφορία και COVID-19» στα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες που περιέχει μπορούν επαρκώς να καλύψουν τους περισσότερους κύκλους δεξιοτήτων, τους οποίους τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων στοχεύουν να καλλιεργήσουν.

Σε κάθε περίπτωση, όπως και αν ο/η εκπαιδευτικός αποφασίσει να αξιοποιήσει το υλικό «Αειφορία και COVID-19», ελπίζουμε αυτό να βοηθήσει στην κατανόηση της πανδημίας μέσα από την οπτική της αειφορίας. Η πρόσφατη τραγική εμπειρία της πανδημίας αποκάλυψε τη μεγαλύτερη ή μικρότερη ένδεια όλων των συστημάτων υγείας σε παγκόσμιο επίπεδο αλλά και την εγγύτητα όλων μας λόγω παγκοσμιοποίησης, την ανάγκη για αλληλεγγύη και συνεργασία. Η ιστορική και επιστημονική γνώση σε σχέση με τις πανδημίες μάς δείχνει ότι δεν είμαστε στο τέλος των πανδημιών. Οι πανδημίες δεν κλείνουν ποτέ οριστικά μετά τον πρώτο κύκλο τους λόγω μεταλλάξεων. Υπάρχει πάντα το ενδεχόμενο να επανεμφανισθούν παλιές ή νέες πανδημίες, εάν το επιτρέψουν κλιματολογικές ή άλλες κοινωνικοοικονομικές συνθήκες που ευνοούν τη διάδοση της νόσου.

Από τη σκοπιά αυτή, παρουσιάζουμε ένα εκπαιδευτικό υλικό που είναι αναγκασμένο να παραμείνει επίκαιρο για τους ανωτέρω λόγους. Η ευχή μας; Η τραγική αυτή συγκυρία της πανδημίας να αποτελέσει αφορμή αναστοχασμού, προκειμένου οι ανθρώπινες δραστηριότητες να μη χάνουν το μέτρο και να μην υπερβαίνουν τα όρια. Να γίνει η πανδημία μια αφορμή αναστοχασμού για την προάσπιση των Παγκόσμιων Δημόσιων Αγαθών και τη χάραξη μη αποσπασματικών πολιτικών διαχείρισης της κρίσης.

Η συγγραφική ομάδα
Μάιος 2021

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Α:
COVID-19 & ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Α: COVID-19 & ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η θεματική ενότητα «COVID-19 & Φυσικό περιβάλλον» αποτελείται από 2 υποενότητες:

1. Πανδημία και φυσικό περιβάλλον: Αιτίες (2 διδακτικές ώρες)
2. Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαραστάσεις (4 διδακτικές ώρες).

Ο γενικός σκοπός της ενότητας είναι να ενισχύσει την ικανότητα των μαθητών/τριών να αντιλαμβάνονται σχέσεις και να ερμηνεύουν το σύνθετο φαινόμενο της πανδημίας από τη σκοπιά του προσδιορισμού των αιτιών και των συνεπειών της πανδημίας ως προς το φυσικό περιβάλλον και τα οικοσυστήματα του πλανήτη.

Με τον τρόπο αυτό και με οδηγητικό νήμα τη διερεύνηση των αλληλεπιδράσεων που μετατρέπουν απλές συνέπειες σε αιτίες και ανατροφοδοτούν την πανδημία, οι μαθητές/τριες έρχονται σε επαφή με τα περισσότερα οικολογικά προβλήματα που απασχολούν την παγκόσμια κοινότητα.

Η κάθε υποενότητα είναι αυτόνομη και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει αν θα τις διδάξει όλες και με ποια σειρά. Ωστόσο, συστήνεται να διδαχθούν όλες οι υποενότητες και με τη σειρά με την οποία παρατίθενται, στον βαθμό που δίνουν μια ολοκληρωμένη εικόνα της πανδημίας στη σχέση της με το φυσικό περιβάλλον.

1^η Υποενότητα: Πανδημία και φυσικό περιβάλλον: Αιτίες

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων της υποενότητας, οι μαθητές/τριες αναμένεται:

1. Να προσδιορίζουν τις αιτίες της πανδημίας και να τις διακρίνουν από τις συνέπειές της.
 2. Να αναγνωρίζουν την αλληλεξάρτηση μεταξύ των αιτιών και των συνεπειών της πανδημίας η οποία μετατρέπει τις συνέπειες σε αιτίες και ανατροφοδοτεί την πανδημία.
-

Δεξιότητες

Επικοινωνία
Συνεργασία
Κριτική Σκέψη
Αυτόνομη μάθηση

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° Βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει στους μαθητές/τριες το κείμενο με τίτλο «Πώς η καταστροφή του περιβάλλοντος 'θρέφει' τις πανδημίες και πληγώνει τις οικονομίες» που προέρχεται από την Ναυτεμπορική (βλ. Παράρτημα).

2° Βήμα: Οι μαθητές/τριες διαβάζουν ατομικά το κείμενο και συζητούν εταιρικά (ανά δύο) ποια στοιχεία τους έκαναν εντύπωση.

3° Βήμα: Οι μαθητές/τριες συζητούν ομαδικά και συμπληρώνουν στο φύλλο εργασίας τις αιτίες εμφάνισης της πανδημίας και τις συγκεκριμένες συνέπειες που έχει κάθε αιτία.

4° Βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν σε εύλογο χρόνο το περιεχόμενο του πίνακα που συμπλήρωσαν. Ο/Η εκπαιδευτικός προκαλεί συζήτηση με στόχο να διαπιστωθούν ομοιότητες και διαφορές στην οπτική των ομάδων.

5° Βήμα: Οι μαθητές/τριες καλούνται να συζητήσουν ομαδικά και να απαντήσουν αν υπάρχουν συνέπειες που μετατρέπονται σε αιτίες και ανατροφοδοτούν την πανδημία.

6° Βήμα: Γίνονται ανακοινώσεις και κριτική συζήτηση με στόχο να διαπιστωθεί η αλληλεξάρτηση των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Οι αιτίες

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Πανδημία και φυσικό περιβάλλον: Αιτίες

1. Διαβάστε το κείμενο «Πώς η καταστροφή του περιβάλλοντος «θρέφει» τις πανδημίες και πληγώνει τις οικονομίες» (βλ. Παράρτημα) και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Με βάση όσα διαβάσατε, συμπληρώστε στον παρακάτω πίνακα τις αιτίες εμφάνισης της πανδημίας και τις συγκεκριμένες συνέπειες καθεμιάς:

ΑΙΤΙΕΣ	ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

Υπάρχουν συνέπειες που μετατρέπονται σε αιτίες και ανατροφοδοτούν την πανδημία; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

«Πώς η καταστροφή του περιβάλλοντος «θρέφει» τις πανδημίες και πληγώνει τις οικονομίες»

Η ανθρωπότητα βρίσκεται σήμερα απέναντι σε δύο κορυφαίες προκλήσεις: την αντιμετώπιση της πλέον καταστροφικής πανδημίας από το 1918 και την καταστροφή του περιβάλλοντος. Το κοινό στοιχείο των δύο είναι ότι πρόκειται για έναν άορατο εχθρό του οποίου τη δύναμη αρχικά μάλλον υποτιμήσαμε. Η διαφορά είναι ότι ενώ οι επιπτώσεις της COVID-19 είναι άμεσες και σαρωτικές εκείνες της καταστροφής του περιβάλλοντος και της κλιματικής αλλαγής εξελίσσονται σε βάθος χρόνου. Πώς όμως συνδέεται η καταπολέμηση των δύο; Ουσιαστικά, η δεύτερη «θρέφει» τις πανδημίες, κάτι που σημαίνει πως εάν προστατεύσουμε το περιβάλλον μας θα θωρακίσουμε και τη δημόσια υγεία.

Οι κλιματικές μεταβολές πιστεύεται ότι έχουν καθορίσει ορισμένα επιδημιολογικά δεδομένα σε παγκόσμια κλίμακα, αφού μεταξύ άλλων έχουν δημιουργήσει τις ιδανικές συνθήκες για την εξάπλωση μολυσματικών ασθενειών, όπως η ελονοσία και ο δάγκειος πυρετός. Επιπλέον, η κλιματική αλλαγή εκτιμάται ότι θα προσθέτει κάθε χρόνο 250.000 θανάτους για τα έτη 2030-2050, με τεράστιο οικονομικό κόστος, μεταβάλλοντας σημαντικά τα δεδομένα που σχετίζονται με την υγεία και την ευημερία των πληθυσμών. Ένας σημαντικός αριθμός δημοσιεύσεων αποδίδει τη διασπορά ιών και την εξάπλωση επιδημιών, η συχνότητα εμφάνισης των οποίων έχει αυξηθεί τα πρόσφατα χρόνια, στην παρέμβαση του ανθρώπου στη φύση. Οι εν λόγω δημοσιεύσεις μπορούν να χωριστούν σε πέντε ομάδες:

Η καταστροφή των οικοσυστημάτων

Η αποψίλωση των δασών και η καταστροφή των οικοσυστημάτων για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών εντατικοποιήθηκαν με την αύξηση του πληθυσμού, αλλά και με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου. Η αποψίλωση των δασών, με σκοπό είτε την εκμετάλλευση της ξυλείας για βιομηχανική χρήση είτε την αύξηση χώρου για την ανάπτυξη βιομηχανικών και αγροτικών δραστηριοτήτων, αλλά και την επέκταση του αστικού ιστού, καθίσταται η σοβαρότερη αιτία της συνεχιζόμενης οικολογικής καταστροφής σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η εντατικοποίηση της παραγωγής τροφίμων

Η παγκόσμια παραγωγή τροφίμων είναι ο κυριότερος παράγοντας ρύπανσης του εδάφους και της θάλασσας και χρησιμοποιεί πάνω από 70% του γλυκού νερού και 40% της γης. Η εγκατάσταση και η λειτουργία αγροκτημάτων σε δασικές εκτάσεις είναι μια από τις βασικές αιτίες αποψίλωσης των δασών. Ωστόσο, η αρνητική συμβολή της παραγωγής τροφίμων στην οικολογική καταστροφή και κατ' επέκταση στη διευκόλυνση μετάδοσης παθογόνων παραγόντων σε ανθρώπους και ζώα δεν σταματά εκεί. Η ανάπτυξη του βιομηχανικού μοντέλου παραγωγής στον πρωτογενή τομέα, όπως άλλωστε και στη γεωργία, που απαιτεί συγκέντρωση και εγκατάσταση μεγάλου αριθμού ομοειδών ζώων σε τεράστιας έκτασης αγροκτήματα με στόχο την παραγωγή μεγάλων ποσοτήτων κτηνοτροφικών προϊόντων, είναι, κατά τις εκτιμήσεις των ειδικών, μια εξίσου σημαντική αιτία για την εξάπλωση νοσογόνων καταστάσεων. Η συγκέντρωση των ζώων σε χώρους που δεν επιτρέπουν την τήρηση των αναγκών

αποστάσεων μεταξύ τους έχει ως συνέπεια τη γρήγορη και ανεξέλεγκτη μετάδοση παθογόνων καταστάσεων. Ανάλογες πρακτικές παρατηρούνται και σε ό,τι αφορά τη φυτική παραγωγή. Ο αγροτοδιατροφικός κλάδος εμπεριέχει μια σειρά επιχειρήσεων που συμμετέχουν στη διαδικασία παραγωγής και εμπορίας ειδών διατροφής αρχής γενομένης από την παραγωγή ζωοτροφών και λιπασμάτων.

Επιπλέον, η εντατικοποίηση της παραγωγής αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων οδηγεί σε εκτεταμένη χρήση νερού, λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων και αυξημένες επαφές μεταξύ ανθρώπων και ζώων, με σημαντικές συνέπειες για την εμφάνιση και διάδοση μεταδοτικών ασθενειών. Υπολογίζεται ότι μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο οι συνθήκες μαζικής παραγωγής γεωργικών και κτηνοτροφικών αγαθών ευθύνονται για την εμφάνιση πάνω από το 25% των νέων επιδημιών και πάνω από το 50% των νέων ζωνοδόσων.

Το εμπόριο άγριων ζώων

Τα τελευταία είκοσι χρόνια έχουν εμφανιστεί νέες, επικίνδυνες μολυσματικές ασθένειες που προέρχονται από την εμπορία και κατανάλωση άγριων ζώων. Το 2003 εμφανίστηκε ο SARS-CoV, το 2012 ο MERS-CoV και το 2019 ο SARS-CoV-2 που προκαλεί τη νόσο COVID-19. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι το εμπόριο άγριων ζώων ενέχει υψηλό κίνδυνο μετάδοσης ζωνοδόσων στον άνθρωπο, ενώ η επαφή αυτών των ζώων με τον άνθρωπο συντελεί στην εμφάνιση νέων ιών. Οι υπαίθριες αγορές άγριων ζώων θεωρούνται οι εστίες μετάδοσης (hotspots) των ιών από τα ζώα στους ανθρώπους, όπως ο SARS-CoV το 2003 στην Κίνα και πιθανότατα ο SARS-CoV-2 το 2019 στην Κίνα. Φυλογενετική ανάλυση του SARS-CoV-2 δείχνει ότι ο ιός συνδέεται στενά (88%) με άλλους δύο κορωνοϊούς SARS προερχόμενους από νυχτερίδες. Πολλές άλλες μελέτες υποστηρίζουν ότι ο SARS-CoV-2 οφείλεται στις νυχτερίδες

Η ατμοσφαιρική ρύπανση

Η ατμοσφαιρική ρύπανση σχετίζεται με την ανάπτυξη αναπνευστικών παθήσεων και άλλων σοβαρών ασθενειών, ενώ υπολογίζεται ότι περίπου 6,5 εκατομμύρια θάνατοι ετησίως οφείλονται σε αυτήν. Ο Δείκτης Ποιότητας της Ατμόσφαιρας (Air Quality Index – AQI) του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος (European Environment Agency) που βασίζεται στη συγκέντρωση τιμών των πέντε κύριων ρύπων μικροσωματίδια (PM10 και PM2.5), όζον (O3), διοξείδιο του θείου (SO2) και διοξείδιο του αζώτου (NO2), αντικατοπτρίζει τη δυνητική επίδραση της ποιότητας του αέρα στην υγεία. Διάφορες μελέτες που έχουν εξετάσει την επίδραση των παραπάνω τιμών στους ασθενείς με COVID-19 έχουν καταλήξει στη μεγάλη συσχέτιση που έχει η ατμοσφαιρική ρύπανση με τη θνητότητα των ασθενών με COVID-19.

Η αύξηση της θερμοκρασίας

Η κλιματική αλλαγή επιτείνει τις πιέσεις που δέχεται το φυσικό περιβάλλον, με πολυεπίπεδες επιπτώσεις και στην ανθρώπινη υγεία. Όπως ήδη φαίνεται, η κλιματική αλλαγή οδηγεί σε θερμότερα και μεγαλύτερης διάρκειας καλοκαίρια και σε ηπιότερους χειμώνες. Για ορισμένα έντομα, κυρίως κουνούπια και άλλα ζωικά είδη, οι περιοχές με παρατεταμένες υψηλές θερμοκρασίες και ξηρασία αποτελούν τον ιδανικό βίοτοπο για αναπαραγωγή, μετανάστευση και επιβίωση. Μια μικρή αύξηση της θερμοκρασίας επεκτείνει την περίοδο μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών από ζωνοδόσους.

Η οικολογική καταστροφή και διάφορες ανθρωπογενείς παρεμβάσεις στη φύση τείνουν να εξαφανίσουν τα είδη που λειτουργούν ως ασπίδες προστασίας μας (νυχτερίδες, βατράχια κ.ά.) και βοηθούν στη μείωση της μετάδοσης μολυσματικών ασθενειών από ζωνοσώους. Οι πιο γνωστές μολυσματικές ασθένειες που προέρχονται από τα κουνούπια είναι η ελονοσία και ο δάγκειος πυρετός. Παγκοσμίως, για το 2016, οι θάνατοι από ελονοσία ήταν 354.924, ενώ από δάγκειο πυρετό 38.350. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η ελονοσία είναι μια ασθένεια που επηρεάζεται σημαντικά από τη μακροχρόνια κλιματική αλλαγή.

Επιπλέον, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας θεωρείται μια από τις πλέον βέβαιες επιπτώσεις της ανόδου της θερμοκρασίας λόγω της κλιματικής αλλαγής. Η άνοδος της στάθμης της θάλασσας θα επιφέρει στο άμεσο μέλλον πολλές μετακινήσεις πληθυσμών από παράκτιες περιοχές σε ηπειρωτικές αλλά και σημαντικές αλλαγές στα συναφή οικοσυστήματα. Τα δημόσια συστήματα υγείας δεν είναι προετοιμασμένα να υποστηρίξουν τις δυνητικές ανάγκες των κλιματικών προσφύγων, γεγονός που δυσκολεύει τη διαχείριση μιας πιθανής επιδημίας.

Πηγή: Ναυτεμπορική (Τετάρτη 1 Ιουλίου 2020).

<https://www.naftemporiki.gr/story/1614311/pos-i-katastrofi-tou-periballontos-threfei-tis-pandimies-pligonei-tis-oikonomies>.

2^η Υποενότητα: Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαραστάσεις

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

4 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων της υποενότητας, οι μαθητές/τριες αναμένεται:

1. Να μπορούν να αναγνώσουν και να ερμηνεύουν διάφορους τύπους αναπαραστάσεων (εικόνες, χάρτες, δορυφορικές φωτογραφίες, διαγράμματα, κλπ) που σχετίζονται με τις συνέπειες της πανδημίας ως προς το φυσικό περιβάλλον.
 2. Να εντοπίζουν τις ζητούμενες πληροφορίες μέσα από πληθώρα δεδομένων.
 3. Να διακρίνουν τις αρνητικές και τις θετικές συνέπειες της πανδημίας ως προς το φυσικό περιβάλλον.
-

Δεξιότητες

Γλωσσικές, επικοινωνιακές & πολυγλωσσικές δεξιότητες

Συνεργασία

Γνώση & κριτική κατανόηση γλώσσας & επικοινωνίας

Κριτική Σκέψη – Αναλυτική σκέψη

Αυτόνομη μάθηση

Πολιτειότητα

Επεξεργασία δεδομένων

Οδηγίες προς τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τους/τις μαθητές/τριες σε 4 ομάδες και παρέχει τα αντίστοιχα **φύλλα εργασίας 1-4**. Σε αυτά περιέχονται γραφήματα και διάφορες άλλες αναπαραστάσεις (χάρτες, δορυφορικές φωτογραφίες, διαγράμματα, κλπ) σχετικές με την πανδημία και τις συνέπειες της α) ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση β) ως προς την παραγωγή απορριμμάτων γ) ως προς τη χρήση ενέργειας δ) ως προς την άγρια ζωή.

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες, μελετούν τις πληροφορίες, συμπληρώνουν τα φύλλα εργασίας και απαντούν στις ερωτήσεις σχετικά με τις συνέπειες της πανδημίας της COVID-19.

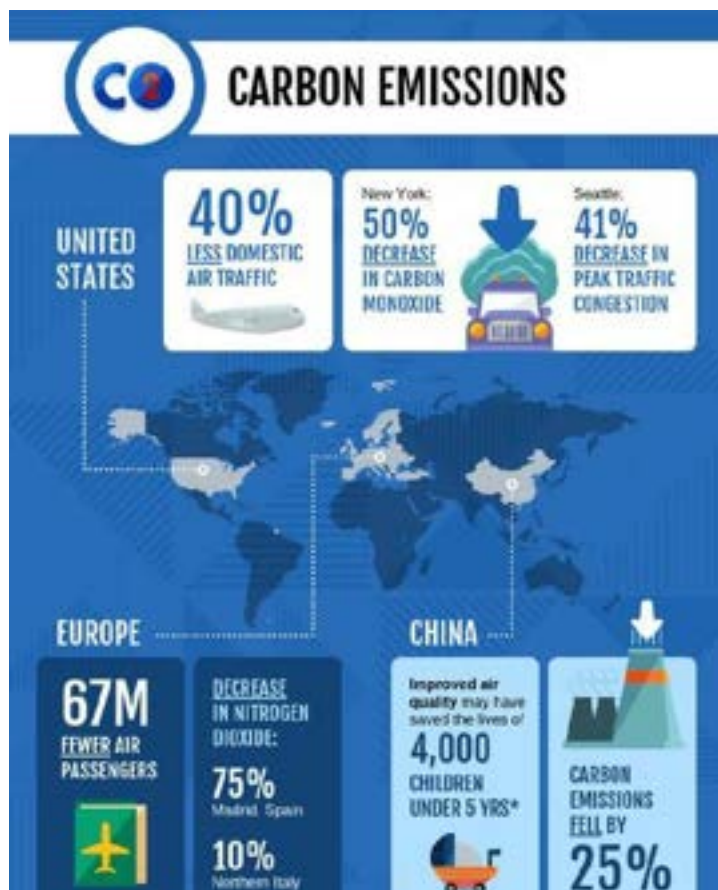
3° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν σε εύλογο χρόνο τις απαντήσεις τους και τις αιτιολογούν. Γίνονται ανακοινώσεις και κριτική συζήτηση με στόχο να καταγραφούν οι συνέπειες της πανδημίας με συγκεκριμένα και μετρήσιμα τεκμήρια. Ο/Η εκπαιδευτικός προκαλεί συζήτηση, ώστε να γίνουν συγκρίσεις και να διαπιστωθούν ομοιότητες και διαφορές στην οπτική των ομάδων.

4° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός προκαλεί κριτική συζήτηση αναστοχασμού με στόχο να διαπιστωθούν διαφορές με την προ πανδημίας κατάσταση, που σχετίζονται με το μοντέλο παραγωγής, την παγκόσμια οικονομία και την επιβάρυνση των φυσικών οικοσυστημάτων του πλανήτη.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Οι συνέπειες της πανδημίας ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαράστασεις

1. Μελετήστε τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παρακάτω εικόνα. Προσπαθήστε να διασταυρώσετε τα στοιχεία που δίνει από άλλες αξιόπιστες πηγές. Αφού συζητήσετε στην ομάδα σας, συμπληρώστε στον πίνακα που ακολουθεί τις θετικές συνέπειες που είχε η πανδημία για το φυσικό περιβάλλον και τις αρνητικές συνέπειες που είχε για άλλους τομείς:

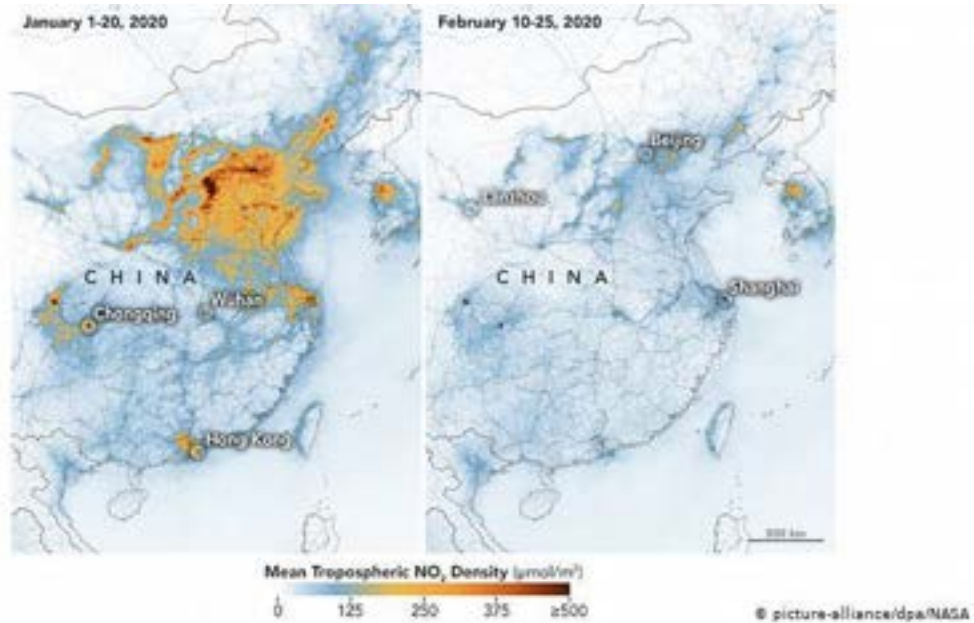

Πηγή: On line πλατφόρμα δημιουργίας γραφημάτων.

<https://venngage.com/templates/infographics/pandemics-environmental-impact-infographic-b31bb502-c008-4fae-a5ac-d9e8de30c9b0>

Συνέπειες της πανδημίας της COVID-19 ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση	
ΘΕΤΙΚΕΣ	ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ

2. Παρατηρήστε τους χάρτες. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Πηγή: <https://www.dw.com/en/coronavirus-air-pollution-might-raise-risk-of-fatality/a-52977422>

ΧΡΟΝΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ	
ΧΩΡΑ	
ΠΟΛΗ	
ΡΥΠΟΣ	
ΑΥΞΗΣΗ Ή ΜΕΙΩΣΗ	
ΑΝΩΤΑΤΗ ΤΙΜΗ	
ΚΑΤΩΤΑΤΗ ΤΙΜΗ	
ΕΞΗΓΗΣΗ	

Αν θεωρείτε αυτό που βλέπετε θετικό, μπορεί να υπάρχουν και αρνητικές συνέπειες;

Αν θεωρείτε αυτό που βλέπετε αρνητικό, μπορεί να υπάρχουν και θετικές συνέπειες;

3. Παρατηρήστε τις εικόνες που δείχνουν δύο διαφορετικές χρονικές στιγμές στην Ινδία (2018 - 2020). Συζητήστε στην ομάδα σας και συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί:

Πηγή: <https://www.in.gr/2020/04/21/tech/koronaivos-thetiki-epidrasi-tou-lockdown-stin-atmosfairiki-rypansi/>

ΧΩΡΑ	Ινδία
ΠΟΛΗ	Νέο Δελχί
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΝΟΕ 2018	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΠΡ 2020	
ΕΞΗΓΗΣΗ	

4. Παρατηρήστε το διάγραμμα. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα και απαντήστε στις ερωτήσεις:

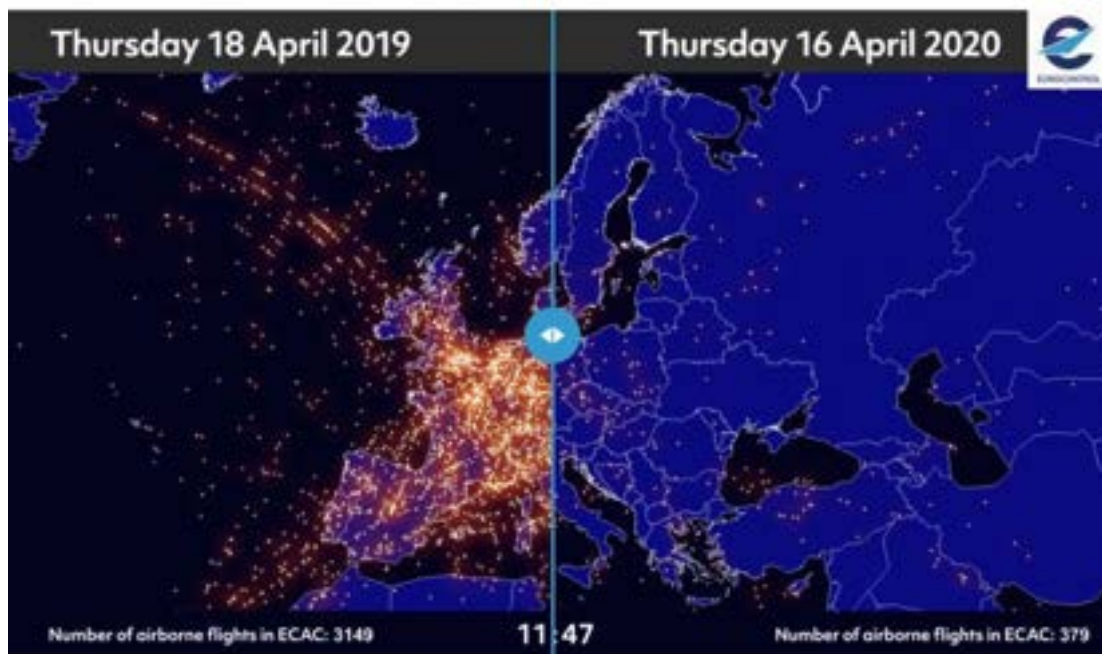

Πηγή: <https://www.statista.com/chart/21495/no2-in-the-air-selected-cities/>

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ	Τιμές NO ₂ (διοξείδιο αζώτου) στην ατμόσφαιρα της πόλης			
	ΡΩΜΗ	ΜΑΔΡΙΤΗ	ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ	ΝΕΟ ΔΕΛΧΙ
3-9 ΦΕΒΡ. 2020				
9-15 ΜΑΡΤ. 2020				
23-29 ΜΑΡΤ. 2020				
13-19 ΑΠΡΙΛ. 2020				

Τι παρατηρείτε ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση και ποια εξήγηση μπορείτε να δώσετε;

5. Παρατηρήστε τις δυο δορυφορικές φωτογραφίες της Ευρώπης. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα και απαντήστε στην ερώτηση:

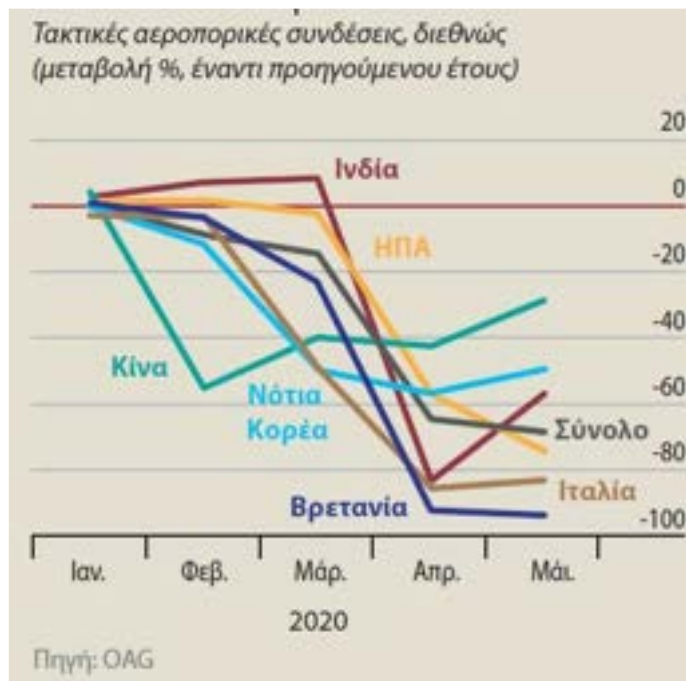

Πηγή: <https://www.europeandataportal.eu/en/impact-studies/covid-19/covid-19-related-traffic-reduction-and-decreased-air-pollution-europe>

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΤΗΣΕΩΝ
18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2019	
16 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2020	
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ ή ΜΕΙΩΣΗΣ	

Ποιο είναι το συμπέρασμά σας ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση και ποια εξήγηση δίνετε;

6. Μελετήστε το διάγραμμα, συμπληρώστε τον πίνακα με το ποσοστό μείωσης των αεροπορικών συνδέσεων και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Πηγή: https://www.economia.gr/gr/journal2/blog/post?journal_blog_post_id=3024

ΧΩΡΑ	ΙΑΝ 2020	ΜΑΡ 2020	ΜΑΙ 2020
ΚΙΝΑ			
ΙΝΔΙΑ			
ΗΠΑ			
Ν. ΚΟΡΕΑ			
ΒΡΕΤΑΝΙΑ			
ΙΤΑΛΙΑ			

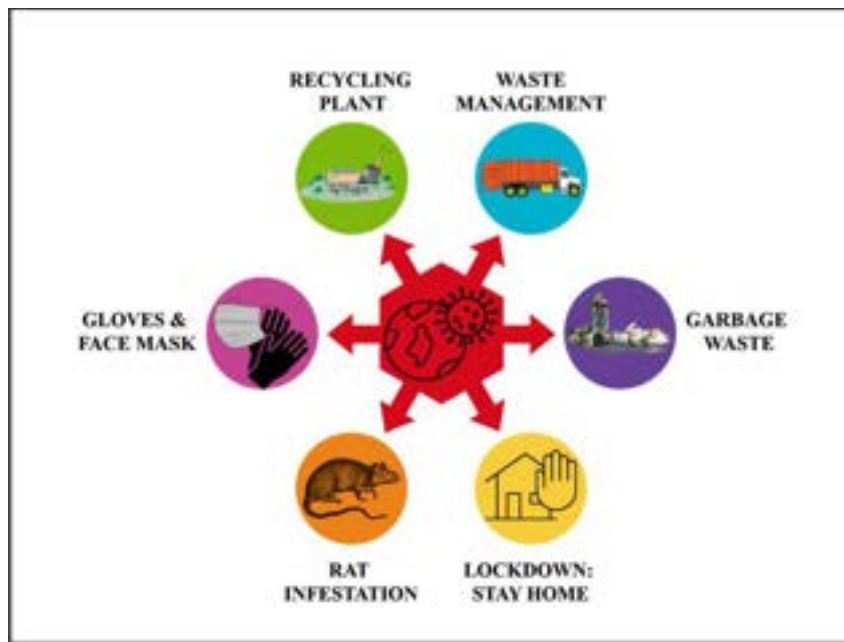
Ποιο είναι το συμπέρασμά σας και ποια εξήγηση δίνετε;

Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι συνέπειες ως προς την ατμοσφαιρική ρύπανση;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2 : Οι συνέπειες της πανδημίας ως προς την παραγωγή απορριμμάτων

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαράστασεις

1. Μελετήστε τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παρακάτω εικόνα. Προσπαθήστε να διασταυρώσετε τα στοιχεία που δίνει από άλλες αξιόπιστες πηγές. Αφού συζητήσετε στην ομάδα σας, συμπληρώστε στον πίνακα που ακολουθεί τις θετικές και αρνητικές συνέπειες που είχε η πανδημία σε σχέση με την παραγωγή απορριμμάτων:

Πηγή: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7447614/>

Συνέπειες της πανδημίας της COVID-19 ως προς την παραγωγή απορριμμάτων	
ΘΕΤΙΚΕΣ	ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ

Μερικές πηγές για μελέτη και σύγκριση:

<https://www.reuters.com/investigates/special-report/health-coronavirus-plastic-recycling/>

<https://plasticsmartcities.org/blogs/media/waste-management-guidance-during-covid-19-pandemic>

<https://marinsanitaryservice.com/tips-for-reducing-waste-during-the-pandemic/>

2. Διαβάστε το κείμενο «Ίδια η κατανάλωση και παραγωγή σκουπιδιών παρά την καραντίνα». Συζητήστε στην ομάδα σας και απαντήστε στις ερωτήσεις.

Ποιες συνέπειες είχε η καραντίνα λόγω της πανδημίας της COVID-19 στην παραγωγή απορριμμάτων στη Θεσσαλονίκη; Ποια εξήγηση δίνετε;

Ποια συσχέτιση μπορείτε να κάνετε μεταξύ του παραπάνω άρθρου και της παρακάτω εικόνας;

Πηγή: <https://www.dw.com/en/coronavirus-plastic-waste-polluting-the-environment/a-53216807>

ΚΕΙΜΕΝΟ ΜΕΛΕΤΗΣ

Θεσσαλονίκη: Ίδια η κατανάλωση και παραγωγή σκουπιδιών παρά την καραντίνα

Καμία διαφορά ως προς τις ποσότητες των σκουπιδιών που παράγονται λόγω της παραμονής των πολιτών στο σπίτι εξαιτίας του κορονοϊού, σε σχέση με το παρελθόν, δεν έχει διαπιστώσει ο Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Κεντρικής Μακεδονίας, σύμφωνα με τον πρόεδρό του Μιχάλη Γεράνη.

"Συγκρίναμε τις ποσότητες των απορριμμάτων τον Μάρτιο του 2020 με εκείνες του περσινού Μαρτίου και διαπιστώσαμε ότι βρίσκονται στα ίδια επίπεδα. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχει αλλάξει η κατάσταση λόγω του κορονοϊού", επισημαίνει στο ΑΠΕ-ΜΠΕ ο κ. Γεράνης. Σχολιάζει ακόμη ότι *"μπορεί τα καταστήματα να είναι κλειστά αλλά δημιουργείται η ίδια ποσότητα απορριμμάτων, ενδεχομένως επειδή έχουν αυξηθεί άλλα είδη αγορών, όπως αυτές από τα σούπερ μάρκετ".*

"Φαίνεται ότι καταναλώνουμε το ίδιο, παρά την καραντίνα", σημειώνει.

Σε ό,τι αφορά τη διαδικασία της αποκομιδής, διευκρινίζει ότι συνεχίζεται κανονικά, ενώ απευθύνει ιδιαίτερες ευχαριστίες στο έμπυχο δυναμικό του φορέα που με διάθεση και μεράκι, όπως σημειώνει, δίνει καθημερινά τον αγώνα για τη διαχείριση των απορριμμάτων.

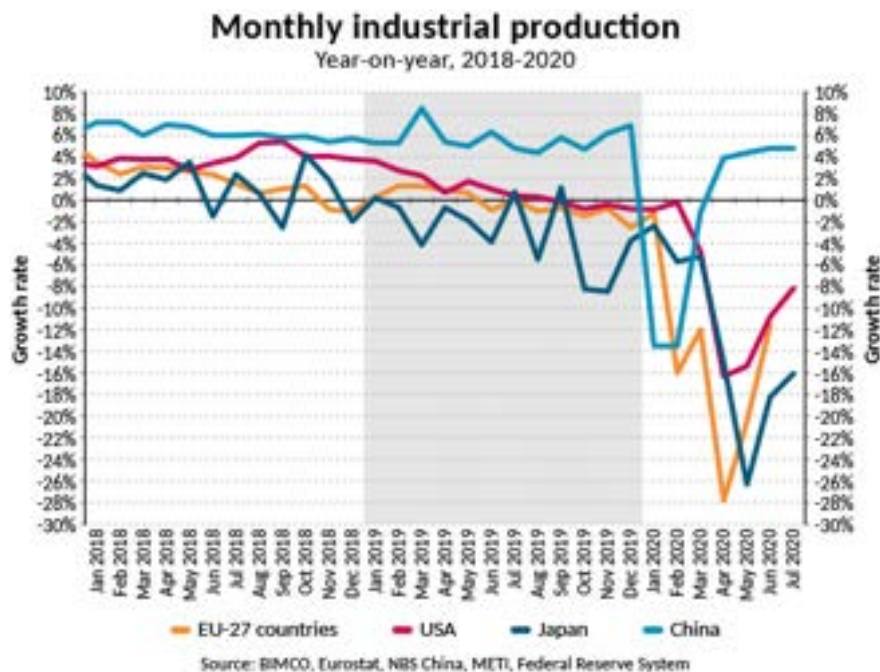
Διαβεβαιώνει, παράλληλα, ότι τηρούνται όλα τα μέτρα ασφαλείας και ατομικής προστασίας των εργαζομένων του φορέα, όλες οι υπηρεσίες του συνεχίζονται κανονικά, ενώ υπάρχει διαρκής συνεργασία και αλληλοενημέρωση με τους δήμους που στέκονται με θάρρος και τόλμη δίπλα στον πολίτη και σε αυτή την κρίση.

Υπενθυμίζει, τέλος, τις οδηγίες του υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας για την ανακύκλωση και επαναλαμβάνει ότι γάντια, μάσκες και μαντηλάκια μιας χρήσης δεν ανακυκλώνονται, γι' αυτό δεν πρέπει να απορρίπτονται στον μπλε κάδο αλλά να συλλέγονται σε διπλή σακούλα και να απορρίπτονται στον πράσινο κάδο.

Πηγή: Ηλεκτρονική Εφημερίδα, news 24/7, 31 Μαρτίου 2020.

<https://www.news247.gr/perivallon/thessaloniki-idia-i-katanalosi-kai-paragogi-skoypidion-para-tin-karantina.7613294.html>

3. Παρατηρήστε το διάγραμμα, στο οποίο καταγράφεται το ποσοστό της μηνιαίας αύξησης ή πτώσης στη βιομηχανική παραγωγή μεταξύ 2018 και 2020 διεθνώς. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Πηγή: https://www.bimco.org/news/market_analysis/2020/20200908_macro_economics

ΧΩΡΑ	ΙΑΝ 2018	ΝΟΕ 2019	ΦΕΒ 2020	ΜΑΙ 2020
ΕΕ				
ΗΠΑ				
ΙΑΠΩΝΙΑ				
ΚΙΝΑ				

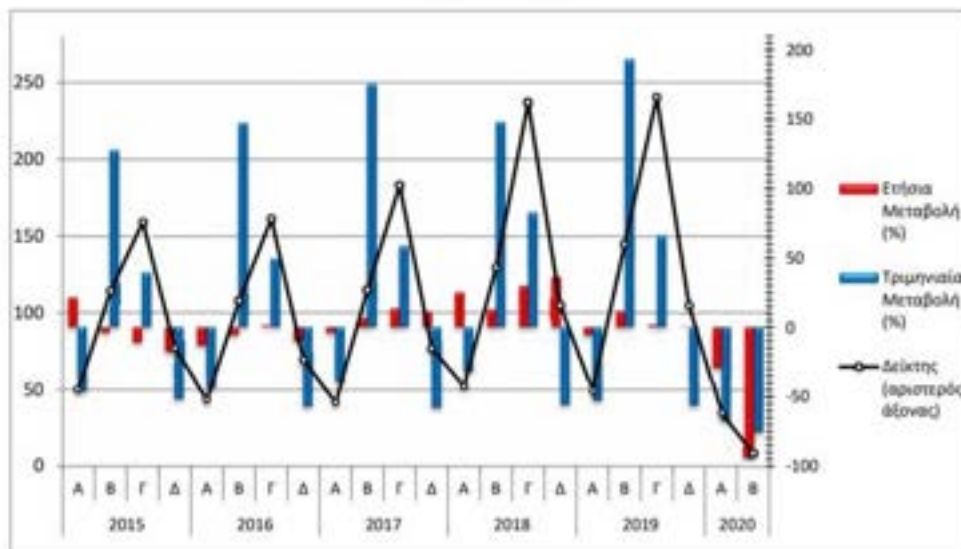
Τι παρατηρείτε διαχρονικά και πώς το εξηγείτε;

Παρατηρείτε κάποια διαφορά μεταξύ των χωρών εντός του 2020;

Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι συνέπειες ως προς την παραγωγή απορριμμάτων;

4. Μελετήστε το διάγραμμα, συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε στον πίνακα τη μέγιστη τιμή του δείκτη κύκλου εργασιών των ταξιδιωτικών πρακτορείων για κάθε έτος και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Γράφημα 5. Εξέλιξη του Δείκτη Κύκλου Εργασιών στις Δραστηριότητες των ταξιδιωτικών πρακτορείων, γραφεία οργανωμένων ταξιδιών, υπηρεσιών κρατήσεων και συναφείς δραστηριότητες (κλάδος 79, NACE Αναβ.2). Έτος βάσης: 2015=100,0

Πηγή: <https://www.reporter.gr/Eidhseis/Epicheirhseis/airlines/450903-Aeroporikes-metafores-%C2%ABKatrakylhse%C2%BB-kata-84,8-o-tziros-to-b%E2%80%99-trimhno>

ΕΤΟΣ	ΔΕΙΚΤΗΣ
2015	
2016	
2017	
2018	
2019	
2020	

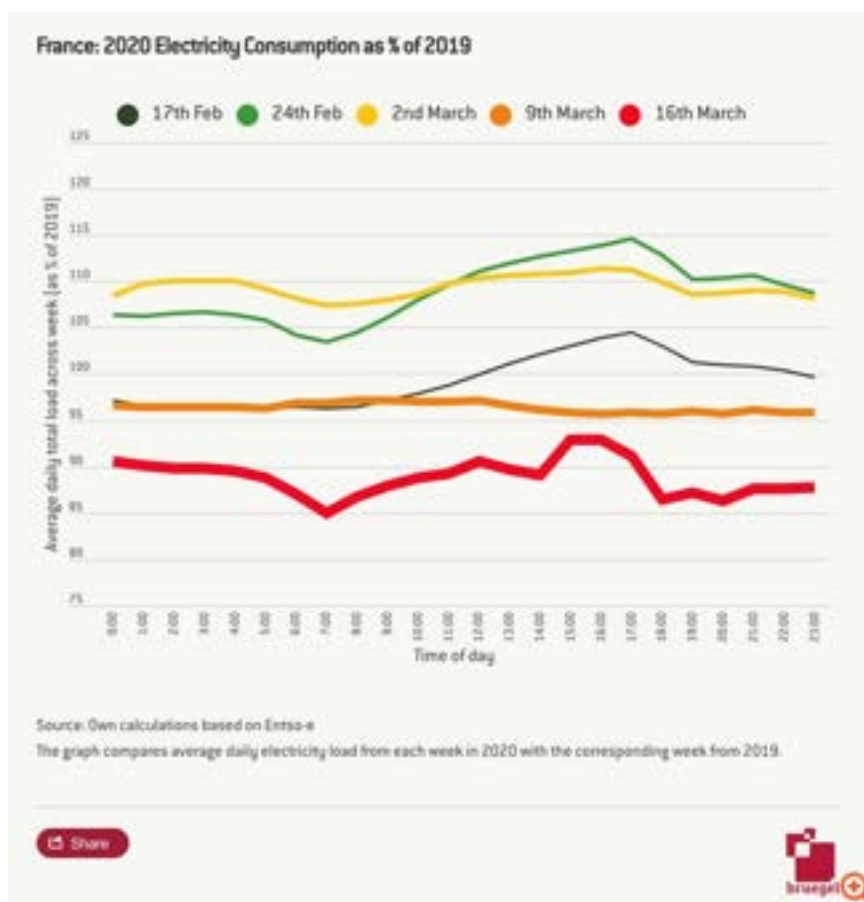
Ποιο είναι το συμπέρασμά σας και ποια εξήγηση δίνετε;

Πώς επηρεάζουν οι δραστηριότητες των ταξιδιωτικών πρακτορείων την παραγωγή απορριμμάτων παγκοσμίως;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Οι συνέπειες της πανδημίας ως προς την ενέργεια

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαραστάσεις

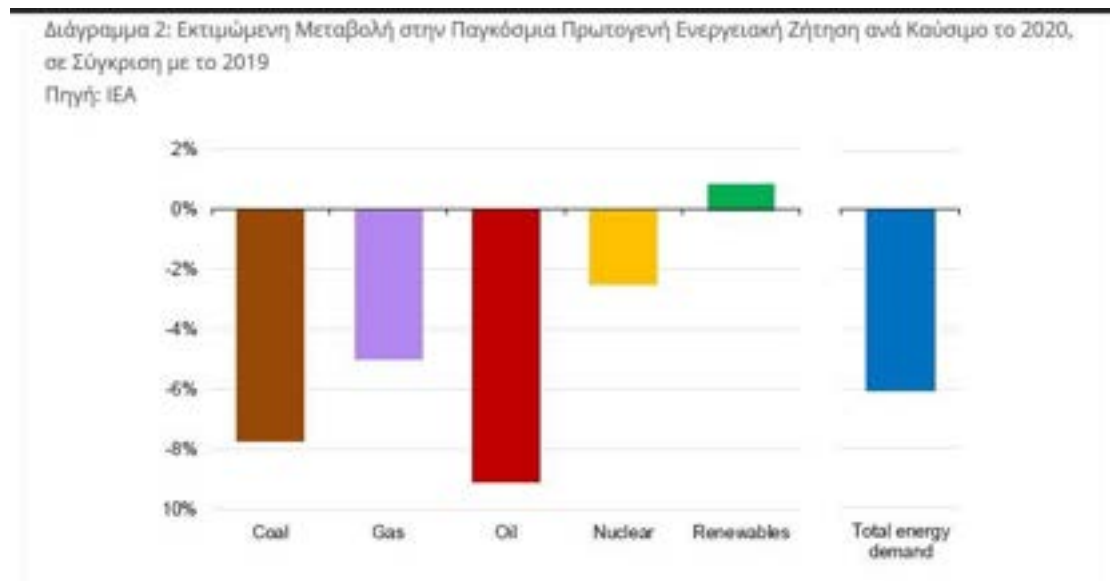
1. Μελετήστε τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παρακάτω εικόνα. Προσπαθήστε να διασταυρώσετε τα στοιχεία που δίνει από άλλες αξιόπιστες πηγές. Συζητήστε στην ομάδα σας και συμπληρώστε στον πίνακα τις θετικές και αρνητικές συνέπειες που είχε η πανδημία σε σχέση με τη χρήση ενέργειας:

Πηγή: <https://www.capital.gr/bruegel-org/3440355/koronoios-i-zitisi-ilektrikis-energeias-apotelei-endeixi-se-pragmatiko-xrono>

Συνέπειες της πανδημίας της COVID-19 ως προς την ενέργεια	
ΘΕΤΙΚΕΣ	ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ

2. Παρατηρήστε το διάγραμμα. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Πηγή: <https://www.obe.gr/>

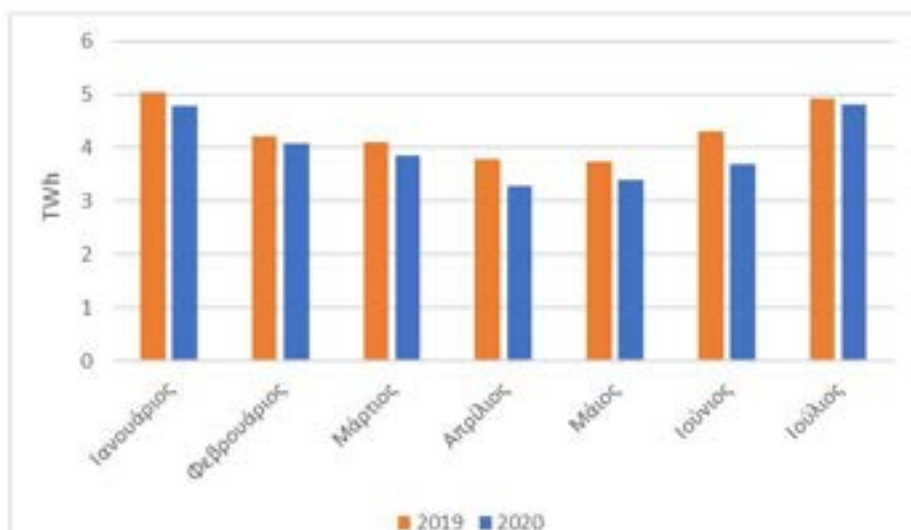
	ΚΑΡΒΟΥΝΟ	ΦΥΣΙΚΟ ΑΕΡΙΟ	ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ	ΠΥΡΗΝΙΚΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑ	ΑΠΕ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΥΞΗΣΗΣ Ή ΜΕΙΩΣΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ						

Ποιο είναι το συμπέρασμά σας και ποια εξήγηση δίνετε;

Γιατί η ζήτηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (ΑΠΕ) δεν ακολουθεί τον γενικό κανόνα;

3. Παρατηρήστε το διάγραμμα. Συζητήστε στην ομάδα σας, προσπαθήστε να συμπληρώσετε τον πίνακα που ακολουθεί και να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

Διάγραμμα 10: Σύγκριση Συνολικής Ζήτησης Ηλεκτρισμού (TWh) στην Ελλάδα, Ιανουάριος-Ιούλιος 2019 και 2020

Πηγή: <https://www.obe.gr/>

	Ζήτηση ηλεκτρισμού σε TWh (τεραβατώρες):	
	2019	2020
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ		
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ		
ΜΑΡΤΙΟΣ		
ΑΠΡΙΛΙΟΣ		
ΜΑΙΟΣ		
ΙΟΥΝΙΟΣ		
ΙΟΥΛΙΟΣ		
ΣΥΝΟΛΟ		

Ποιους μήνες είναι πολύ υψηλή η ζήτηση για ηλεκτρικό ρεύμα; Υποθέτετε γιατί;

Ποια εξήγηση δίνετε για τη διαφορά μεταξύ 2019 και 2020;

4. Παρατηρήστε τον πίνακα δεδομένων, όπου καταγράφεται το ποσοστό μηνιαίας πτώσης της επιβατικής κίνησης στο αεροδρόμιο της Αθήνας μεταξύ 2019 και 2020. Μελετήστε τα στοιχεία, συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να απαντήσετε στις ερωτήσεις:

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΕΡΟΛΙΜΕΝΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ 2020

ΕΠΙΒΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ	Συνολική Κίνηση		
	2020	2019	%2020/2019
Ιανουάριος	1.472.736	1.392.885	5,7%
Φεβρουάριος	1.364.631	1.327.788	2,8%
Μάρτιος	639.781	1.652.594	-61,3%
Απρίλιος	23.328	1.986.756	-98,8%
Μάιος	84.021	2.285.206	-96,3%
Ιούνιος	315.649	2.613.094	-87,9%
Ιούλιος	893.622	2.981.181	-70,0%
Αύγουστος	1.203.512	3.039.865	-60,4%
Σεπτέμβριος	861.329	2.689.401	-68,0%
Σύνολο	6.858.609	19.968.770	-65,7%

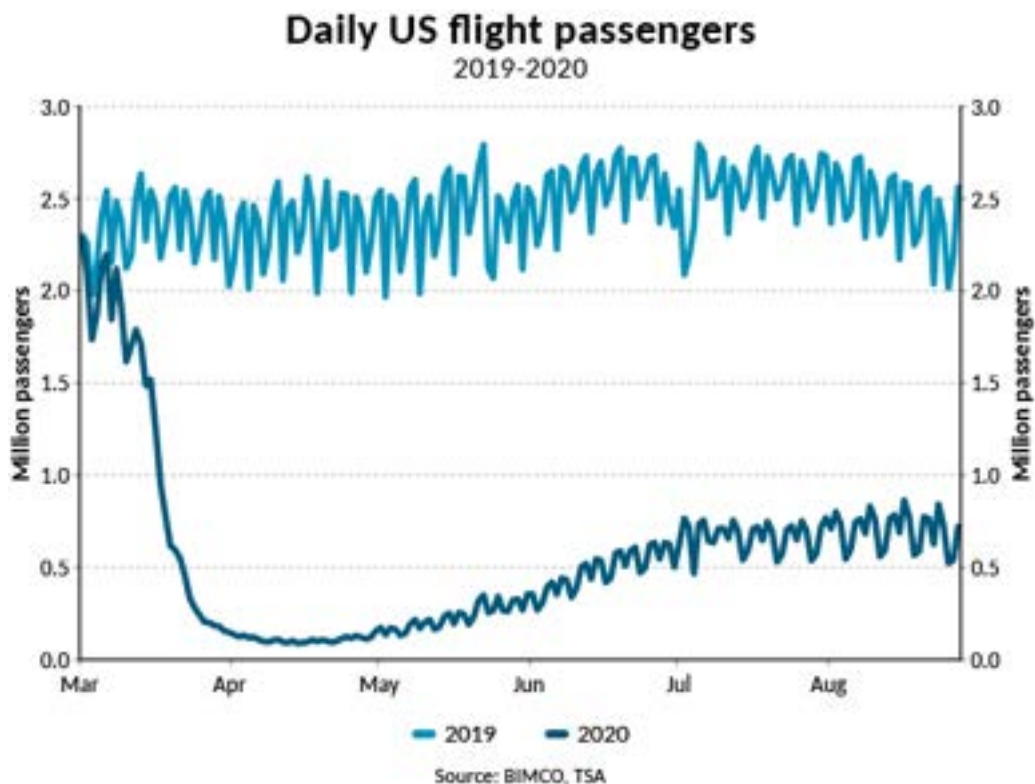
Πηγή: <https://www.tornosnews.gr/metafores/aeroprikes/46950-aerodromio-athhnas-68-h-epivatikh-kinsh-ton-septemvrio.html>

Πού οφείλεται η συνολική ετήσια πτώση της επιβατικής κίνησης;

Ποιοι μήνες είχαν τη μεγαλύτερη πτώση και γιατί;

Τι σημαίνουν αυτά τα στοιχεία από ενεργειακή άποψη;

5. Παρατηρήστε το διάγραμμα, όπου καταγράφεται το ποσοστό μηνιαίας πτώσης της επιβατικής κίνησης στα αεροδρόμια των ΗΠΑ μεταξύ 2019 και 2020. Μελετήστε τα στοιχεία, συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα και απαντήστε στην ερώτηση:

Πηγή: https://www.bimco.org/news/market_analysis/2020/20200908_macroconomics

ΜΗΝΑΣ	2019	2020
ΜΑΡΤΙΟΣ		
ΑΠΡΙΛΙΟΣ		
ΜΑΙΟΣ		
ΙΟΥΝΙΟΣ		
ΙΟΥΛΙΟΣ		
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ		

Βλέπετε παρόμοιες τάσεις στην κίνηση επιβατών σε σύγκριση με το αεροδρόμιο της Αθήνας; Αν ναι, πώς τις εξηγείτε;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Οι συνέπειες της πανδημίας ως προς την άγρια ζωή

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Χαρτογραφώντας τις συνέπειες της πανδημίας μέσα από αναπαραστάσεις

1. Μελετήστε τις πληροφορίες που αναφέρονται στην παρακάτω εικόνα. Προσπαθήστε να διασταυρώσετε τα στοιχεία που δίνει από άλλες αξιόπιστες πηγές. Συζητήστε στην ομάδα σας και συμπληρώστε στον πίνακα τις θετικές και αρνητικές συνέπειες που είχε η πανδημία στην άγρια ζωή:

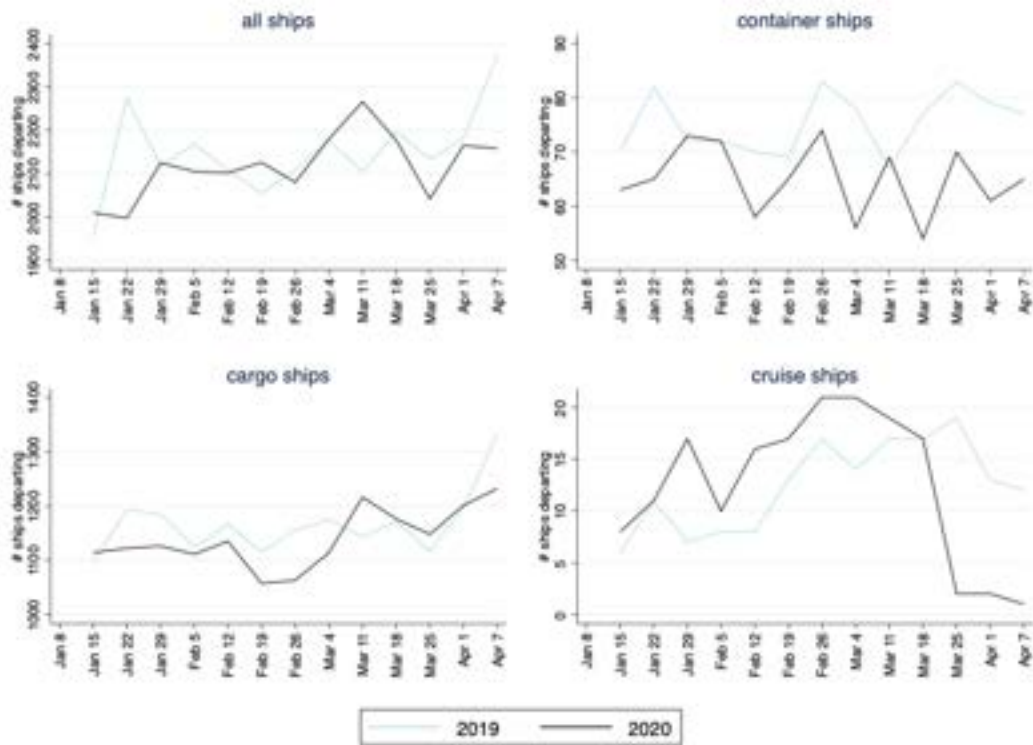

Πηγή: On line πλατφόρμα δημιουργίας γραφημάτων:

<https://venngage.com/templates/infographics/pandemics-environmental-impact-infographic-b31bb502-c008-4fae-a5ac-d9e8de30c9b0>

Συνέπειες της πανδημίας της COVID-19 ως προς την άγρια ζωή (χλωρίδα, πανίδα)	
ΘΕΤΙΚΕΣ	ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ

2. Παρατηρήστε το διάγραμμα. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί και απαντήστε στις ερωτήσεις:

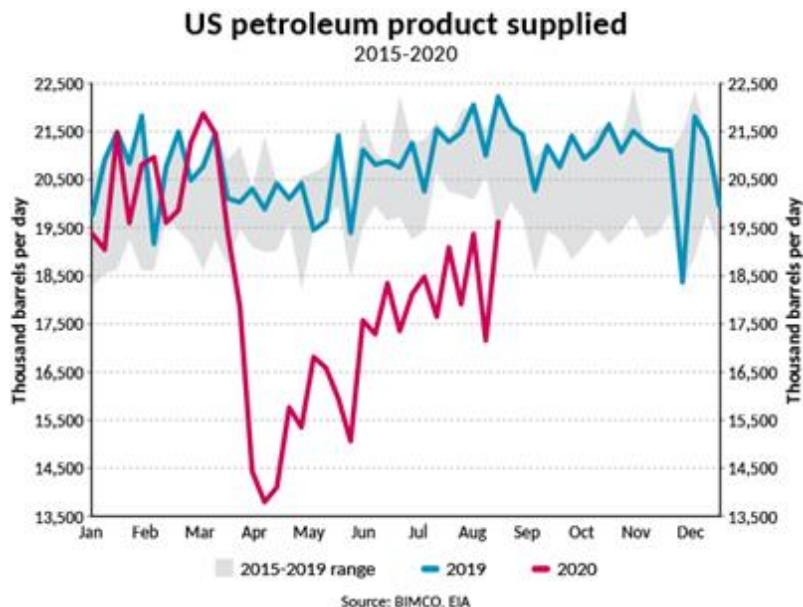
Πηγή: <https://shipip.com/an-unintended-crisis-covid-19-restrictions-hit-sea-transportation/>

Από ποια ημερομηνία και μετά το σύνολο των πλοίων που ταξίδευαν παγκοσμίως ήταν σταθερά μικρότερο το 2020 σε σύγκριση με το 2019;

Ποια κατηγορία πλοίων επηρεάστηκε περισσότερο από την πανδημία της COVID-19 και πώς φαίνεται αυτό;

Κατά τη γνώμη της ομάδας σας, πώς η μείωση των θαλάσσιων μεταφορών επηρέασε την άγρια ζωή του πλανήτη;

3. Παρατηρήστε το διάγραμμα, στο οποίο καταγράφεται η παραγωγή προϊόντων πετρελαίου (σε βαρέλια πετρελαίου ανά ημέρα) στις ΗΠΑ μεταξύ 2015 και 2020. Συζητήστε στην ομάδα σας, συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Πηγή: <https://www.bimco.org/news-and-trends/market-analysis>

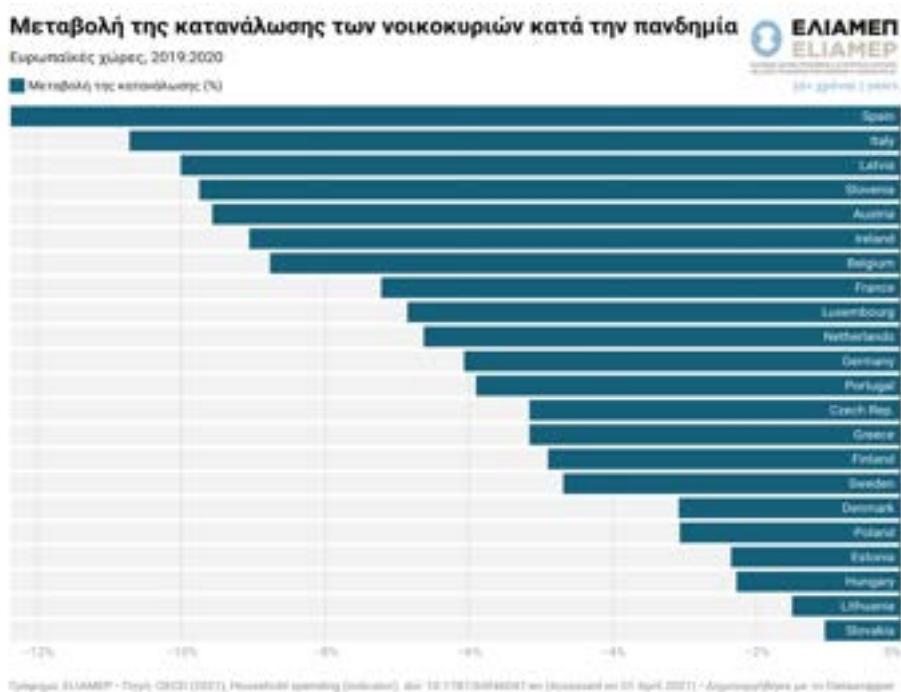
ΜΗΝΑΣ	Παραγωγή προϊόντων πετρελαίου (βαρέλια ανά ημέρα)	
	2015	2020
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ		
ΑΠΡΙΛΙΟΣ		
ΜΑΙΟΣ		
ΙΟΥΛΙΟΣ		
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ		

Τι παρατηρείτε συγκριτικά για τα δυο συγκεκριμένα έτη και πώς το εξηγείτε;

Πώς εξηγείτε τις αυξομειώσεις μέσα στο 2020;

Ποιες είναι, κατά τη γνώμη σας, οι συνέπειες για την άγρια ζωή στον πλανήτη;

4. Μελετήστε το παρακάτω διάγραμμα, που εμφανίζει την ποσοστιαία μείωση της κατανάλωσης των νοικοκυριών κατά την πανδημία σε διάφορες χώρες της Ευρώπης. Συμπληρώστε τον πίνακα και απαντήστε στις ερωτήσεις:

Πηγή: <https://www.capital.gr/me-apopsi/3545210/meta-covid-19-epoxi-mporei-i-katanalosi-na-odigisei-tin-anakampsi>

Ποσοστιαία μείωση της κατανάλωσης των νοικοκυριών κατά την πανδημία	
ΧΩΡΑ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΜΕΙΩΣΗΣ
ΙΤΑΛΙΑ	
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	
ΕΛΛΑΔΑ	
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	
ΠΟΛΩΝΙΑ	
ΟΥΓΓΑΡΙΑ	

Κατά τη γνώμη της ομάδας σας, πώς η μείωση της κατανάλωσης οικιακών προϊόντων επηρεάζει την άγρια ζωή του πλανήτη;

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Β:
COVID-19 & ΕΡΓΑΣΙΑ**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Β COVID-19 & ΕΡΓΑΣΙΑ

Η θεματική ενότητα «COVID-19 και εργασία» αποτελείται από 3 υποενότητες:

1. Πανδημία και κέντρα εστίασης (3 διδακτικές ώρες).
2. Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζομένους (3 διδακτικές ώρες).
3. Τηλεργασία και τηλεεκπαίδευση (3 διδακτικές ώρες).

Κατά την περίοδο της πανδημίας COVID-19 οι σύγχρονες κοινωνίες βρέθηκαν πολλές φορές μπροστά στο δίλημμα «Οικονομία ή Υγεία; ποιος τομέας πρέπει να έχει προτεραιότητα;» Για το συγκεκριμένο ζήτημα υπάρχουν ισχυρά επιχειρήματα και από τις δύο πλευρές. Με εφαλτήριο το δίλημμα αυτό, η ενότητα «COVID-19 και εργασία» επιθυμεί να προσφέρει ερεθίσματα στους/στις μαθητές/τριες, ώστε ενισχύοντας τις δεξιότητες της κριτικής σκέψης, της επικοινωνίας, της συνεργασίας και της δημιουργικότητας να εξετάσουν και να διαμορφώσουν την προσωπική τους γνώμη για το ζήτημα.

Σκοπός της ενότητας είναι να προβληματίσει τους/τις μαθητές/τριες σε ζητήματα που σχετίζονται με την εργασία στην περίοδο της πανδημίας και να τους/τις βοηθήσει να κατανοήσουν ότι οι αποφάσεις σε περιόδους κρίσεις, μας φέρνουν αντιμέτωπους με πολλά διλήμματα.

Η κάθε υποενότητα είναι αυτόνομη και ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να επιλέξει αν θα διδάξει και τις τρεις ή κάποια/ες από αυτές ανάλογα με τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών του.

1^η Υποενότητα: Πανδημία και κέντρα εστίασης

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

3 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Στο τέλος της υποενότητας οι μαθητές/τριες θα έχουν εξετάσει την ανάγκη μέτρων περιορισμού εξάπλωσης της COVID-19 μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις και θα μπορούν να επιχειρηματολογήσουν υπέρ ή κατά αυτών.

Δεξιότητες

Επικοινωνία
Ενσυναίσθηση
Κριτική σκέψη
Συνεργασία

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Κάθε μαθητής/τρια παίρνει το **φύλλο εργασίας 1** και παρατηρεί τη φωτογραφία ώστε να απαντήσει στις ερωτήσεις σε σύντομο χρόνο.

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες παρακινούνται να ανακοινώσουν στην ολομέλεια τις απαντήσεις τους. Καταγράφονται στον πίνακα λέξεις-κλειδιά.

3° βήμα : Ο/Η εκπαιδευτικός προβάλλει το βίντεο [«Γαλλία: ιδιοκτήτες εστιατορίων διαμαρτύρονται υπό το φόβο κλεισίματος των καταστημάτων τους»](#) (Πηγή: Euronews). Μοιράζει το **φύλλο εργασίας 2** σε κάθε μαθητή/τρια. Τους/τις ζητά να διαβάσουν το κείμενο που περιγράφει την εικόνα, και να απαντήσουν στην ερώτηση. Τους/τις προσκαλεί σε σύντομη συζήτηση γύρω από το θέμα, ζητώντας τους να αναφέρουν σχετικές προσωπικές εμπειρίες, εφόσον έχουν.

4° βήμα: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες των 3 ατόμων, και παίρνουν το **φύλλο εργασίας 3** συμπληρώνουν τα λόγια και τις σκέψεις των ανθρώπων που βρίσκονται στη φωτογραφία. Έπειτα, κάθε τριάδα σηκώνεται και δραματοποιεί τη φωτογραφία χρησιμοποιώντας τις φράσεις που πρόσθεσε σε αυτή. Στο τέλος, στην ολομέλεια γίνεται συζήτηση για τα συναισθήματα, τις σκέψεις, τις αγωνίες που εξέφρασαν οι πρωταγωνιστές της φωτογραφίας. Καταγράφονται στον πίνακα λέξεις-κλειδιά από όσα επισημαίνονται στη συζήτηση.

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

5^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες τους λόγους για τους οποίους αναγκάστηκαν οι κυβερνήσεις των χωρών να λάβουν μέτρα για την αντιμετώπιση της COVID-19. Κόβει τις καρτέλες του **φύλλου εργασίας 4** και μοιράζει σε κάθε μαθητή/τρια την πρώτη δήλωση (δήλωση προσωπικής άποψης) και τους ζητά να καταγράψουν την άποψή τους στην ερώτηση. Κατόπιν, μοιράζει σε κάθε μαθητή/τρια έναν ρόλο από το **φύλλο εργασίας 4** και τους ζητά να καταγράψουν την άποψή τους λαμβάνοντας υπόψη τον ρόλο τους.

6^ο βήμα: Οι μαθητές/τριες που έχουν τον ίδιο ρόλο σχηματίζουν ομάδα και αποφασίζουν, αν θα πρέπει να κλείσουν ή όχι τα εστιατόρια. Καταγράφουν τουλάχιστον τρία επιχειρήματα για να στηρίξουν την απόφασή τους.

7^ο βήμα: Οι ομάδες παρουσιάζουν στην ολομέλεια τη θέση τους και τα επιχειρήματά τους. Οι υπόλοιπες ομάδες παρακολουθούν με προσοχή και καταγράφουν ό,τι τους κάνει εντύπωση και το οποίο θα μπορούσαν να το χρησιμοποιήσουν ως επιχειρήμα ή αντεπιχείρημα σε σχετική συζήτηση.

8^ο βήμα: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται εκ νέου σε δύο ομάδες, στην ομάδα εκείνων που είχαν θετική άποψη και στην ομάδα εκείνων που είχαν αρνητική άποψη για τη λήψη αυστηρών μέτρων για τη λειτουργία των χώρων εστίασης. Οι δύο τελικές ομάδες συζητούν και καταγράφουν τουλάχιστον πέντε διαφορετικά επιχειρήματα τα οποία στηρίζουν την άποψή τους και βρίσκουν τρόπους για να αντικρούσουν επιχειρήματα της αντίθετης άποψης.

9^ο βήμα : Οι μαθητές/τριες συμμετέχουν σε δημόσια συζήτηση (debate) για το συγκεκριμένο θέμα με σκοπό να πείσουν το κοινό τους (π.χ. μαθητές από άλλη τάξη) για την ορθότητα της θέσης τους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Τι συμβαίνει άραγε;

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Πανδημία και κέντρα εστίασης

1. Παρατήρησε προσεχτικά τη φωτογραφία και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις.

α. Παρατήρησε: Τι βλέπεις στη φωτογραφία;

β. Σκέψου: Τι σκέψεις κάνεις βλέποντας τη φωτογραφία;

γ. Αναρωτήσου: Σου δημιουργεί απορίες η φωτογραφία; Ποιες;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Ποια είναι η πραγματικότητα;

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Πανδημία και κέντρα εστίασης

1. Διάβασε το κείμενο που ακολουθεί. Μπορεί να σου λύσει τις απορίες σου;

Γαλλία: ιδιοκτήτες εστιατορίων διαμαρτύρονται υπό το φόβο κλεισίματος των καταστημάτων τους

Ιδιοκτήτες εστιατορίων και εργαζόμενοι στάθηκαν σήμερα μπροστά από τα καταστήματά τους στο Παρίσι, στο Μπορντό καθώς και σε άλλες γαλλικές πόλεις, φορώντας μαύρα περιβραχιόνια και χτυπώντας μαγειρικά σκεύη, για να ζητήσουν από τη γαλλική κυβέρνηση να μην επιβάλλει αυστηρότερους περιορισμούς για την αναχαίτιση της εξάπλωσης του νέου κορονοϊού.

Ο Υπουργός Υγείας Ολιβιέ Βεράν, δήλωσε χθες ότι η περιοχή του Παρισιού θα τεθεί σε κατάσταση μέγιστου συναγερμού COVID-19 από την προσεχή Δευτέρα καθώς τα κρούσματα αυξάνονται.

Οι ιδιοκτήτες των εστιατορίων φοβούνται για το ενδεχόμενο να κληθούν να κλείσουν εντελώς τα καταστήματά τους, ένα ενδεχόμενο που θα μπορούσε να οδηγήσει σε οριστικό «λουκέτο» των επιχειρήσεών τους. Τα μπαρ και τα εστιατόρια στη γαλλική πρωτεύουσα πρέπει να κλείνουν έως τις 10 το βράδυ, βάσει των ισχυόντων μέτρων κατά του νέου κορονοϊού.

«Υπάρχει πολύ μεγάλη ανησυχία για τις δουλειές μας, για τους μισθούς μας, για το μέλλον μας», είπε στο Reuters ο Αντρέα Βιντσέντζι, που διευθύνει το εστιατόριο La Ville de Provins στο βόρειο Παρίσι.

Πηγή: Euronews 2-10-2020

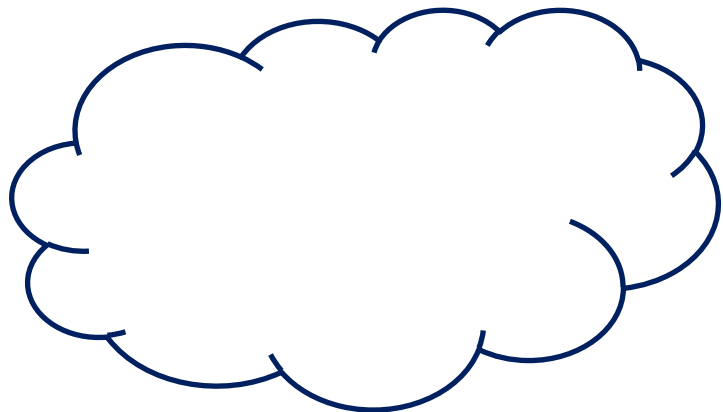
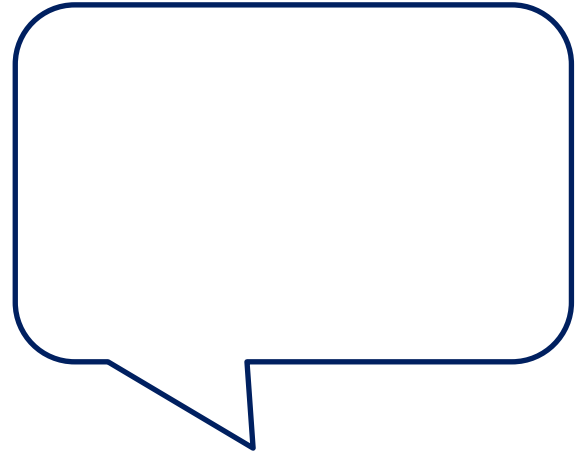
<https://gr.euronews.com/2020/10/02/gallia-idioktites-estiatorion-diamartyrontai-y-po-ton-fovo-kleisimatos-katastimaton-covid>

2. Μπορείς να απαντήσεις τώρα τι κάνουν και για ποιο λόγο τελικά συγκεντρώθηκαν οι άνθρωποι της φωτογραφίας;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Μπαίνουμε στη θέση τους

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Πανδημία και κέντρα εστίασης

1. Τώρα που γνωρίζετε την ιστορία πίσω από τη φωτογραφία τι λέτε να σκέφτονται ή να λένε μεταξύ τους οι άνθρωποι της φωτογραφίας; Συμπληρώστε τα συννεφάκια.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Υπέρ ή κατά;

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Πανδημία και κέντρα εστίασης

Δεν είναι μόνο η Γαλλία που θέτει περιορισμούς στη λειτουργία των εστιατορίων και των κέντρων διασκέδασης. Η Ελλάδα έχει θεσπίσει ανάλογα μέτρα για να περιορίσει την εξάπλωση του κορονοϊού. Για παράδειγμα έχει μειώσει των αριθμό των ατόμων που μπορούν να βρίσκονται σε ένα εστιατόριο, έχει περιορίσει τις ώρες λειτουργίας τους, έχει μειώσει τον αριθμό των ατόμων που κάθονται γύρω από κάθε τραπέζι, έχει διακόψει τη λειτουργία των κέντρων εστίασης και διασκέδασης.

Όλα αυτά τα μέτρα ασφαλείας έχουν στόχο την προστασία της δημόσιας υγείας, τον περιορισμό των κρουσμάτων του κορονοϊού και την ελαχιστοποίηση των θανάτων από την πανδημία. Ωστόσο, επιδρούν αρνητικά στη λειτουργία των κέντρων εστίασης και διασκέδασης αφού μειώνεται το κέρδος τους, απολύονται αρκετοί εργαζόμενοι, αρκετά εστιατόρια, καφετέριες κ.λπ. δεν μπορούν να αντεπεξέλθουν στις υποχρεώσεις τους (ενοίκια, φόροι, ασφαλιστικές εισφορές κλπ) και κλείνουν.

Προσωπική άποψη

Ποια είναι η γνώμη σου για το θέμα; Συμφωνείς να υπάρχουν αυστηρά μέτρα για τη λειτουργία των εστιατορίων ώστε να περιοριστεί η εξάπλωση του ιού; Γιατί;

Εργαζόμενος σε κέντρο εστίασης

Φαντάσου ότι είσαι εργαζόμενος (σεφ, σερβιτόρος, καθαριστής κλπ) σε ένα εστιατόριο. Ποια είναι τώρα η άποψή σου για το θέμα; Συμφωνείς να υπάρχουν αυστηρά μέτρα για τη λειτουργία των εστιατορίων ώστε να περιοριστεί η εξάπλωση του ιού; Γιατί;

Εργαζόμενος σε εταιρεία

Φαντάσου ότι είσαι εργαζόμενος σε εταιρεία και καθημερινά τρως σε εστιατόριο γιατί σου αρέσει ή γιατί δε προλαβαίνεις να μαγειρεύεις στο σπίτι σου. Ποια είναι τώρα η άποψή σου για το θέμα; Συμφωνείς να υπάρχουν αυστηρά μέτρα για τη λειτουργία των εστιατορίων ώστε να περιοριστεί η εξάπλωση του ιού; Γιατί;

Πελάτης εστιατορίου

Φαντάσου ότι τρως σε εστιατόριο μία με δύο φορές το μήνα. Ποια είναι τώρα η άποψή σου για το θέμα; Συμφωνείς να υπάρχουν αυστηρά μέτρα για τη λειτουργία των εστιατορίων ώστε να περιοριστεί η εξάπλωση του ιού; Γιατί;

Μέλος οικογένειας που έχει άτομο σε ευπαθή ομάδα

Φαντάσου ότι στο στενό οικογενειακό σου περιβάλλον (μητέρα, πατέρας, αδέρφια, παππούς, γιαγιά) υπάρχει ένα αγαπημένο σου άτομο που ανήκει στις ευπαθείς/ευάλωτες ομάδες (αν αρρωστήσει από τον ιό COVID-19 κινδυνεύει η ζωή του). Ποια είναι τώρα η άποψή σου για το θέμα; Συμφωνείς να υπάρχουν αυστηρά μέτρα για τη λειτουργία των εστιατορίων ώστε να περιοριστεί η εξάπλωση του ιού; Γιατί;

2^η Υποενότητα: Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

3 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος της υποενότητας θα μπορούν να εξηγήσουν τις επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στο κράτος, στις επιχειρήσεις και στους εργαζόμενους και τις αλληλεπιδράσεις που υπάρχουν μεταξύ τους.

Δεξιότητες

Επικοινωνία
Κριτική σκέψη
Συστημική σκέψη
Συνεργασία

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός τοποθετεί στο κέντρο του πίνακα, μεγεθυμένο, το στατιστικό σχεδιάγραμμα του **φύλλου εργασίας 1**. Μοιράζει το **φύλλο εργασίας 1** σε κάθε μαθητή/τρια. Τους/τις ζητά να σηκωθούν και να γράψουν γύρω από το αναρτημένο σχεδιάγραμμα όσες περισσότερες ερωτήσεις μπορούν (π.χ. πόσοι % άνδρες έμειναν άνεργοι στην πανδημία, ποια ηλικία είχαν αυτοί που έμειναν συχνότερα άνεργοι κλπ).

2^ο βήμα: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες των 3-4 ατόμων. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να απαντήσει σε έναν αριθμό ερωτήσεων από αυτές που καταγράφηκαν στον πίνακα. Μόλις ολοκληρώσουν την εργασία τους, αντιπρόσωπός της ομάδας ανακοινώνει στην ολομέλεια τις απαντήσεις. Τα μέλη της ολομέλειας ακούνε την εκάστοτε απάντηση και αποφασίζουν εάν: α) αυτή είναι αντικειμενική άποψη γιατί στηρίζεται σε στοιχεία που υπάρχουν στον στατιστικό πίνακα ή β) αυτή είναι υποκειμενική /προσωπική γνώμη γιατί δε στηρίζεται σε στοιχεία του στατιστικού πίνακα. Καταλήγουν σε συμπεράσματα για την ανεργία την εποχή της πανδημίας.

3^ο βήμα : Ο/Η εκπαιδευτικός δείχνει στους/στις μαθητές/τριες το βίντεο [Ανοδος της ανεργίας για πέμπτο μήνα](#) (Πηγή: Euronews). Κατόπιν, τους δίνει χρόνο να απαντήσουν στις ερωτήσεις του **φύλλου εργασίας 1**. Στο τέλος, δημιουργεί συνθήκες συζήτησης σχετικά με το θέμα της ανεργίας και όσους εμπλέκονται σε αυτό (κράτος, επιχειρήσεις εργαζόμενοι).

4^ο βήμα: Οι ομάδες παίρνουν το **φύλλο εργασίας 2** και διαβάζουν με προσοχή τις φράσεις του, τις κόβουν και τις κολλούν στην κατηγορία του πίνακα που νομίζουν ότι ταιριάζουν. Κατόπιν, οι εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν την εργασία τους στην ολομέλεια και γίνεται συζήτηση για όσες φράσεις είναι αμφιλεγόμενες.

5^ο βήμα: Οι ομάδες παίρνουν φωτοτυπία μεγέθους A3 την αρχή ενός «νοητικού χάρτη» (**φύλλο εργασίας 3**) και τον συμπληρώνουν. Εντοπίζουν και δημιουργούν συνδέσεις μεταξύ των φράσεων που αλληλοεπηρεάζονται. Παρουσιάζουν και αναρτούν την εργασία τους στον πίνακα ανακοινώσεων.

6^ο βήμα: Οι ομάδες παίρνουν ρόλους (κράτος, επιχειρήσεις, εργαζόμενοι) και συμπληρώνουν το διάγραμμα ροής (**φύλλο εργασίας 4**) που τους αντιστοιχεί. Η κάθε ομάδα συζητά τι θα συνέβαινε αν δεν λαμβάνονταν μέτρα προστασίας για την πανδημία COVID-19 και συμπληρώνει το διάγραμμα ροής της.

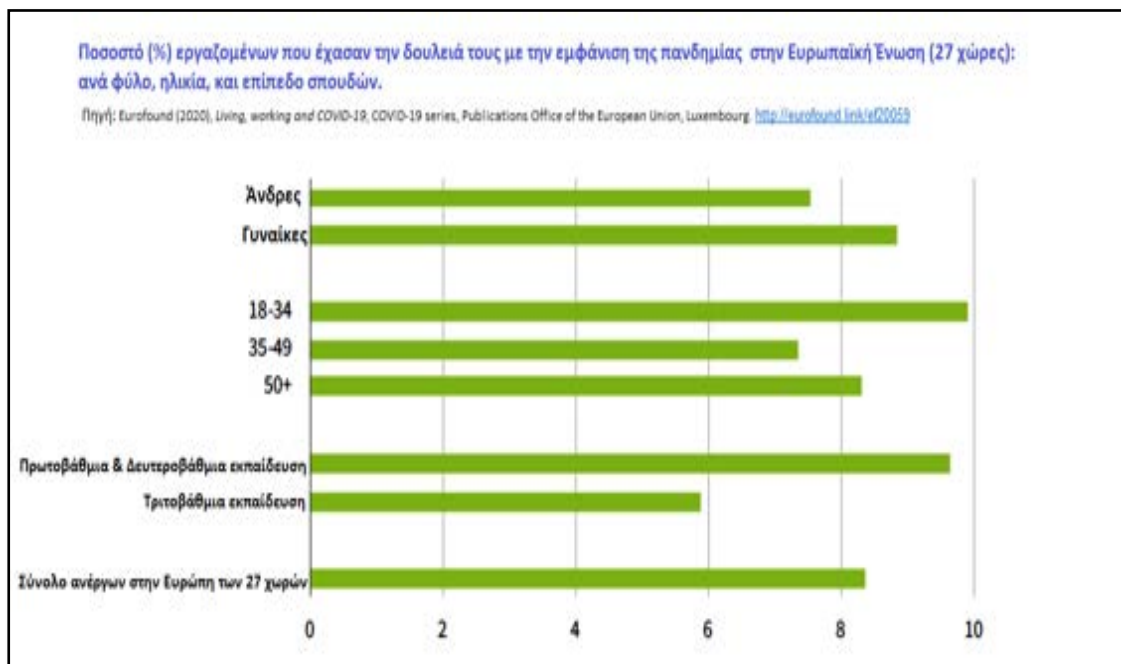
7^ο βήμα: Τα διαγράμματα ροής αναρτώνται στον πίνακα και οι μαθητές/τριες στην ολομέλεια εντοπίζουν αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διαγραμμάτων των διαφορετικών ρόλων και διεξάγεται σύντομη σχετική συζήτηση. (Παράδειγμα διαγράμματος ροής βλ. στο Παράρτημα).

8^ο βήμα: Οι ομάδες συζητούν: «Αν ήταν πρωθυπουργοί μιας χώρας, θα έπαιρναν αυστηρά μέτρα για την προστασία από τον κορονοϊό ναι ή όχι και γιατί»; Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη θέση της και εξηγεί αν ήταν εύκολο να αποφασίσει και εάν ο παράγοντας «οικονομία» ή «κοινωνία» επηρέασε περισσότερο την απόφασή της.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Η ανεργία στην Ευρώπη τον καιρό της πανδημίας

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους

1. Παρατηρήστε προσεκτικά τον παρακάτω πίνακα και σκεφτείτε τουλάχιστον μία ερώτηση που μπορεί να απαντηθεί από τα στοιχεία του. Γράψτε την ερώτησή σας γύρω από τον στατιστικό πίνακα που είναι αναρτημένος στην τάξη. Αν η ερώτηση που θέλετε να κάνετε έχει καταγραφεί από άλλο μαθητή/τρια σκεφτείτε μία διαφορετική ή σημειώστε ένα σύμβολο (καρδούλα, αστεράκι, θαυμαστικό κλπ) δίπλα της.

2. Παρακολουθήστε το βίντεο [«Άνοδος της ανεργίας για πέμπτο μήνα»](#) του τηλεοπτικού δικτύου Euronews και απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις:

Συμφωνεί το βίντεο με τον πίνακα που μελετήσατε και το συμπέρασμα που βγάλατε από αυτόν;

Εκτός από τους εργαζομένους, ποιοι άλλοι είχαν επιπτώσεις και αναγκάστηκαν να λάβουν μέτρα εξαιτίας της πανδημίας;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Το κόστος του κορονοϊού (Α)

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους

1. Διαβάστε τις φράσεις και συζητήστε στην ομάδα σας σε ποια κατηγορία (κράτος, επιχειρήσεις, εργαζόμενοι) αναφέρονται. Κόψτε και τοποθετήστε τις ανάλογα.

Το κόστος του κορονοϊού

ΣΤΟ ΚΡΑΤΟΣ	ΣΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥΣ

Αναγκάζεται να στηρίξει τις υπάρχουσες θέσεις εργασίας με πρόσθετη χρηματοδότηση.

Μειώθηκαν τα έσοδά τους από τις πωλήσεις των προϊόντων τους.

Είχε μικρότερα έσοδα από φόρους.

Μειώθηκαν οι επισκέψεις των καταναλωτών στα μαγαζιά και τους έμειναν απούλητα προϊόντα.

Αυξήθηκαν τα χρέη τους και δυσκολεύονται να πληρώσουν τους λογαριασμούς τους (ρεύμα, νερό, τηλέφωνο κλπ.)

Μειώθηκαν ή χάθηκαν τα εισοδήματά τους από μισθούς.

Δυσκολεύονται να πληρώσουν φόρους και τις ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων τους στο κράτος.

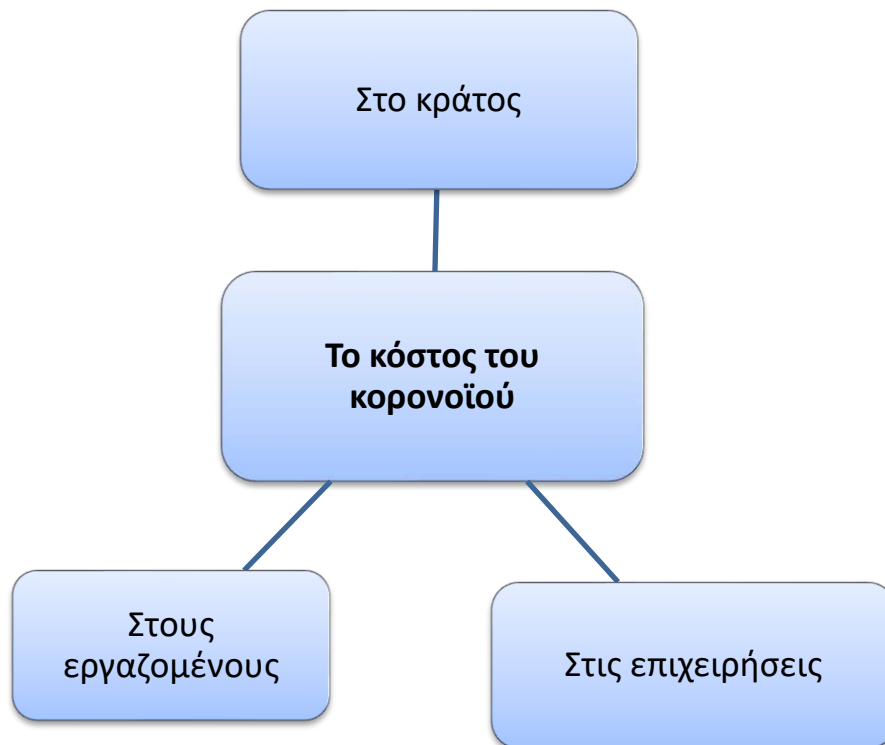
Μειώθηκε το επίπεδο της ποιότητας της ζωής τους.

Αυξήθηκε η απαίτηση για επιδόματα ανεργίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Το κόστος του κορονοϊού (B)

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους

1. Ποιο το κόστος του κορονοϊού στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους; Δημιουργήστε έναν νοητικό χάρτη χρησιμοποιώντας τις δηλώσεις της προηγούμενης δραστηριότητας. Μπορείτε αν θέλετε να συμπληρώσετε και δικές σας σκέψεις.
2. Στο τέλος, εξετάστε αν κάποιες από αυτές αλληλεπιδρούν και δημιουργήστε μεταξύ τους συνδέσεις. Παρουσιάστε τον χάρτη σας στην ολομέλεια της τάξης.

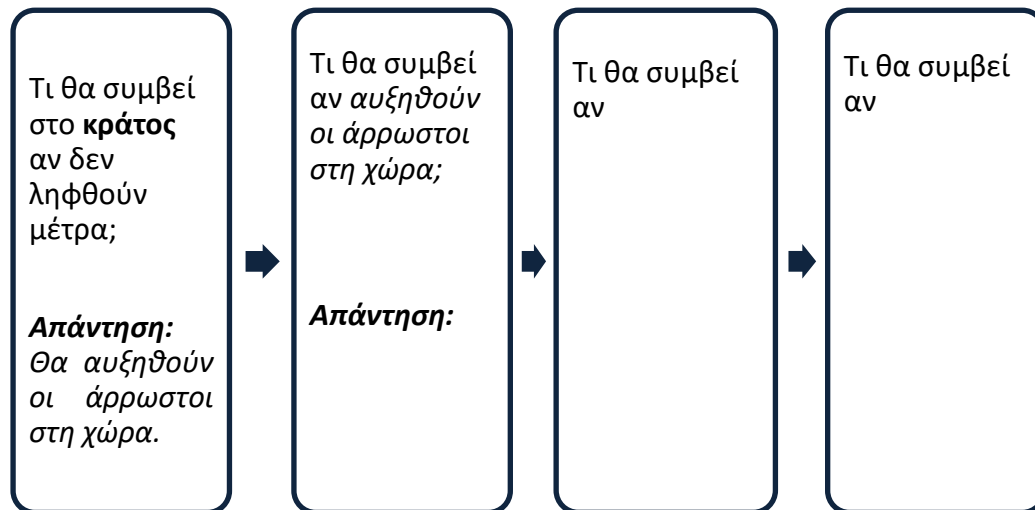

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Τι θα συμβεί αν...

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους

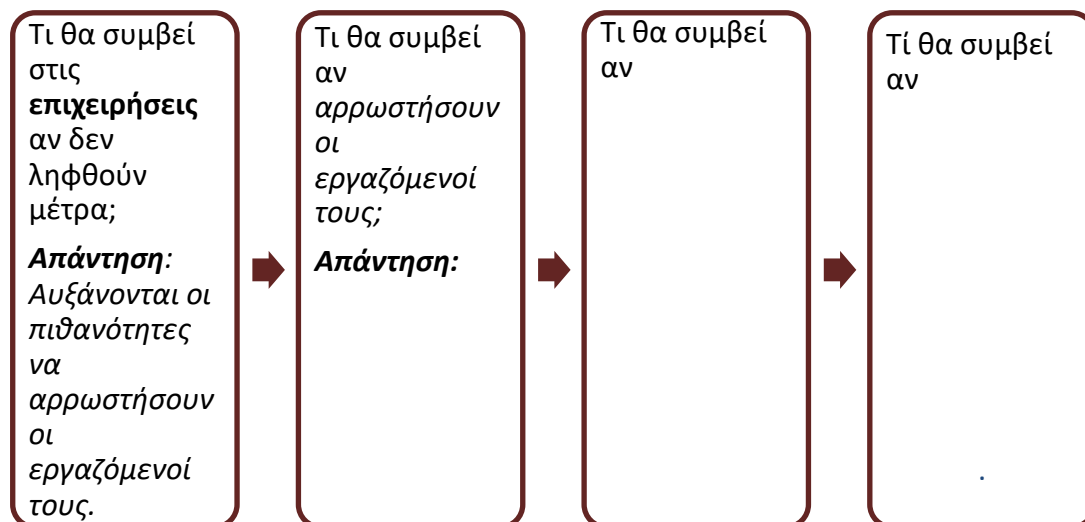
ΚΡΑΤΟΣ

Τι θα συμβεί στο κράτος αν δεν ληφθούν μέτρα για την πανδημία; Συζητήστε στην ομάδα σας το θέμα και συμπληρώστε το διάγραμμα ροής (επαναλάβετε έως 4 φορές το ερώτημα).

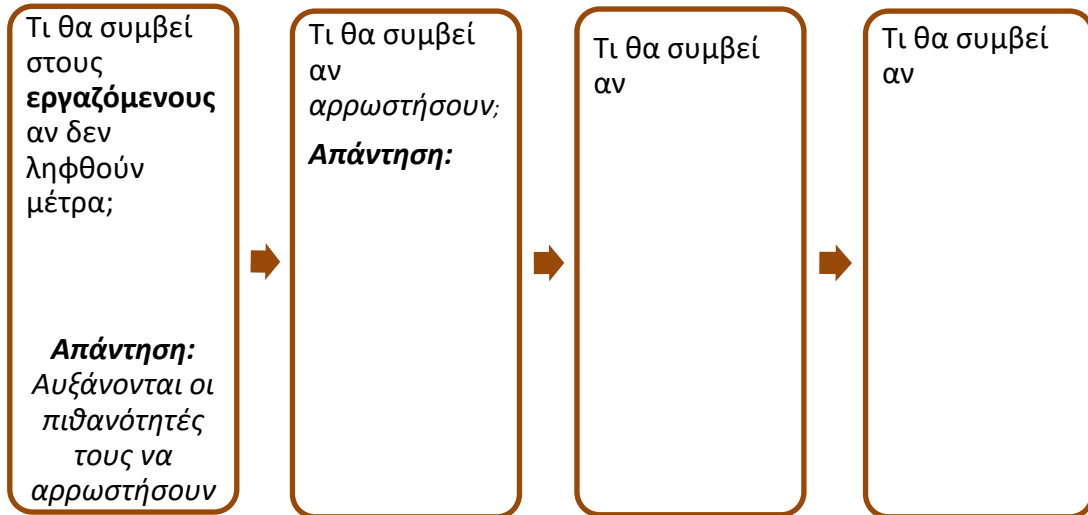
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Τι θα συμβεί στις επιχειρήσεις αν δεν ληφθούν μέτρα για την πανδημία; Συζητήστε στην ομάδα σας το θέμα και συμπληρώστε το διάγραμμα ροής (επαναλάβετε έως 4 φορές το ερώτημα).

ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

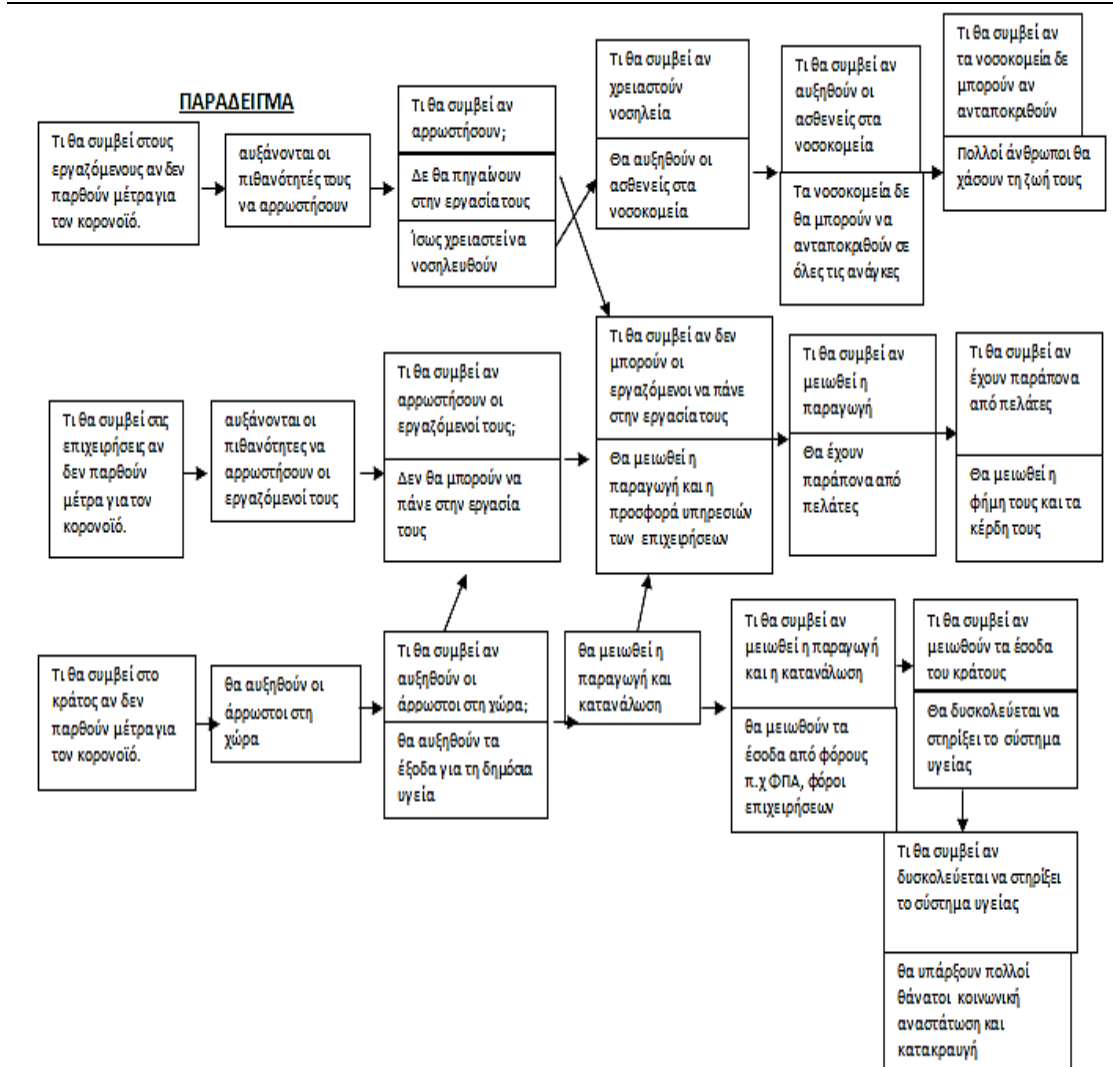
Τι θα συμβεί στους εργαζόμενους αν δεν ληφθούν μέτρα για την πανδημία; Συζητήστε στην ομάδα σας το θέμα και συμπληρώστε το διάγραμμα ροής (επαναλάβετε έως 4 φορές το ερώτημα).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Τι θα συμβεί αν...

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Επιπτώσεις στο κράτος, στις επιχειρήσεις, στους εργαζόμενους

3^η Υποενότητα: Τηλεργασία και Τηλεκπαίδευση

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

3 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος της υποενότητας θα μπορούν να βρίσκουν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ της τηλεργασίας και της τηλεκπαίδευσης και θα μπορούν να εξηγούν γιατί είναι σημαντικές οι αρχές της επικοινωνίας και της εμπιστοσύνης στις δύο μορφές εργασίας.

Δεξιότητες

Συνεργασία
Κριτική Σκέψη
Επικοινωνία
Δημιουργικότητα

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στους/στις μαθητές/τριες το **φύλλο εργασίας 1** και τους εξηγεί ότι οι απαντήσεις στις ερωτήσεις βρίσκονται στο βίντεο: [«Πώς η πανδημία άλλαξε την εργασία»](#) που θα παρακολουθήσουν. Τους δίνει χρόνο να προετοιμαστούν διαβάζοντας τις ερωτήσεις και προβάλλει το βίντεο. Στο τέλος, ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να συμπληρώσουν το **φύλλο εργασίας 1**.

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε ομάδες των 4, παίρνουν το **φύλλο εργασίας 2** συζητούν και σε 6 λεπτά γράφουν 3 θετικά και 3 αρνητικά στοιχεία της τηλεργασίας. Οι ομάδες παρουσιάζουν τις απόψεις τους στην ολομέλεια, αυτές καταγράφονται και δημιουργούνται δύο συγκεντρωτικές λίστες, μία με τα αρνητικά και μία με τα θετικά της τηλεργασίας. Οι λίστες αναρτώνται σε εμφανές σημείο στην τάξη.

3° βήμα : Ο/Η εκπαιδευτικός ενημερώνει τους/τις μαθητές/τριες ότι και στην Ελλάδα η τηλεργασία αναπτύχθηκε πολύ κατά την περίοδο της πανδημίας, μοιράζει στις ομάδες το **φύλλο εργασίας 3**, ζητά να μελετήσουν τους πίνακες και να απαντήσουν στις ερωτήσεις. Κατόπιν, συζητούν στην τάξη τα συμπεράσματά τους αιτιολογώντας τις απόψεις τους.

4° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός θυμίζει στους/στις μαθητές/τριες ότι κατά τη διάρκεια της καραντίνας αναγκάστηκαν κι εκείνοι να εργαστούν/εκπαιδευτούν από απόσταση. Εξηγεί στους/στις μαθητές/τριες ότι για την επόμενη δραστηριότητα οι μισές ομάδες θα ονομαστούν «άσπρες» και θα εκτελέσουν την εργασία σκεπτόμενες θετικά και αισιόδοξα, ενώ οι άλλες μισές θα ονομαστούν «μαύρες» και θα εκτελέσουν την εργασία σκεπτόμενες αρνητικά και απαισιόδοξα. Μοιράζει το **φύλλο εργασίας 4** και δίνει χρόνο 5 λεπτών για να ολοκληρωθεί. Κατόπιν, ζητά οι άσπρες ομάδες να ενωθούν και να δημιουργήσουν μία ενιαία λίστα με τα θετικά και, αντίστοιχα, οι μαύρες ομάδες να ενωθούν και να δημιουργήσουν μία ενιαία λίστα με τα αρνητικά της τηλεκπαίδευσης.

5° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν τις ενιαίες λίστες και τις αναρτούν δίπλα σε εκείνες που είχαν δημιουργηθεί για την τηλεργασία. Στην ολομέλεια γίνεται σύγκριση των καταλόγων και εντοπίζονται ομοιότητες και διαφορές.

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

6° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός υπενθυμίζει στους/στις μαθητές/τριες ότι στο βίντεο που παρακολούθησαν αναφερόταν πόσο σημαντική είναι η εμπιστοσύνη και το υψηλό επίπεδο επικοινωνίας για τους εργαζόμενους με τηλεργασία. Σε κάθε ομάδα μοιράζει το **φύλλο εργασίας 5**. Τους/τις ζητά να τοποθετήσουν τις δηλώσεις που βρίσκονται στις καρτέλες από την περισσότερο σημαντική στη λιγότερο σημαντική κατά την άποψή τους. Όταν οι ομάδες είναι έτοιμες η κάθε μία παρουσιάζει την άποψή της στην ολομέλεια και τη δικαιολογεί.

7° βήμα: Οι ομάδες συζητούν και προσδιορίζουν αιτιολογημένα τουλάχιστον μία συμπεριφορά που συμβάλλει στην ανάπτυξη εμπιστοσύνης και μια συμπεριφορά που βοηθά την επικοινωνία στην τηλεκπαίδευση. Οι ιδέες των ομάδων καταγράφονται σε εμφανές σημείο και συγκρίνονται με τις αντίστοιχες συμπεριφορές της τηλεργασίας.

8° βήμα: Οι ομάδες δημιουργούν ένα μικρό κείμενο ή μικρό θεατρικό ή κόμικ ή τραγούδι ή χορευτικό με στόχο να παρουσιάσουν τους λόγους για τους οποίους είναι σημαντική η επικοινωνία και η εμπιστοσύνη στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ή ποια είναι τα θετικά ή τα αρνητικά σημεία της τηλεκπαίδευσης.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Μοντέλα εργασίας στον 21^ο αιώνα

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Τηλεργασία και τηλεεκπαίδευση

Παρακολούθησε το βίντεο «Πώς η πανδημία άλλαξε την εργασία» και απάντησε στις παρακάτω ερωτήσεις.

1. Πόσοι περίπου Ευρωπαίοι πολίτες ξεκίνησαν τηλεργασία λόγω της καραντίνας;

2. Ένωσε τα μοντέλα ανάπτυξης με τον αιώνα που ταιριάζουν.

Μοντέλο ιεραρχίας	●	●	21 ^{ος} αιώνας (βιομηχανική- εθνική εποχή)
Μοντέλο αποκέντρωσης	●	●	20 ^{ος} αιώνας (ψηφιακή-παγκόσμια εποχή)

3. Ένωσε την κουλτούρα εργασίας με τον αιώνα που της ταιριάζει.

Δίνω εντολές κι ελέγχω	●	●	20 ^{ος} αιώνας
------------------------	---	---	-------------------------

Μετρώ την αξία αυτού που παράγεις και όχι πόσο εργάζεσαι	●	●	21 ^{ος} αιώνας
--	---	---	-------------------------

4. Κύκλωσε τι απαιτεί η νέα κατάσταση από τους εργαζόμενους.

Να είναι: ανοργάνωτοι, οργανωτικοί, κλειστοί σε αλλαγές, ανοιχτοί σε αλλαγές

5. Ποια είναι η σημαντικότερη δεξιότητα που πρέπει να έχουν οι εργαζόμενοι στον ψηφιακό κόσμο και για ποιον λόγο;

6. **Σωστό ή λάθος:** Τα συνδικάτα υποστηρίζουν ότι οι εργαζόμενοι με τηλεργασία έχουν τα ίδια δικαιώματα με αυτά που είχαν όταν εργάζονταν στο γραφείο.

7. Ποιον χρόνο πρέπει να διαχωρίσουν οι εργαζόμενοι στο σπίτι;

8. Σύμφωνα με τα συνδικάτα, ποιος πρέπει να πληρώνει το ρεύμα, το internet, το τηλέφωνο που χρησιμοποιούν οι εργαζόμενοι όταν εργάζονται από το σπίτι;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Τα θετικά και τα αρνητικά της τηλεργασίας

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Τηλεργασία και τηλεεκπαίδευση

1. Συζητήστε στις ομάδες σας και γράψτε τρία θετικά και τρία αρνητικά στοιχεία της τηλεργασίας. Κατόπιν ανακοινώστε στην ολομέλεια τις απόψεις της ομάδας σας.

Τηλεργασία	
Θετικά	Αρνητικά

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Οι απόψεις των εργαζομένων

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Τηλεργασία και τηλεκπαίδευση

Μελετήστε τους στατιστικούς πίνακες και απαντήστε τις ερωτήσεις

Πηγή: KPMG

https://home.kpmg/content/dam/kpmg/gr/pdf/2020/04/COVID-19_Employment_Conditions_Barometer-Report.pdf

1. Υπάρχουν κοινά στοιχεία μεταξύ των καταλόγων που δημιουργήσατε στην τάξη και των στοιχείων της έρευνας; Ποια είναι αυτά;

2. Σύμφωνα με την έρευνα, άρесе στους εργαζόμενους η εργασία εξ αποστάσεως;

3. Σύμφωνα με την έρευνα, τι ήταν αυτό που τους άρесе περισσότερο στην εργασία εξ αποστάσεως;

4. Σύμφωνα με την έρευνα, τι ήταν αυτό που τους δυσκόλεψε περισσότερο στην εργασία εξ αποστάσεως;

5. Σύμφωνα με την έρευνα, ένιωσαν οι εργαζόμενοι με την εργασία εξ αποστάσεως ότι είχαν περισσότερο ελεύθερο χρόνο; Γιατί; Αιτιολογήστε την απάντησή σας με στοιχεία από τον πίνακα.

6. Σε ποια συμπεράσματα καταλήγετε από την έρευνα σχετικά με την άποψη των εργαζομένων για την τηλεργασία;

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Τα συν και τα πλην της τηλεκπαίδευσης

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Τηλεργασία και τηλεκπαίδευση

1. Αν είστε μέλος μια άσπρης ομάδας, συζητήστε σύντομα με τα μέλη της ομάδας σας και καταγράψτε τρία θετικά στοιχεία της τηλεκπαίδευσης.

Θετικά στοιχεία της τηλεκπαίδευσης

1.

2.

3.

2. Αν είστε μέλος μια μαύρης ομάδας συζητήστε σύντομα με τα μέλη της ομάδας σας και καταγράψτε τρία αρνητικά στοιχεία της τηλεκπαίδευσης.

Αρνητικά στοιχεία της τηλεκπαίδευσης

1.

2.

3.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5: Επικοινωνία και εμπιστοσύνη στην τηλεργασία3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: COVID-19, τηλεργασία και τηλεκπαίδευση

1. Διαβάστε προσεχτικά τις δηλώσεις για την εμπιστοσύνη και την επικοινωνία στην εργασία και αριθμήστε τις από την περισσότερο σημαντική στη λιγότερο σημαντική σύμφωνα με την κρίση της ομάδας σας. Ανακοινώστε τις απόψεις σας στην ολομέλεια της τάξης.

1= λίγο σημαντική, 2 =αρκετά σημαντική, 3=πολύ σημαντική, 4=πάρα πολύ σημαντική

Κατάταξη	Εμπιστοσύνη	Κατάταξη	Επικοινωνία
	<i>Εκτελώ την εργασία που έχω αναλάβει στα χρονικά πλαίσια που έχουν ορισθεί όσο είναι δυνατόν καλύτερα.</i>		<i>Ακούω προσεχτικά τις οδηγίες που μου δίνονται και ζητώ διευκρινήσεις, ώστε να κατανοώ καλύτερα την εργασία που πρέπει να κάνω.</i>
	<i>Δε προδίδω εταιρικά στοιχεία και απόρρητες πληροφορίες σε τρίτους.</i>		<i>Ενημερώνω συχνά για την πρόοδο της εργασίας μου.</i>
	<i>Δε δυσφημώ σε τρίτους την εταιρεία που εργάζομαι.</i>		<i>Για να βρω λύση στα προβλήματά που αντιμετωπίζω στην εργασία μου, τα συζητώ με τους συναδέλφους μου ή τον προϊστάμενό μου.</i>
	<i>Λύνω τα προβλήματα συνεργασίας με τους συναδέλφους μου άμεσα χωρίς να επηρεάζεται το επίπεδο της αποτελεσματικότητάς μου.</i>		<i>Επικοινωνώ με σεβασμό χωρίς να προσβάλω ή να φέρνω σε δύσκολη θέση τους συνεργάτες μου.</i>

2. Συζητήστε στην ομάδα σας και σημειώστε μια συμπεριφορά που βοηθά την καλή επικοινωνία στην τηλεκπαίδευση και μια συμπεριφορά που ενισχύει την ανάπτυξη εμπιστοσύνης στην τηλεκπαίδευση.

	Συμπεριφορές που βοηθούν στην
Επικοινωνία	
Εμπιστοσύνη	

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Γ:
COVID-19 & ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Γ COVID-19 & ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Η θεματική ενότητα «COVID-19 και Παραπληροφόρηση» αποτελείται από 3 υποενότητες:

1. Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες (2 διδακτικές ώρες)
2. Παραπληροφόρηση και «Θεωρίες Συνωμοσίας» - κύρια θέματα και τρόπος σκέψης (3 διδακτικές ώρες).
3. Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης – ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών (6 διδακτικές ώρες).

Η συνωμοσιολογική σκέψη, ως ένας ειδικός τρόπος παραπληροφόρησης, ακολουθεί ένα σχήμα γραμμικής αιτιότητας, προσπαθώντας να εξηγήσει πραγματικά γεγονότα ως αποτέλεσμα της κακόβουλης πρόθεσης ενός ατόμου ή μιας ομάδας συμφερόντων. Κατά συνέπεια, δε διακρίνει σύνθετα δίκτυα σχέσεων τόσο σε επίπεδο αιτιών και αποτελεσμάτων, όσο και σε επίπεδο στρατηγικών διαχείρισης σε σχέση με την πανδημία. Από τη σκοπιά αυτή, παραπληροφόρηση και συνωμοσιολογικός λόγος έχουν ολέθριες επιπτώσεις στη ζωή μας σε πολλαπλά επίπεδα, από την τήρηση μέτρων ατομικής υγιεινής έως την αποτελεσματικότητα των πολιτικών διαχείρισης της πανδημίας, καθώς και την ίδια τη διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην υγεία, τα δικαιώματα στην ελευθερία έκφρασης και την ενημέρωση.

Ο γενικός σκοπός της ενότητας «COVID-19 και παραπληροφόρηση» είναι να ενδυναμώσει τους/τις μαθητες/τριες και να ενισχύσει την ικανότητά τους να αναγνωρίζουν και να αντιμετωπίζουν την παραπληροφόρηση και τις «θεωρίες συνωμοσίας» σχετικά με την πανδημία COVID-19, αποκαθιστώντας με τον τρόπο αυτό τον «ορθό λόγο στα δικαιώματά του» έναντι της δεισιδαιμονίας και του σκοταδισμού και κάθε «αποκαλυπτικής ρητορικής» συνωμοσιολογικού τύπου (Badiou, 2020).

Με εξαίρεση την πρώτη υποενότητα που μπορεί να διδαχθεί αυτόνομα, οι δύο επόμενες συστήνεται να διδαχθούν διαδοχικά, στον βαθμό που η τρίτη συμπληρώνει και ολοκληρώνει τη δεύτερη.

1η Υποενότητα: Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων της πρώτης υποενότητας, αναμένεται οι μαθητές/τριες να αναγνωρίζουν τους τρόπους με τους οποίους μια φωτογραφία μπορεί να λειτουργήσει ως εργαλείο παραπληροφόρησης ή να μεταδώσει μηνύματα και αντιλήψεις συνωμοσιολογικού τύπου σχετικά με την πανδημία COVID-19.

Δεξιότητες

Συνεργασία

Γλωσσικές και επικοινωνιακές δεξιότητες

Αυτόνομη μάθηση

Γνώση και κριτική κατανόηση της γλώσσας και της επικοινωνίας

Κριτική σκέψη

Πληροφορίες και επεξεργασία δεδομένων

Οδηγίες για τον/ην εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τους/τις μαθητές/τριες σε ομάδες των 4-5 ατόμων και αναπαράγει το **φύλλο εργασίας 1**. Τυπώνει τις φωτογραφίες του Παραρτήματος 1 και τις βάζει σε χωριστούς φακέλους, έναν για κάθε φύλλο εργασίας (φύλλο εργασίας 1: φωτογραφίες 1 και 2 φύλλο εργασίας 2: φωτογραφία 2.) Επιπλέον, έχει τη δυνατότητα να τις βάλει σε powerpoint ή άλλο περιβάλλον λογισμικού παρουσίασης, ώστε να τις προβάλλει στην ολομέλεια την ώρα που θα σχολιάζουν οι ομάδες.

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες παρατηρούν τις φωτογραφίες που τους δίνονται και συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 1**. Οι μισές ομάδες παρατηρούν δύο χωριστά πλάνα από μια ευρύτερη σκηνή. Οι άλλες μισές ομάδες παρατηρούν την αρχική φωτογραφία (ολόκληρο το πλάνο). Κάθε ομάδα δημιουργεί τη δική της ιστορία, δίνοντας έμφαση στο τι θεωρούν ότι βλέπουν και ποια συναισθήματα αποδίδουν στα πρόσωπα της φωτογραφίας.

3° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός αναρτά τις φωτογραφίες σε ορατό σημείο της τάξης ή τις προβάλλει με Η/Υ και βιντεοπροβολέα. Οι ομάδες παρουσιάζουν τον σχολιασμό και την ιστορία που έγραψαν για τη φωτογραφία τους. Συγκρίνουν τις ιστορίες και τις φωτογραφίες. Συζητούν και καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι πρόκειται για την ίδια φωτογραφία σε διαφορετικά πλάνα (πολύ κοντινό και μακρινό). Στα πολύ κοντινά πλάνα, δε φαίνεται παρά ένα μικρό μέρος της συνολικής φωτογραφίας. Το νόημα που μεταδίδει μια φωτογραφία ή μια είδηση αλλάζει, όταν αυτή αποσπάται από το πλαίσιο της.

4° βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 2**, αφού παρατηρούν φωτογραφίες που απεικονίζουν σκηνές συνωστισμού σε εξωτερικούς χώρους της Κοπεγχάγης. Ο/Η εκπαιδευτικός ενθαρρύνει τους/τις μαθητές/τριες να τις σχολιάσουν, να βρουν το κοινό τους χαρακτηριστικό (ο συνωστισμός των ανθρώπων σε εξωτερικό χώρο) και τους καλεί να βρουν μια λεζάντα εάν τους το ζητούσε η εφημερίδα στην οποία εργάζονται.

5° βήμα: Οι ομάδες παρατηρούν τις φωτογραφίες του Παραρτήματος 2 οι οποίες έχουν ληφθεί με τηλεφακό (μακρινή λήψη). Εντοπίζουν με ποιες από τις φωτογραφίες της κοντινής λήψης ταιριάζουν και τις τοποθετούν στην αντίστοιχη θέση. Δημιουργούν επίσης μια λεζάντα για τη νέα φωτογραφία. Συγκρίνουν τις φωτογραφίες και τις λεζάντες τους.

6° βήμα: Στην παρουσίαση των ομάδων, ο/η εκπαιδευτικός προκαλεί συζήτηση αναστοχασμού ως προς τον τρόπο με τον οποίο οι φωτογραφίες μπορούν να γίνουν εργαλείο μιας εσκεμμένης παραπληροφόρησης, μιας αλλοιωμένης εικόνας για την πραγματικότητα: οι διαφορετικές φωτογραφίες αποδεικνύουν με τρόπο εκπληκτικό πώς η αλλαγή στη γωνία λήψης (λήψη από κοντά-με ευρεία γωνία, ή λήψη από μακριά-με τηλεφακό) αλλάζει την εντύπωση που δημιουργείται για την απόσταση μεταξύ των ανθρώπων σε εξωτερικό χώρο (μικρή ή μεγάλη απόσταση αντίστοιχα), ενώ στην προηγούμενη δραστηριότητα, το νόημα ή το μήνυμα που μετέδιδε μια φωτογραφία άλλαζε όταν απομονώναμε ένα στοιχείο της από το ευρύτερο πλαίσιο της.

Οδηγίες για τον/ην εκπαιδευτικό

7^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 3**. Παρατηρούν μια φωτογραφία που δείχνει ένα τρένο με τη σήμανση «COVID-19». Η φωτογραφία έχει κυκλοφορήσει στο διαδίκτυο από ανώνυμη πηγή και έχει αναπαραχθεί από οπαδούς συνωμοσιολογικών αντιλήψεων σχετικά με την πανδημία. Απαντούν στις ερωτήσεις. Εντοπίζουν ποιες από τις απαντήσεις απηχούν γεγονότα και ποιες απόψεις, εξηγώντας γιατί. Για τις απαντήσεις που τις θεωρούν γεγονότα, ο/η εκπαιδευτικός τους ζητάει να αιτιολογήσουν τη θέση τους με στοιχεία από τη φωτογραφία. Αναμένεται να θεωρήσουν οι ομάδες ως αντικειμενικό στοιχείο και γεγονός τη σήμανση «COVID-19» πάνω στο τρένο της φωτογραφίας, κάτι που θα τους βοηθήσει ο/η εκπαιδευτικός να αναιρέσουν με την επόμενη δραστηριότητα.

8^ο βήμα: Στη συνέχεια, οι ομάδες κάνουν «αντίστροφη αναζήτηση εικόνας» χρησιμοποιώντας την εφαρμογή Google Image (<https://images.google.com/>), που μας επιτρέπει να εντοπίσουμε την παραπλανητική χρήση φωτογραφιών, σε ποιο πλαίσιο (χρόνος, χώρος, περιεχόμενο είδησης, σχολιασμοί, κλπ) έχει χρησιμοποιηθεί για πρώτη φορά μια φωτογραφία, ποια είναι η διαδρομή της στο διαδίκτυο, σε ποιες ιστοσελίδες αναπαράγεται, κλπ. Απαντούν στις υπόλοιπες ερωτήσεις του **φύλλου εργασίας 3**.

Στο ερώτημα εάν «η φωτογραφία είναι αυθεντική ή παραποιημένη» ο/η εκπαιδευτικός τους ενθαρρύνει να σκεφτούν κριτικά για τη φωτογραφία εστιάζοντας την προσοχή τους στα ερωτήματα: «Τι σημαίνει ότι ένα τρένο μεταφέρει την ασθένεια»; «Υπάρχει ένα κρυφό σχέδιο για αυτό»; Δεν διαπιστώνουμε αντίφαση μεταξύ των δύο προτάσεων; Εάν ο σκοπός της συνωμοσίας ήταν να μεταφερθεί κρυφά η ασθένεια χωρίς να το αντιληφθούν οι πολίτες, είναι λογικό να διαφημίζεται με τον τρόπο αυτό η μεταφορά της ασθένειας, δηλαδή με εξωτερική σήμανση πάνω σε ένα βαγόνι;

Επέκταση: Εάν υπάρχει χρόνος, οι ομάδες μπορούν να χρησιμοποιήσουν την εφαρμογή INVID WeVerify που μπορεί να είναι πολύ χρήσιμη, γιατί ελέγχει εάν υπάρχει διαφορά στα pixels, εάν η φωτογραφία είναι αλλοιωμένη σε κάποιο μέρος της και, επομένως, εάν είναι προϊόν φωτομοντάζ (<https://www.invid-project.eu/tools-and-services/invid-verification-plugin/>).

9^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 4** και γίνεται σύνοψη των τριών βασικών περιπτώσεων που μελέτησαν: Φωτογραφίες που δείχνουν ένα μέρος μόνο από μια φωτογραφία, φωτογραφίες με διαφορετικές γωνίες λήψης, παραποιημένες φωτογραφίες που υποδηλώνουν κακόβουλες προθέσεις. Επιλέγουν ποιες από τις φωτογραφίες μπορούν να συνδεθούν με παραπληροφόρηση και ποιες με συνωμοσιολογικό λόγο. Η δραστηριότητα αφενός λειτουργεί ως σύνοψη και αξιολόγηση των προηγούμενων δραστηριοτήτων και αφετέρου διερευνά τις πρότερες γνώσεις των συμμετεχόντων σχετικά με τις έννοιες παραπληροφόρηση και συνωμοσιολογικές αντιλήψεις στις οποίες αφιερώνεται η δεύτερη υποενότητα.

Πληροφορίες για τον/την εκπαιδευτικό Μια πανδημία παραπληροφόρησης

Τον Φεβρουάριο του 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) προειδοποίησε για ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά της πανδημίας του νέου κορωνοϊού (SARS-CoV-2), για τον κίνδυνο μιας δεύτερης «πανδημίας», μιας «πανδημίας παραπληροφόρησης» (désinfodemic) παράλληλης με την πανδημία COVID-19, δηλαδή μιας εκτεταμένης διάδοσης ψευδών πληροφοριών στο διαδίκτυο. Σύμφωνα με το Ίδρυμα Bruno Kessler (<https://covid19obs.fbk.eu/#/>) από 112 εκ. δημοσιεύσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε 64 γλώσσες το 40% των μηνυμάτων είχαν προέλευση αναξιόπιστες πηγές. Ενδεικτική είναι η διαπίστωση ότι οι έξι στις δέκα ειδήσεις που κοινοποιούνται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν έχουν καν αναγνωσθεί προηγουμένως από τον χρήστη που τις κοινοποίησε.

Μέσα στη γενικότερη πανδημία παραπληροφόρησης, η διάδοση διαφόρων «θεωριών» συνωμοσίας αποτελεί ένα ιδιαίτερο μέσο παραπληροφόρησης σε παγκόσμιο επίπεδο (Ball & Maxmen, 2020, Uscinski et al., 2016).

Παραπληροφόρηση: Οι ψευδείς ειδήσεις (fake news) με σκοπό την παραπλάνηση ανθρώπων.

Συνωμοσιολογική σκέψη: Διάδοση ψευδών ειδήσεων που υποθέτουν ότι υπάρχει μια κακόβουλη πρόθεση κάποιου να βλάψει το κοινωνικό σύνολο.

Σύμφωνα με τον πιο διαδεδομένο ορισμό, η συνωμοσιολογική σκέψη ερμηνεύει διάφορα γεγονότα με βάση τα κίνητρα μιας μικρής ομάδας ατόμων που δρουν με μυστικότητα για δικό τους όφελος και αντίθετα προς το δημόσιο συμφέρον (Uscinski et al., 2016). Κοινός παρονομαστής των θεωριών συνωμοσίας που πλαισιώνουν τις πανδημίες αποτελεί η παραδοχή πως ο εκάστοτε ιός έχει δημιουργηθεί σε κάποιο εργαστήριο με σκοπό την εξόντωση κάποιας πληθυσμιακής ομάδας ή χώρας ή/και την αύξηση των κερδών μεγάλων φαρμακευτικών εταιριών (Gemenis, 2020).

Οι συνωμοσιολογικές αντιλήψεις προκαλούν φόβο και καχυποψία, διακινούν το μίσος και στοχοποιούν ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, όπως και διαφορετικές θρησκείες, φυλές, εθνότητες (Constantinou et al., 2020). Αγνοούν την επιστήμη, διακηρύσσουν ότι «ο ιός είναι μέρος μιας κρυφής συνωμοσίας», ότι «κατασκευάστηκε σε εργαστήριο για να βλάψει τους ανθρώπους», ότι «επιτρέπει σε μερικές ομάδες να πλουτίσουν».

Πρόσφατες έρευνες έχουν δείξει ότι όσο μεγαλώνει ο βαθμός με τον οποίο ακολουθεί κάποιος συνωμοσιολογικές αντιλήψεις, τόσο μεγαλώνει η απροθυμία του να ακολουθήσει τις υποδείξεις για τα μέτρα ατομικής προστασίας και δημόσιας υγείας, όπως η κοινωνική αποστασιοποίηση κλπ. (Maltezos et al., 2015), καθώς και ο σκεπτικισμός του απέναντι στο κύρος των επιστημόνων και της επιστημονικής αλήθειας (Constantinou et al., 2020).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Ελέγχοντας κριτικά τις εικόνες: ένα μέρος από το σύνολο

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες

ΟΜΑΔΑ 1

1. Παρατηρήστε προσεκτικά τις φωτογραφίες και γράψτε μια μικρή ιστορία.

- α. Τι δείχνουν οι φωτογραφίες;
- β. Ποιο συναίσθημα μπορείτε να αποδώσετε στο πρόσωπο της κάθε φωτογραφίας;

2. Ακούστε προσεκτικά την ιστορία της άλλης ομάδας και τη φωτογραφία που σχολιάζει. Να τη συγκρίνετε με τις δικές σας φωτογραφίες και την ιστορία σας. Ποιο είναι το συμπέρασμά σας;

ΟΜΑΔΑ 2

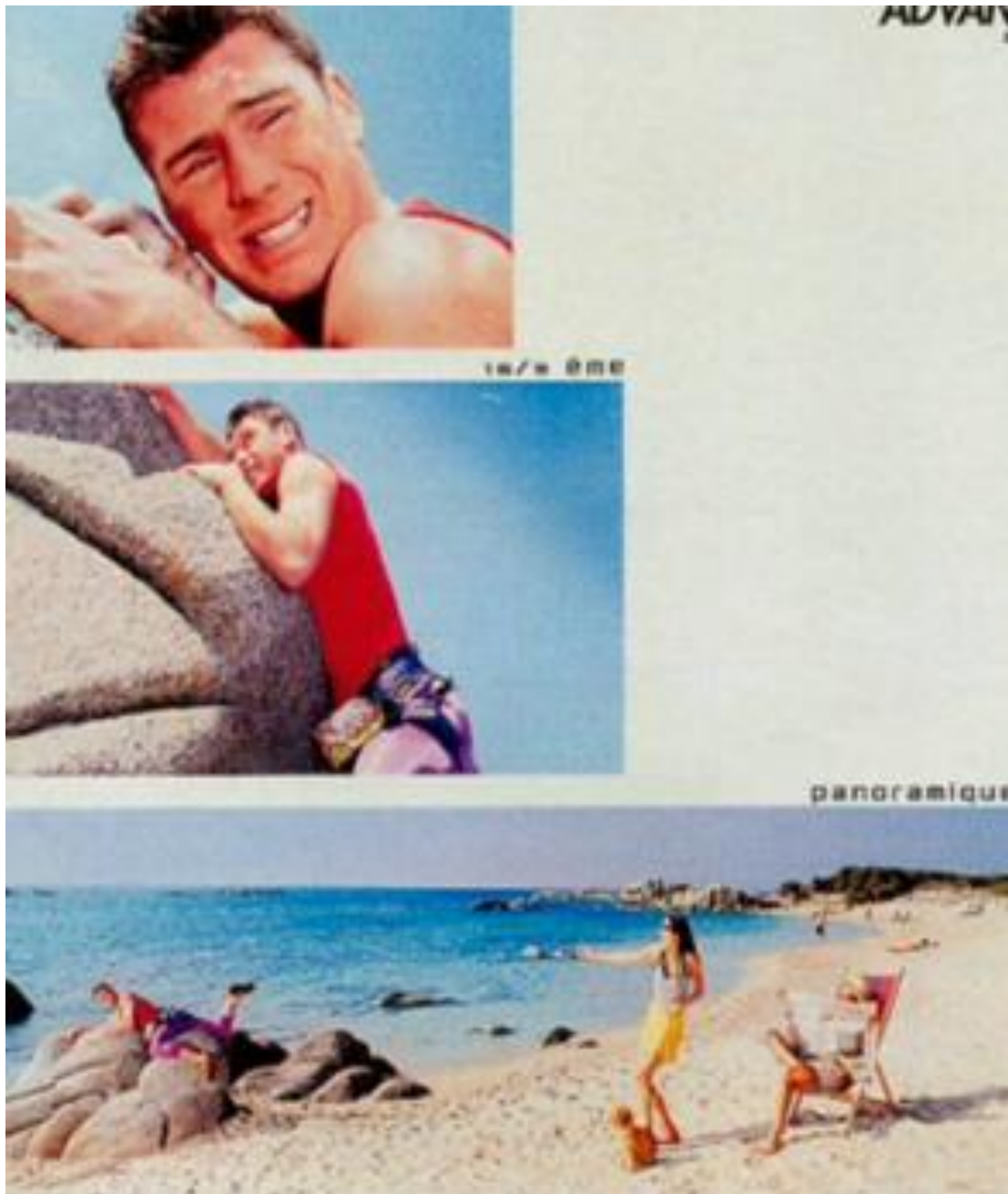
1. Παρατηρήστε προσεκτικά τη φωτογραφία που σας δίνεται και γράψτε μια μικρή ιστορία.

- α. Τι δείχνουν οι φωτογραφίες;
- β. Ποιο συναίσθημα μπορείτε να αποδώσετε στα πρόσωπα της φωτογραφίας;

2. Ακούστε προσεκτικά την ιστορία της άλλης ομάδας και τις φωτογραφίες που σχολιάζει. Να τη συγκρίνετε με τη δική σας φωτογραφία και την ιστορία σας. Ποιο είναι το συμπέρασμά σας;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Πηγή: Διαφήμιση φωτογραφικών μηχανών CODAK της δεκαετίας του 1970 (CLEMI / Κέντρο εκπαίδευσης για τα μέσα ενημέρωσης και την πληροφόρηση του Εθνικού Γαλλικού Δικτύου επιμόρφωσης εκπαιδευτικών: Canopé) (Réseau de création et d'accompagnement pédagogiques) <https://www.clemi.fr/fr/guide-famille/activites-en-famille/cinq-gestes-barrieres-contre-linfodemie.html>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Ελέγχοντας κριτικά τις εικόνες: η γωνία λήψης

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες

1. Παρατηρήστε τις φωτογραφίες που έχουν τραβηχτεί, τον Μάρτιο του 2020, στη **Δανία**, λίγες εβδομάδες αφού αναγγέλθηκαν περιοριστικά μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης λόγω της COVID-19. Τι παρατηρείτε; Ποιο είναι το κοινό τους χαρακτηριστικό; Ποια λεζάντα θα βάζατε μέσα στο συννεφάκι εάν τις φιλοξενούσε η εφημερίδα στην οποία εργάζεστε;

2. Βρείτε με ποιες φωτογραφίες από τον φάκελο που σας δίνεται μοιράζονται την ίδια σκηνή στο δρόμο ή το πάρκο (Παράρτημα 2). Τι παρατηρείτε; Ποια λεζάντα θα βάζατε τώρα σε αυτές στο δεύτερο συννεφάκι; Διαφέρει το μήνυμα που μεταφέρεται, κατά τη γνώμη σας, με τις νέες φωτογραφίες και γιατί;

Εδώ τοποθετήστε
ένα νέο post-it με
τη λεζάντα που
ταιριάζει στη
φωτογραφία

Εδώ
τοποθετήστε το
post-it με τη
λεζάντα σας

Μέσα στο πλαίσιο
τοποθετήστε τη
φωτογραφία
(Παράρτημα 2) που
δείχνει την ίδια
ακριβώς σκηνή

Εδώ
τοποθετήστε το
post-it με τη
λεζάντα που
ταιριάζει στη
φωτογραφία

Εδώ τοποθετήστε
ένα νέο post-it με τη
λεζάντα που
ταιριάζει στη
φωτογραφία

Μέσα στο πλαίσιο
τοποθετήστε τη
φωτογραφία
(Παράρτημα 2) που
δείχνει την ίδια
ακριβώς σκηνή
τοποθετήστε ένα

Εδώ τοποθετήστε ένα νέο post-it με τη λεζάντα που ταιριάζει στη φωτογραφία

Εδώ τοποθετήστε τη φωτογραφία (Παράρτημα 2) που δείχνει την ίδια σκηνή

Εδώ τοποθετήστε
το post-it με τη
λεζάντα που
ταιριάζει στη
φωτογραφία

Εδώ τοποθετήστε
ένα νέο post-it με τη
λεζάντα που
ταιριάζει στη
φωτογραφία

Μέσα στο πλαίσιο
τοποθετήστε τη
φωτογραφία
(Παράρτημα 2) που
δείχνει την ίδια
ακριβώς σκηνή

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πηγή: Οι φωτογραφίες της δραστηριότητας αυτής είναι των Δανών φωτογράφων Philip Daval και Lafur Steinar RyeGestsson, οι οποίοι διεξήγαν ένα πείραμα, κατόπιν αιτήματος του φωτογραφικού πρακτορείου Ritzau Scanpix, τον Μάρτιο του 2020, όταν είχε αρχίσει η έξαρση των κρουσμάτων του νέου κορωνοϊού και οι συζητήσεις για λήψη μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης, κλπ. Φωτογράφισαν τους ίδιους ακριβώς ανθρώπους σε εξωτερικούς χώρους αλλά χρησιμοποιώντας διαφορετικές γωνίες λήψης, μια ευρεία γωνία (λήψη από κοντά) και έναν τηλεφακό (παρλήψη από μακριά) (CLEMI 2020).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Ελέγχοντας κριτικά τις εικόνες: ένα πλαίσιο προθέσεων

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες

1. Παρατηρήστε τη φωτογραφία και συζητήστε στην ομάδα σας.
 - α) Καταγράψτε όσο το δυνατό περισσότερες ερωτήσεις που μπορείτε να κάνετε για τη φωτογραφία σε μικρά συννεφάκια ή post-its (ποιος, πού, πότε, γιατί;).
 - β) Δώστε μικρές απαντήσεις στις ερωτήσεις σας.
 - γ) Σημειώστε σε κάθε συννεφάκι εάν η απάντηση απηχεί γεγονός (Γ) ή άποψη (Α).

2. Αποθηκεύστε τη φωτογραφία σας με δεξί κλικ στον υπολογιστή σας. Μεταβείτε στη διεύθυνση <https://images.google.com/> για να κάνετε «αντίστροφη αναζήτηση εικόνας» εντοπίζοντας σε ποιες ιστοσελίδες εμφανίζεται η φωτογραφία.

α) Αναφέρονται οι πηγές της φωτογραφίας ή πρόκειται για αναπαραγωγή από άγνωστη πηγή;

β) Εντοπίσατε σε ποιο πλαίσιο έχει χρησιμοποιηθεί η αρχική φωτογραφία; Επιλέξτε τη σωστή απάντηση.

ΝΑΙ	ΟΧΙ
Υπάρχει αρχική φωτογραφία χωρίς τη σήμανση COVID-19	Δε βρέθηκε πουθενά η αρχική φωτογραφία χωρίς τη σήμανση COVID- 19

γ) Ποιο σχόλιο συνήθως συνοδεύει τη φωτογραφία αυτή στο διαδίκτυο; Ποιο μήνυμα θέλει να μεταδώσει; Πώς το σχολιάζετε;

δ) Η φωτογραφία είναι παραποιημένη ή αυθεντική;

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Η αλήθεια για τη φωτογραφία

Σύμφωνα με το Γαλλικό Κέντρο Εκπαίδευσης για τα μέσα ενημέρωσης και την πληροφόρηση (CLEMI), η συγκεκριμένη φωτογραφία αποτελεί προϊόν φωτομοντάζ: από τον έλεγχο που έγινε με το εργαλείο «INVID We Verify», προκύπτει διαφορά στο μέγεθος pixel, στο σημείο όπου υπάρχει η σήμανση COVID-19. Επίσης, δεδομένου ότι με «αντίστροφη αναζήτηση εικόνων» δε βρέθηκε πουθενά στο διαδίκτυο η αρχική φωτογραφία, το συμπέρασμα είναι ότι η φωτογραφία τραβήχτηκε από κάποιον και, στη συνέχεια, έγινε αντικείμενο επεξεργασίας. Στη συνέχεια, οι υπόλοιπες ιστοσελίδες την αναπαράγουν χωρίς να δηλώνουν κάποια επώνυμη πηγή και για τον λόγο αυτό δεν ανιχνεύεται η αρχική ανάρτησή της. Τα σχόλια που συνοδεύουν όλες τις αναρτήσεις είναι συνωμοσιολογικά: η πανδημία COVID-19 (ούτε καν ο ιός "SARS-CoV-2") αποθηκεύεται σε αυτό το αυτοκίνητο για να φορτωθεί στη συνέχεια στο τρένο και να μεταφερθεί με δόλιες προθέσεις.

Τη χρήση φωτομοντάζ για τη συγκεκριμένη φωτογραφία την επιβεβαιώνουν αξιόπιστες ιστοσελίδες ελέγχου ειδήσεων, όπως οι "Factual Afp", "Snopes", "Observateurs/ France 24" .

Πηγή: Κέντρο εκπαίδευσης για τα μέσα ενημέρωσης και την πληροφόρηση, Εθνικού Γαλλικού Δικτύου επιμόρφωσης εκπαιδευτικών-Canopé (Réseau de création et d'accompagnement pédagogiques) <https://www.cleml.fr/fr/guide-famille/activites-en-famille/cinq-gestes-barrieres-contre-linfodemie.html>.

Στο ίδιο συμπέρασμα καταλήγει και η ελληνική ιστοσελίδα η οποία συμμετείχε στο πρόγραμμα συμμετείχε στο πρόγραμμα Fact Check EU. Είναι μέλος του παγκόσμιου δικτύου ελέγχου δημοσιευμάτων στο διαδίκτυο IFCN (International Fact-Checking Network) και μέλος του European Observatory against Disinformation.

<https://www.ellinkahoaxes.gr/2020/03/16/train-covid-19-fake/>.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Ελέγχοντας κριτικά τις εικόνες: παραπληροφόρηση ή συνωμοσιολογική σκέψη;

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Κριτική σκέψη και παραπληροφόρηση μέσα από φωτογραφίες

1. Διαβάστε τις παρακάτω δηλώσεις. Συζητήστε στην ομάδα σας και βρείτε ποια φωτογραφία αντιστοιχεί σε ποια δήλωση.

Δήλωση Α : Προσθέτεις ένα στοιχείο εξωτερικό στη φωτογραφία και εντάσσεις τη φωτογραφία σε ένα πλαίσιο «προθέσεων» και κάνεις τη φωτογραφία να υποδηλώνει μια κακόβουλη πρόθεση.

Δήλωση Β: Αλλάζεις τη γωνία λήψης μιας φωτογραφίας για να περάσεις το μήνυμα που θέλεις.

Δήλωση Γ: Αποσπάζεις μια φωτογραφία από το πλαίσιο της ή εστιάζεις σε ένα μικρό μέρος και το δείχνεις χωρίς το πλαίσιο αυτό, κάνοντας τη φωτογραφία να διηγηθεί μια νέα ιστορία.

2. Διαβάστε τον παρακάτω ορισμό για την «Παραπληροφόρηση» και τη «Συνωμοσιολογική σκέψη». Συζητήστε στην ομάδα σας και απαντήτε στο ερώτημα: Ποια από τις φωτογραφίες αποτελεί, κατά τη γνώμη σας, παράδειγμα παραπληροφόρησης ή παράδειγμα συνωμοσιολογικού λόγου;

Παραπληροφόρηση: Οι ψευδείς ειδήσεις (fake news) με σκοπό την παραπλάνηση ανθρώπων.

Συνωμοσιολογική σκέψη: Διάδοση ψευδών ειδήσεων που υποθέτουν ότι υπάρχει μια κακόβουλη πρόθεση κάποιου να βλάψει το κοινωνικό σύνολο.

Φωτογραφία 1
Δήλωση
.....
.....

Φωτογραφία 2
Δήλωση
.....
.....

Φωτογραφία 3
Δήλωση
.....
.....

2^η Υποενότητα: Παραπληροφόρηση και «Θεωρίες Συνωμοσίας» - κύρια θέματα και τρόπος σκέψης

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

4 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων της δεύτερης υποενότητας, αναμένεται οι μαθητές/τριες :

1. Να γνωρίζουν τα κύρια θέματα της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων σχετικά με την πανδημία COVID-19.
 2. Να εντοπίζουν σε ποιο από τα τρία επίπεδα (άτομο, κοινωνία, πολιτική) αναφέρονται τα κύρια θέματα της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων.
 3. Να αναγνωρίζουν μια συνωμοσιολογική αντίληψη βάσει συγκεκριμένων κριτηρίων και να τη διακρίνουν από την παραπληροφόρηση.
 4. Να μπορούν να κάνουν κριτική ανάλυση της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων είτε εντοπίζοντας τα λογικά λάθη (τις κρυφές λανθασμένες προϋποθέσεις) και τα άλματα στην επιχειρηματολογία είτε μεταφέροντάς τα σε μια ανάλογη κατάσταση που είναι εμφανώς παράλογη.
-

Δεξιότητες

Συνεργασία

Γλωσσικές και επικοινωνιακές δεξιότητες

Δεξιότητες αυτόνομης μάθησης

Γνώση και κριτική κατανόηση της γλώσσας και της επικοινωνίας

Πολιτειότητα

Δεξιότητες αναλυτικής και κριτικής σκέψης

Δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό:

1^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 1**, όπου εντοπίζουν σε ποια γενικά θέματα εμπίπτουν οι διάφορες δηλώσεις παραπληροφόρησης και συνωμοσιολογικής σκέψης (κάθε ομάδα παίρνει μια τετράδα από τις δηλώσεις). Παρουσιάζουν τις επιλογές τους στην ολομέλεια, ενώ ο/η εκπαιδευτικός προβάλλει με βιντεοπροβολέα τις καρτέλες της ομάδας που παρουσιάζει, σημειώνοντας συγχρόνως σε χαρτί του μέτρου, αναρτημένο σε ορατό σημείο της τάξης, τις απαντήσεις, έτσι ώστε να είναι συγκεντρωμένη η θεματολογία όλων των ομάδων.

2^ο βήμα: Στις ομάδες δίνονται 6 καρτέλες με τις γενικές κατηγορίες της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων σχετικά με την COVID-19, και ένα διάγραμμα Venn. Ζητείται από τους/τις μαθητές/τριες να τοποθετήσουν τις καρτέλες μέσα στο διάγραμμα και να σχεδιάσουν βέλη που να δείχνουν σε ποιο από τα ερωτήματα του διαγράμματος απαντούν οι δηλώσεις στις καρτέλες.

Οι ομάδες συζητούν και καταλήγουν σε συμπεράσματα για τη διάκριση μεταξύ παραπληροφόρησης και συνωμοσιολογικής αντίληψης. Από τη συζήτηση προκύπτει ότι η συνωμοσιολογική σκέψη αναφέρεται σε κάτι πιο γενικό, όπως η προέλευση του ιού, ενώ η παραπληροφόρηση εστιάζει σε ψευδείς ειδήσεις που έχουν να κάνουν με τα συμπτώματα και τρόπους διάγνωσης, με ατομικά μέσα προστασίας κλπ (βλ. ενδεικτικό συμπληρωμένο φύλλο εργασίας Παράρτημα 2).

3^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 2**. Διαβάζουν έναν κατάλογο με τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων. Στη συνέχεια, διαβάζουν διάφορες καρτέλες με συνωμοσιολογικές αντιλήψεις. Συζητούν στην ομάδα τους και εντοπίζουν εκείνο το χαρακτηριστικό γνώρισμα σε κάθε μια από αυτές που τις κάνει να ανήκουν σε «θεωρίες συνωμοσίας». Αιτιολογούν την επιλογή τους (βλ. ενδεικτικά συμπληρωμένο φύλλο εργασίας στο Παράρτημα 3).

4^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 3**, όπου συζητούν για να βρουν το λάθος στον τρόπο σκέψης που υπάρχει στο κόμικ που σχολιάζουν. Οι μισές ομάδες παρατηρούν το κόμικ 1 (ο θεός Cranky αποφασίζει να μη πάρει ομπρέλα ενώ βρέχει) και οι άλλες μισές παρατηρούν το κόμικ 2 (ο Θεός Cranky αποφασίζει να πετάξει πέφτοντας στον γκρεμό ενώ δεν είναι πουλί).

Εναλλακτικά, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει σε μεγαλύτερης ηλικίας μαθητές/τριες τις οδηγίες κριτικής ανάλυσης επιχειρημάτων και να τους ζητήσει να τις εφαρμόσουν στα κόμικ του Θείου Cranky (βλ. ενδεικτικά συμπληρωμένο φύλλο εργασίας στο Παράρτημα 4).

5^ο βήμα: Τέλος, οι ομάδες διαβάζουν δύο επιχειρήματα που αξιοποιούνται από συνωμοσιολογικές αντιλήψεις («οι θάνατοι από COVID-19 είναι λιγότεροι από τους θανάτους που οφείλονται σε εποχιακή γρίπη», «η χρήση της μάσκας είναι άχρηστη») και τα συγκρίνουν με ανάλογες αλλά εμφανώς παράλογες δηλώσεις του θείου Cranky, ώστε να αναδειχθεί πόσο παράλογη και άκυρη είναι η λογική πίσω από τα επιχειρήματα αυτά.

Επέκταση: Οι ομάδες μπορούν να μπουν σε μια οποιαδήποτε on line εφαρμογή δημιουργίας Κόμικ και να φτιάξουν δικά τους κόμικ σχετικά με την παραπληροφόρηση COVID-19 (βλ. ενδεικτικό παράδειγμα δημιουργίας κόμικ με το εργαλείο <https://www.storyboardthat.com/storyboard-creator> στο Παράρτημα 4).

Πληροφορίες για τον/την εκπαιδευτικό

Τα κόμικ που μελετούν οι ομάδες εργασίας στην **2^η αυτή υποενότητα (φύλλο εργασίας 4)** είναι του «**Θείου Cranky**», γνωστού για τα λογικά λάθη που κάνει όταν επιχειρηματολογεί για να αρνηθεί την **κλιματική αλλαγή**.

Ο **Θείος Cranky** είναι δημιούργημα του Δρ John Cook, γνωστικού ψυχολόγου, ιδρυτή της βραβευμένης ιστοσελίδας Skeptikal Science Cranky Uncle, και Επίκουρου Καθηγητή (για την κλιματική αλλαγή) στο Πανεπιστήμιο George Mason των ΗΠΑ. Ο δημιουργός του Θείου Cranky μας προτείνει τη αξιοποίησή του και στην περίπτωση των «θεωριών συνωμοσίας» για την COVID-19, γιατί παρουσιάζουν ανάλογα λογικά σφάλματα με τα διάφορα επιχειρήματα με τα οποία τίθεται υπό αμφισβήτηση η κλιματική αλλαγή.

Και στις δύο περιπτώσεις, είναι πολύ δύσκολη η συζήτηση και ο διάλογος, καθώς οι ίδιες οι αποδείξεις εναντίον των «θεωριών συνωμοσίας» θεωρούνται ότι αποτελούν μέρος του ίδιου κρυφού σχεδίου και, αντί να τις αναιρέσουν, στην πραγματικότητα τις επιβεβαιώνουν.

Πράγματι, αποτελέσματα ερευνών δείχνουν πως η εκστρατεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας ενάντια στην παραπληροφόρηση ενδέχεται να έχει ελάχιστο αντίκτυπο στους οπαδούς των «θεωριών συνωμοσίας» (Gemenis, 2020) γιατί έχουν βαθύτερα ψυχολογικά αίτια και δεν μεταβάλλονται τόσο εύκολα όσο άλλες πολιτικές στάσεις και αντιλήψεις (Van Prooijen and Douglas, 2018). Σύμφωνα με έρευνα που έγινε στα τέλη Μαρτίου 2020, στην πολιτεία Georgia των ΗΠΑ, 42 κάτοικοι της πολιτείας της Georgia (ΗΠΑ) ρωτήθηκαν για το πώς εξηγούν την αύξηση των κρουσμάτων τέλη Μαΐου 2020 η οποία έγινε λόγω άρσης των περιοριστικών μέτρων στις αρχές Μαΐου. Η υπόθεση εργασίας ήταν ότι όσο αυξάνονταν τα κρούσματα, τόσο θα αυξάνονταν και οι συνωμοσιολογικές αντιλήψεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, κάτι που επιβεβαιώθηκε από την έρευνα (Lewandowsky et al., 2020). Από τη σκοπιά αυτή, φαίνεται να είναι πρακτικά, αν όχι αδύνατη, τουλάχιστον πολύ δύσκολη μια στρατηγική αναίρεσης των «θεωριών συνωμοσίας» (Bode & Vraga, 2015; Lewandowsky et al., 2012; Nyhan & Reifler, 2010; Gemenis, 2020).

Σύμφωνα με μια πολύ πρόσφατη έρευνα (Kim et al., 2020) μια αποτελεσματική στρατηγική αναίρεσης της παραπληροφόρησης μπορεί να στηριχθεί στο χιουμορ και τα καρτούν. Οι άνθρωποι είναι πιο δεκτικοί να πεισθούν από τη λογική αναίρεση των επιχειρημάτων που στηρίζουν μια ψευδή είδηση (παραπληροφόρηση ή συνωμοσιολογική αντίληψη) όταν αυτή συνοδεύεται από χιούμορ και εικόνες με καρτούν, γιατί διευκολύνει την εστίαση της προσοχής στο επίθεμα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Τα κύρια θέματα

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Παραπληροφόρηση και «Θεωρίες Συνωμοσίας» - κύρια θέματα και τρόπος σκέψης

1. Βρείτε σε ποια θέματα ανήκουν οι παρακάτω δηλώσεις ταξινομώντας και συμπληρώνοντας κατάλληλα τον πίνακα.

Θέματα	Δηλώσεις			
Προέλευση του ιού				
Επιπτώσεις/θνησιμότητα				
Ιατρικά μέτρα (εμβόλια, μάσκες, φάρμακα)				
Συμπτώματα/τρόποι διάγνωσης				
Τρόποι αντιμετώπισης				
Πολιτικές διαχείρισης (κοινωνική αποστασιοποίηση, περιορισμός μετακινήσεων)				

ΟΜΑΔΑ 1

Δήλωση 1: Ο SARS-COV-2 δημιουργήθηκε σκόπιμα στο εργαστήριο ως βιολογικό όπλο, για να μειωθεί ο πληθυσμός της Γης.

Δήλωση 2: Εάν κρατήσω την αναπνοή μου για 10 δευτερόλεπτα, μπορώ να καταλάβω εάν έχω κορονοϊό.

Δήλωση 3: Τα νοσοκομεία εντός και εκτός Ιταλίας φουσκώνουν τα νούμερα των ασθενών με COVID-19 είτε λόγω φόβου είτε λόγω κέρδους από κρατικές επιχορηγήσεις.

Δήλωση 4: Τα υγειονομικά μέτρα (μάσκες, εμβόλια) λαμβάνονται για να βλάψουν τους ανθρώπους.

ΟΜΑΔΑ 2

Δήλωση 5: Τα εμβόλια και η θεραπεία για τον SARS-COV-2 σκόπιμα δε βγήκαν στην αγορά, ώστε ο ιός να πλήξει όσο το δυνατό περισσότερους ανθρώπους στη Γη. Θα βγουν στην κυκλοφορία όταν θα έχουν νοσήσει εκατομμύρια από τον ιό.

Δήλωση 6: Εάν καταναλώνω πολλές φορές μέσα στην ημέρα ζεστά αφεψήματα, ο ιός θα εξουδετερωθεί πριν κατέβει στον πνεύμονα.

Δήλωση 7: Υπάρχει ήδη ένα εμβόλιο για τον SARS-COV-2 πολύ πριν ξεσπάσει η πανδημία.

Δήλωση 8: Τα υγειονομικά μέτρα (μάσκες, εμβόλια) λαμβάνονται για να μάθουν τους πολίτες να υπακούουν.

ΟΜΑΔΑ 3

Δήλωση 9: Ο SARS-COV-2 διαδόθηκε σκόπιμα για να μειώσουν τον πληθυσμό της Γης μέσω των 5G σημάτων.

Δήλωση 10: Η κατανάλωση βιταμίνης C μπορεί να με προστατεύσει από το να κολλήσω τον ιό.

Δήλωση 11: Ο νέος κορονοϊός είναι μια απάτη για να αυξήσουν τα κέρδη τους οι φαρμακοβιομηχανίες με την προώθηση των εμβολίων.

Δήλωση 12: Η χρήση μάσκας δεν επιτρέπει να φτάσει αρκετό οξυγόνο στον εγκέφαλο.

ΟΜΑΔΑ 4

Δήλωση 13: Κανείς δεν πέθανε από COVID-19, εγώ προσωπικά δε γνωρίζω κανέναν.

Δήλωση 15: Δεν υπάρχει πανδημία και το εμβόλιο χρησιμεύει για να μπει μικροτσιπ στους ανθρώπους.

Δήλωση 16: Τα μέτρα κοινωνικής αποστασιοποίησης επιβάλλονται γιατί οι περισσότερες κυβερνήσεις θέλουν να μας κρατήσουν σπίτι, για να περνάνε τις πολιτικές που δεν έχουν κοινωνική αποδοχή.

Δήλωση 14: Στην πραγματικότητα, οι θάνατοι από COVID-19 είναι πολύ λιγότεροι από τους θανάτους που οφείλονται στην εποχιακή γρίπη. Όσοι δηλώνονται ότι πεθαίνουν από COVID-19 πεθαίνουν από άλλους λόγους, θα πέθαιναν πολύ σύντομα έτσι κι αλλιώς. Γι' αυτό, δεν υπάρχουν τόσοι πολλοί θάνατοι από COVID-19 σε Ιταλία, Ισπανία και ΗΠΑ.

2. Στον πίνακα που συμπληρώσατε προηγουμένως, υπάρχουν 6 κύρια θέματα για την παραπληροφόρηση και τις συνωμοσιολογικές αντιλήψεις σχετικά με την COVID-19. Τοποθετήστε τις 6 καρτέλες με τα κύρια αυτά θέματα στο διάγραμμα Venn και σχεδιάστε βέλη, για να δείξετε σε ποιο ερώτημα απαντούν.

Πρόελευση του ιού

**Πολιτικές διαχείρισης
(κοινωνική
αποστασιοποίηση
περιορισμός μετακινήσεων)**

**Ιατρικά μέτρα (εμβόλια,
μάσκες, φάρμακα)**

**Ατομικοί τρόποι
αντιμετώπισης/ πρόληψη**

**Επιπτώσεις/
θνησιμότητα**

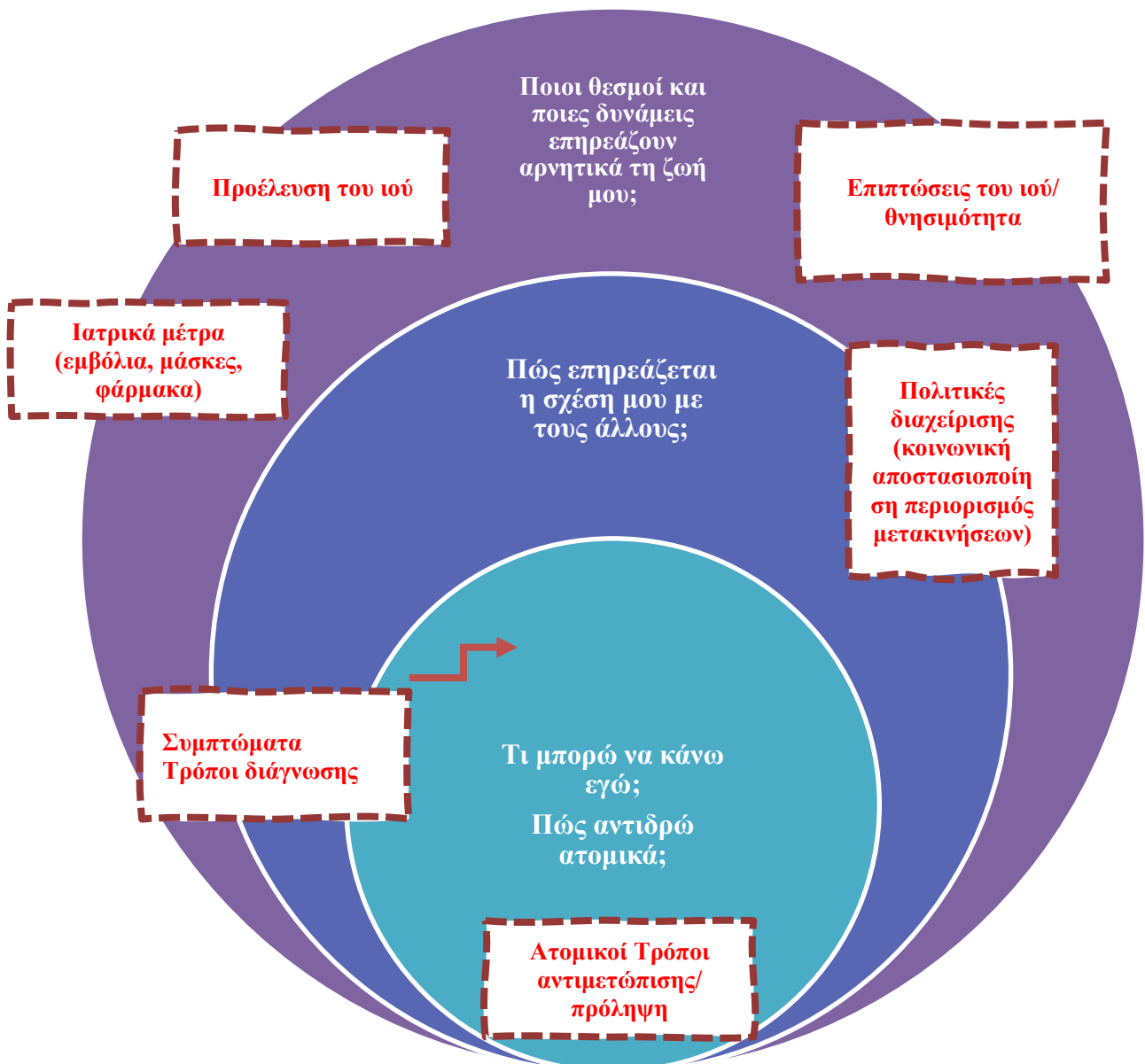
**Συμπτώματα
Τρόποι διάγνωσης**

3. Σε ποιο συμπέρασμα καταλήγετε; Ποια διαφορά μπορούμε να εντοπίσουμε μεταξύ της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων ως προς τα τρία επίπεδα του διαγράμματος Venn (άτομο-κοινωνία-πολιτική);

Διάγραμμα Venn

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1
Για τον/την εκπαιδευτικό
Ενδεικτικά συμπληρωμένο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Παραπληροφόρηση και «Θεωρίες Συνωμοσίας» - κύρια θέματα και τρόπος σκέψης

1. Διαβάστε τα 7 χαρακτηριστικά της συνωμοτικής σκέψης. Βρείτε σε ποιες από τις παρακάτω δηλώσεις ταιριάζουν, αιτιολογώντας την επιλογή σας.

Τα 7 χαρακτηριστικά της συνωμοτικής σκέψης

<p>Αντίφαση : οι υποστηρικτές της συνωμοσίας μπορούν ταυτόχρονα να πιστεύουν σε ιδέες που είναι αντιφατικές. Αυτό συμβαίνει επειδή η δέσμευση των θεωρητικών της συνωμοσίας να αρνηθούν την επίσημη «εξήγηση» είναι τόσο απόλυτη, που δεν έχει σημασία εάν το σύστημα πεποιθήσεών τους είναι ασυνεπές. Μπορούν να πιστεύουν για παράδειγμα συγχρόνως ότι η Πριγκίπισσα Νταϊάνα δολοφονήθηκε και ότι «σκηνοθέτησε» η ίδια τον θάνατό της.</p>	<p>C</p> <p>Αντίφαση</p>
<p>Υπέρμετρη καχυποψία. Υπάρχει ένας ακραίος βαθμός σκεπτικισμού έναντι της επίσημης εξήγησης που αποτρέπει την πίστη σε οτιδήποτε δεν ταιριάζει στη θεωρία συνωμοσίας.</p>	<p>O</p> <p>Μείζονα Υποψία</p>
<p>Δόλια πρόθεση. Τα κίνητρα πίσω από κάθε υποτιθέμενη συνωμοσία δεν είναι ποτέ αγαθά αλλά δόλια.</p>	<p>N</p> <p>Δόλια Πρόθεση</p>
<p>«Κάτι δεν πάει καλά/κάτι πρέπει να είναι λάθος». Παρόλο που οι θεωρητικοί της συνωμοσίας μπορεί περιστασιακά να εγκαταλείψουν συγκεκριμένες ιδέες, όταν αυτές καθίστανται αβάσιμες, οι αναθεωρήσεις αυτές δεν αλλάζουν το συνολικό συμπέρασμα ότι κάτι δεν πάει καλά και ότι η «επίσημη εξήγηση βασίζεται στην εξαπάτηση».</p>	<p>S</p> <p>Κάτι Πρέπει να Είναι Λάθος</p>
<p>Δίωξη θύματος (σύνδρομο καταδίωξης): Οι θεωρητικοί της συνωμοσίας αντιλαμβάνονται τον εαυτό τους ως θύματα οργανωμένων διώξεων. Ταυτόχρονα βλέπουν τον εαυτό τους ως ήρωα έναντι του εχθρού που τους επιβουλεύεται.</p>	<p>P</p> <p>Δίωξη Θύματος</p>
<p>Ανοσία στην απόδειξη. Όσο ισχυρότερες είναι οι αποδείξεις ενάντια σε μια συνωμοσία, τόσο μεγαλύτερη είναι η συνωμοσία.</p>	<p>I</p> <p>Ανοσία σε Αποδείξεις</p>
<p>Επανερμηνεία της τυχαιότητας. Τίποτε δεν είναι τυχαίο. Κάθε μικρή λεπτομέρεια ερμηνεύεται εκ νέου ότι προκαλείται από τη συνωμοσία.</p>	<p>R</p> <p>Επανερμηνεία της Τυχαιότητας</p>

ΔΗΛΩΣΕΙΣ

Δήλωση 1

Ο ιός σχεδιάστηκε για να μειωθεί ο πληθυσμός που χρειάζεται να εργαστεί για να ζήσει. Έτσι απαλλάσσεται από την οικονομική επιβάρυνση για να πάρει μέτρα για την ανεργία.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα:

Δήλωση 2

Οι νοσοκομειακοί γιατροί πιέζονται από το κράτος για να φουσκώνουν τα νούμερα των ασθενών, υπολογίζοντας στους ασθενείς COVID 19 και όσους δεν είχαν νοσήσει, για να αποδείξουν το μέγεθος της πανδημίας.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα:

Δήλωση 3

Οι ελίτ που κυβερνούν θέλουν να σκοτώσουν όσο το δυνατόν περισσότερο κόσμο. Όσο περισσότεροι οι θάνατοι, τόσο θα εδραιώνουν την εξουσία τους και για πολύ μεγαλύτερη διάρκεια από ό,τι συνήθως.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα :

Δήλωση 4

Στη Γεωργία (ΗΠΑ) το ομόσπονδο κράτος χαλάρωσε τα περιοριστικά μέτρα νωρίτερα από ό,τι έπρεπε, με σκοπό να δουν οι άλλες πολιτείες την αύξηση των κρουσμάτων και να φοβηθούν να άρουν τα δικά τους μέτρα.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα:

Δήλωση 5

Οι Δημοκρατικοί επινόησαν τον κορονοϊό για να σκοτώσουν τους πιο ηλικιωμένους αλλά υγιείς ψηφοφόρους (που ψηφίζουν Ρεπουμπλικάνους) και να έρθουν οι ίδιοι στην εξουσία.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα:

Δήλωση 6

Όταν τα κρούσματα έπεφταν στη Γεωργία, οι Κινέζοι συνωμότησαν και επανεισήγαγαν τον ιό. Εάν οι αρχές δεν είχαν άρει τόσο νωρίς τα περιοριστικά μέτρα, δεν θα μπορούσαν οι Κινέζοι να μας φέρουν ξανά τον ιό.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα:

Δήλωση 7

Η εμφάνιση του δικτύου 5G συνδέεται με την αύξηση των κρουσμάτων COVID-19. Τυχαίο; Δε νομίζω!

Χαρακτηριστικό γνώρισμα:

Πηγή: Lewandowsky et al. (2020). *How to Spot COVID-19 Conspiracy Theories*. Διαθέσιμο στο: <https://www.climatechangecommunication.org/wp-content/uploads/2020/05/How-to-Spot-COVID-19-Conspiracy-Theories.pdf>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2
Για τον/την εκπαιδευτικό
Ενδεικτικές απαντήσεις ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2

Δήλωση 1: Ο ιός σχεδιάστηκε για να μειωθεί ο πληθυσμός που χρειάζεται να εργαστεί για να ζήσει. Έτσι η κυβέρνηση απαλλάσσεται από την οικονομική επιβάρυνση για να πάρει μέτρα για την ανεργία.

«Αντίφαση»

Αιτιολόγηση:

Η κυβέρνηση προσπαθεί να κάνει τον κόσμο να αρρωστήσει και να μη μπορεί να δουλέψει ή να μειώσει την ανεργία; Και τα δύο συγχρόνως είναι αδύνατο να τα κάνει.

Δήλωση 2: Οι νοσοκομειακοί γιατροί πιέζονται από το κράτος για να φουσκώνουν τα νούμερα των ασθενών, υπολογίζοντας στους ασθενείς COVID 19 και όσους δεν είχαν νοσήσει, για να αποδείξουν το μέγεθος της πανδημίας.

«Υπέρμετρη καχυποψία»

Αιτιολόγηση:

Είναι ύποπτοι οι επαγγελματίες και τα θεσμικά όργανα. 13000 γιατροί και 70000 νοσηλευτές στη Γεωργία των ΗΠΑ θεωρούνται όλοι και όλες συνωμότες.

Δήλωση 3: Οι ελίτ που κυβερνούν θέλουν να σκοτώσουν όσο το δυνατό περισσότερο κόσμο. Όσο περισσότεροι οι θάνατοι, τόσο θα εδραιώνουν την εξουσία τους και για πολύ μεγαλύτερη διάρκεια από ό,τι συνήθως.

«Δόλια πρόθεση»

Αιτιολόγηση:

Ο στόχος είναι η εξολόθρευση των πολιτών και η ανατροπή της δημοκρατίας.

Δήλωση 4: Στη Γεωργία (ΗΠΑ) το ομόσπονδο κράτος χαλάρωσε τα περιοριστικά μέτρα νωρίτερα από ό,τι έπρεπε με σκοπό να δουν οι άλλες πολιτείες την αύξηση των κρουσμάτων και να φοβηθούν και να μην άρουν τα δικά τους μέτρα.

«Κάτι δεν πάει καλά»

Αιτιολόγηση: Η πανδημία δεν υπάρχει, χαλαρώστε τα μέτρα. Η πανδημία επινοήθηκε για να υπάρξουν περιοριστικά μέτρα για κακόβουλους σκοπούς.

Εάν κάποια πολιτεία χαλαρώνει τα μέτρα, αυτό δε σημαίνει ότι δεν αποτελεί και αυτό μέρος της συνωμοσίας. Αυτό γίνεται για να αποτραπούν οι άλλες πολιτείες να χαλαρώσουν τα μέτρα. Ακόμη και εάν τα δεδομένα αλλάζουν, κάτι δεν πάει στο βάθος καλά και το συμπέρασμα (περί ύπαρξης συνωμοσίας) παραμένει, κατά τη γνώμη τους, έγκυρο.

Δήλωση 5: Οι δημοκρατικοί επινόησαν τον κορωνοϊό για να σκοτώσουν τους πιο ηλικιωμένους αλλά υγιείς ψηφοφόρους (που ψηφίζουν ρεπουμπλικάνους) και να έρθουν οι ίδιοι στην εξουσία.

«Δίωξη θύματος (σύνδρομο καταδίωξης)»

Αιτιολόγηση: Οι πλούσιοι δέχονται επίθεση από τους δημοκρατικούς (επίσης υπέρμετρη καχυποψία).

Δήλωση 6: Όταν τα κρούσμα έπεφταν στη Γεωργία, οι Κινέζοι συνωμότησαν και επανεισήγαγαν τον ιό. Εάν οι αρχές δεν είχαν άρει τόσο νωρίς τα περιοριστικά μέτρα, δεν θα μπορούσαν οι Κινέζοι να μας φέρουν ξανά τον ιό.

«Ανοσία στην απόδειξη»

Αιτιολόγηση: Όσο μεγαλύτερη είναι η απόδειξη ενάντια στη συνωμοσία, τόσο ισχυρότερη είναι η απόδειξη ότι αυτή αποτελεί μέρος της συνωμοσίας.

Δήλωση 7: Η εμφάνιση του δικτύου 5G συνδέεται με την αύξηση των κρουσμάτων COVID 19. Τυχαίο; Δε νομίζω!

«Επανερμηνεία της τυχαιότητας»

Αιτιολόγηση: Ό,τι συμβαίνει συγχρόνως με ένα γεγονός, όπως η πανδημία COVID-19, μάλλον το γεγονός αυτό προκάλεσε την πανδημία.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Μαθαίνω να σκέφτομαι κριτικά μέσα από το χιούμορ: η περίπτωση του θείου Cranky

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Παραπληροφόρηση και «Θεωρίες Συνωμοσίας»: κύρια θέματα και τρόπος σκέψης

1. Παρατηρήστε τα κόμικ με τον θείο Cranky

ΟΜΑΔΑ 1

α) Παρατηρήστε το κόμικ του «θείου Cranky» με την ομπρέλα. Σε τι είδους συμπέρασμα καταλήγει;

β) Πώς σας φαίνεται ο συλλογισμός του; Συμφωνείτε με τον Θείο Cranky; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

ΟΜΑΔΑ 2

- α. Παρατηρήστε το κόμικ του «θείου Cranky» με τα πουλιά που πετάνε. Σε τι είδους συμπέρασμα καταλήγει;

- β. Πώς σας φαίνεται ο συλλογισμός του; Συμφωνείτε μαζί του; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

2. Ας δούμε πώς εφαρμόζονται τα κόμικ του Θείου Cranky στην περίπτωση της πανδημίας COVID-19.

ΟΜΑΔΑ 1

Στις **24 Μαρτίου 2021**, ο Πρόεδρος των ΗΠΑ D. Trump δήλωσε κάτι που ενστερνίζονταν όλο και περισσότεροι άνθρωποι στις ΗΠΑ εκείνη την περίοδο.

«Οι θάνατοι COVID-19 είναι πολύ λιγότεροι από τους θανάτους που οφείλονται στην εποχιακή γρίπη. Επομένως, η πανδημία COVID-19 μας απειλεί λιγότερο από την εποχιακή γρίπη»

- α) Τι κοινό θεωρείτε ότι υπάρχει στη δήλωση του Ντ. Τραμπ και στο κόμικ του «θείου Cranky»; Συμφωνείτε μαζί τους;

- β) Τους διαφεύγει κάτι; Πότε θα το ανακαλύψουν και με ποιες συνέπειες;

ΟΜΑΔΑ 2

1. Στα δύο κόμικ του Θείου Cranky διαβάζετε δύο δηλώσεις:
 - Δήλωση σχετικά με τη χρήση μάσκας ως μέτρο προφύλαξης για την πανδημία (Θεός Cranky αριστερά)
 - Δήλωση για το αλεξίπτωτο ως μέτρο προστασίας από την πτώση (Θεός Cranky δεξιά);

2. Τι κοινό θεωρείτε ότι υπάρχει μεταξύ των δύο δηλώσεων;

3. Συμφωνείτε με τον Θείο Cranky; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3
Για τον/την εκπαιδευτικό
ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ για μεγαλύτερες ηλικίες (ΓΕΛ)

1. Διαβάστε τις οδηγίες κριτικής ανάλυσης επιχειρημάτων.

Πώς να ελέγξω ένα επιχείρημα

- Αναλύστε σε περισσότερες προτάσεις μια δήλωση.
(**πρόταση α, πρόταση β, πρόταση γ/συμπέρασμα**)
- Το συμπέρασμα προκύπτει από τις προτάσεις (προϋποθέσεις) που προηγούνται;
- Εάν όχι, βρείτε **ποια πρόταση** (ποια «κρυφή» προϋπόθεση) **λείπει**, ώστε να είναι λογικό το συμπέρασμα.
- Ωραία! Βρήκατε πώς να κάνετε «λογικό» το συμπέρασμα και **να μην υπάρχουν κενά** στην επιχειρηματολογία. Είναι όμως **αληθινό**;

Για να είναι **αληθινό**, πρέπει η **πρόταση** που έλειπε και την προσθέσατε (και που είναι ο κρυφός συνδετικός κρίκος μεταξύ των αρχικών διατυπώσεων και του συμπεράσματός σας) να είναι η ίδια **αληθινή**. Εάν δεν είναι, το ίδιο το **συμπέρασμα** και το συνολικό **επιχείρημα** είναι **ΨΕΥΔΕΣ**.

Πηγή: Διασκευή από Cook et al (2018)

2. Παρατηρήστε τα κόμικ του Θείου Cranky και συζητήστε στην ομάδα σας εάν είναι αληθινό το συμπέρασμά στο οποίο καταλήγει.

Ανάλυση επιχειρήματος

Πρόταση 1: Η πρόβλεψη ήταν ότι θα βρέξει

Πρόταση 2: Πήρα ομπρέλα και δεν έχω βραχεί

Πρόταση 3: Δεν έχω βραχεί γιατί δε βρέχει

Συμπέρασμα: Άρα δε χρειάζομαι ομπρέλα

(Απάντηση: Δεν έχω βραχεί γιατί κρατάω ομπρέλα)

Ένα συμπέρασμα είναι άκυρο, όταν στηρίζεται σε μια κρυφή και λανθασμένη προϋπόθεση. Η προϋπόθεση αυτή διαπράττει το λογικό λάθος της ψευδούς αιτίας: αποδίδει το γεγονός ότι είναι στεγνός ο θεός Cranky στο ότι δε βρέχει, ενώ είναι η ομπρέλα που τον προστατεύει από τη βροχή.

Ανάλυση επιχειρήματος

Πρόταση 1: Η βαρύτητα στη Γη έλκει τα υλικά σώματα και προκαλεί την πτώση τους στην επιφάνειά της όταν αφεθούν ελεύθερα

Πρόταση 2 : Τα πουλιά πετάνε γιατί δεν ασκεί η Γη πάνω τους καμία έλξη

Συμπέρασμα : Άρα η βαρύτητα είναι ένας μύθος

(Απάντηση: Τα πουλιά πετάνε γιατί έχουν φτερά και όχι γιατί η Γη δεν ασκεί πάνω τους καμία βαρύτητα).

Υπάρχει «λογικό άλμα» στην απόδειξη γιατί το συμπέρασμα μου δεν αποδεικνύεται, δεν προκύπτει λογικά από το ότι τα πουλιά πετάνε. Εάν αποκαταστήσουμε το κενό στην απόδειξη και βάλουμε την ενδιάμεση πρόταση που λείπει διαπιστώνουμε ότι αυτή είναι λανθασμένη. Τα πουλιά πετάνε γιατί έχουν φτερά και όχι γιατί η Γη δεν ασκεί πάνω τους καμία έλξη, όχι γιατί η Γη δεν ασκεί πάνω στα σώματα καμία βαρύτητα όταν αφεθούν ελεύθερα.

Πηγή: Cook (Απρίλιος 2021).

«Οι θάνατοι COVID-19 είναι πολύ λιγότεροι από τους θανάτους που οφείλονται στην εποχιακή γρίπη. Επομένως, η πανδημία COVID 19 μας απειλεί λιγότερο από την εποχιακή γρίπη»

Παρατηρήστε το κόμικ του Θείου Cranky και διαβάστε τη δήλωση του D. Trump στις 21 Μαρτίου 2021. Συζητήστε στην ομάδα σας εάν είναι αληθινά τα συμπεράσματα στο οποίο καταλήγουν. Ελέγξτε το επιχειρήμα στην περίπτωση της δήλωσης.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ

Πρόταση 1: 34000» πέθαναν από γρίπη το 2018-2019 ενώ 5000 πέθαναν από COVID-19

Πρόταση 2: Οι θάνατοι από COVID 19 θα παραμείνουν το ίδιο χαμηλά σε σχέση με την εποχιακή γρίπη»

Συμπέρασμα : Άρα η πανδημία COVID-19 είναι μικρότερη απειλή από την εποχιακή γρίπη.

(Απάντηση: Ότι οι θάνατοι COVID-19 τη στιγμή που μιλάμε είναι λιγότεροι από τους θανάτους που οφείλονται στην εποχιακή γρίπη δε σημαίνει ότι ο συσχετισμός αυτός θα παραμείνει ίδιος, χωρίς να αλλάξει και στη συνέχεια).

Το συμπέρασμα αγνοεί τις τοποθετήσεις των ειδικών ότι η COVID-19 σκοτώνει 1 στους 3 από τους 100 που έχουν νοσήσει, ενώ η γρίπη σκοτώνει περίπου 1 στους 100. Όταν αφήνουμε την πανδημία να εξελιχθεί χωρίς κανένα μέτρο, χωρίς να ανησυχούμε για την έξαρση της θνησιμότητας, είναι σαν να πέφτουμε από ψηλά και να μην ανησυχούμε, γιατί ακόμη δεν φτάσαμε στο έδαφος και δεν τραυματιστήκαμε από την πτώση.

Πηγή: Cook (2020b).

Παρατηρήστε το κόμικ του Θείου Cranky και συζητήστε στην ομάδα σας εάν είναι αληθινό το συμπέρασμά στο οποίο καταλήγει.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΟΣ

Πρόταση 1: Η χρήση μάσκας μας προστατεύει από την μετάδοση του ιού

Πρόταση 2 : Η διάδοση του ιού συνεχίζει.

Πρόταση 3: Η χρήση της μάσκας είναι το μόνο μέσο για να σταματήσει η διάδοση του ιού

Συμπέρασμα : Η χρήση της μάσκας δεν εξυπηρετεί τη δημόσια υγεία

(Απάντηση: Η διάδοση του ιού εξαρτάται και άλλους παράγοντες όπως τα ατομικά μέτρα προστασίας, ο συνωστισμός, κλπ).

Πηγή: Προσαρμογή από Cook 2020c.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Για τον/την εκπαιδευτικό

Ενδεικτικό παράδειγμα δημιουργίας κόμικ σχετικού με τη μάσκα ως μέτρο προστασίας για την COVID-19

3^η Υποενότητα: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης - ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

6 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων της υποενότητας, οι μαθητές/τριες αναμένεται:

1. Να κατανοήσουν τον ρόλο που διαδραμάτισαν οι ερμηνείες και οι εξηγήσεις για τις πανδημίες στο παρελθόν (κύρια μελέτη περίπτωσης: πανώλη) ως προς τη διαμόρφωση κοινωνικών αντιδράσεων και κρατικών πολιτικών για την αντιμετώπισή τους.
 2. Να συνδέσουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα και τις ιδέες με τις οποίες εξηγούμε τον «κύκλο ζωής» μιας πανδημίας με τις στρατηγικές διαχείρισής της.
 3. Να προσεγγίσουν μια πανδημία ως σύνθετο πρόβλημα που χρειάζεται διαχείριση σε πολλαπλά επίπεδα (ιατρικό, κοινωνικοοικονομικό, περιβαλλοντικό).
 4. Να αναγνωρίσουν τις πολλαπλές επιπτώσεις της παραπληροφόρησης ως προς τη διαχείριση της πανδημίας σε ατομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο, καθώς και τα ανθρώπινα δικαιώματα που καταστρατηγούνται με αυτές.
 5. Να αντιληφθούν ότι η συνωμοσιολογική σκέψη μάς κάνει να ερμηνεύουμε πραγματικά γεγονότα ως αποτέλεσμα μιας κακόβουλης πρόθεσης ενός ατόμου ή ομάδας συμφερόντων, και για αυτό μας εμποδίζουν να αντιληφθούμε τις σύνθετες σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ περιβαλλοντικών, κοινωνικοοικονομικών και ιατρικών στρατηγικών διαχείρισης της πανδημίας.
-

Δεξιότητες

Συστημική σκέψη
Συνεργασία
Γλωσσικές και επικοινωνιακές δεξιότητες
Αυτόνομη μάθηση
Πολιτειότητα
Ενσυναίσθηση και Ευαισθησία
Αναλυτική και κριτική σκέψη
Δημιουργία ψηφιακού περιεχομένου

Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό

1^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 1**. Παρατηρούν και σχολιάζουν μια γκραβούρα που αποτυπώνει σκηνή από την πανώλη του 14^{ου} αιώνα και εντοπίζουν ποια είναι η διαχείριση της πανδημίας που υποδηλώνεται.

2^ο βήμα: Οι ομάδες συνεχίζουν να συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 1**. Μελετούν ένα πληροφοριακό κείμενο (Παράρτημα 1) για την πανδημία πανώλης στην Ευρώπη του 14^{ου} αιώνα. Συμπληρώνουν έναν ημιδομημένο εννοιολογικό χάρτη που δείχνει πώς οι διαφορετικές εξηγήσεις σχετικά με την προέλευση και την αιτία της πανώλης οδηγούν σε διαφορετικούς τρόπους διαχείρισης και αντιμετώπισης της πανδημίας. Εάν το επιτρέπει ο χρόνος, οι ομάδες μπορούν να δουλέψουν και με ένα οποιοδήποτε on line εργαλείο δημιουργίας εννοιολογικού χάρτη (για παράδειγμα: <https://cmapcloud.ihmc.us/>).

3^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 2** και βάζουν σε σειρά τα διαφορετικά στάδια του κύκλου ζωής μιας πανδημίας δημιουργώντας σε χαρτόνι τον κύκλο ζωής της. Στη συνέχεια, μελετούν κείμενο (Παράρτημα 2) που εξηγεί ότι οι πανδημίες έχουν κύκλους ζωής που δε κλείνουν ποτέ οριστικά με την πρώτη φορά και συζητούν στις ομάδες για να σχολιάσουν και να εξηγήσουν τη θέση αυτή. Τέλος, συμπληρώνουν με χαρακτηριστικές λέξεις - κλειδιά τον κύκλο ζωής των πανδημιών όπου νομίζουν ότι χρειάζεται (ενδεικτικά συμπληρωμένο φύλλο εργασίας βλ. Παράρτημα 3).

4^ο βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 3**. Συνδέουν τον **σύγχρονο τρόπο κατανόησης** των πανδημιών με τις διάφορες στρατηγικές διαχείρισης της πανδημίας. Τέλος, τις ιεραρχούν αιτιολογώντας τις επιλογές τους. Η δραστηριότητα αυτή τους επιτρέπει να προσεγγίσουν μια πανδημία ως σύνθετο πρόβλημα που χρειάζεται διαχείριση σε πολλαπλά επίπεδα (ιατρικό, κοινωνικοοικονομικό, περιβαλλοντικό).

5° βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν το **φύλλο εργασίας 4**, όπου προσπαθούν να μπουν στη θέση ενός ατόμου που ενστερνίζεται συνωμοσιολογικές αντιλήψεις και να σχολιάσουν τα συναισθήματά του. Στη συνέχεια, συζητούν για να καταγράψουν σε πίνακα τις επιπτώσεις που κρίνουν ότι έχουν οι συνωμοσιολογικές αντιλήψεις στη ζωή ενός ατόμου που τις ενστερνίζεται (ως προς ως προς την ατομική του στάση, ως προς τις σχέσεις του με τους άλλους και ως προς την πολιτική και την επιστήμη κλπ).

6° βήμα: Στη συνέχεια μελετούν (**φύλλο εργασίας 5**) την απλοποιημένη έκδοση της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Παράρτημα 4) ή την πλήρη έκδοσή της (<https://tinyurl.com/y8d2ew69>). Συζητούν στην ομάδα τους και εντοπίζουν ποια από τα ανθρώπινα δικαιώματα παραβιάζονται με την παραπληροφόρηση και γιατί. Τέλος, επιλέγουν ένα ή περισσότερα άρθρα της Οικουμενικής διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων βάσει των οποίων μπορούν να αναιρέσουν τους οπαδούς συνωμοσιολογικών αντιλήψεων όταν επικαλούνται τα ανθρώπινα δικαιώματα (λ.χ. ελευθερία έκφρασης) για να διακινούν τις συνωμοσιολογικές τους αντιλήψεις.

7° βήμα: Οι ομάδες συμπληρώνουν ένα τελευταίο **φύλλο εργασίας 6 (Σύνοψη)** με το οποίο γίνεται ένα είδος ανακεφαλαίωσης της ενότητας για την παραπληροφόρηση και τις συνωμοσιολογικές αντιλήψεις.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Οι Πανδημίες στο παρελθόν: ερμηνείες και πολιτικές διαχείρισης

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης - ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

1. Παρατηρήστε τη γκραβούρα. Η σκηνή εμπνεύστηκε από την πανδημία πανώλης που εκδηλώθηκε τον 14^ο αιώνα στην Κεντρική Ευρώπη και διήρκεσε πρακτικά έως τον 19^ο αιώνα, καθώς εξαπλώθηκε ραγδαία σε όλη την Ευρώπη με τρομαχτικές απώλειες σε θανάτους ανθρώπων και ζώων.

- α) Ποιο συμπέρασμα μπορούμε να βγάλουμε ως προς την εξήγηση που έδιναν εκείνη την εποχή οι άνθρωποι για την πανώλη;
- β) Ποια διαχείριση της πανδημίας υποδηλώνεται;

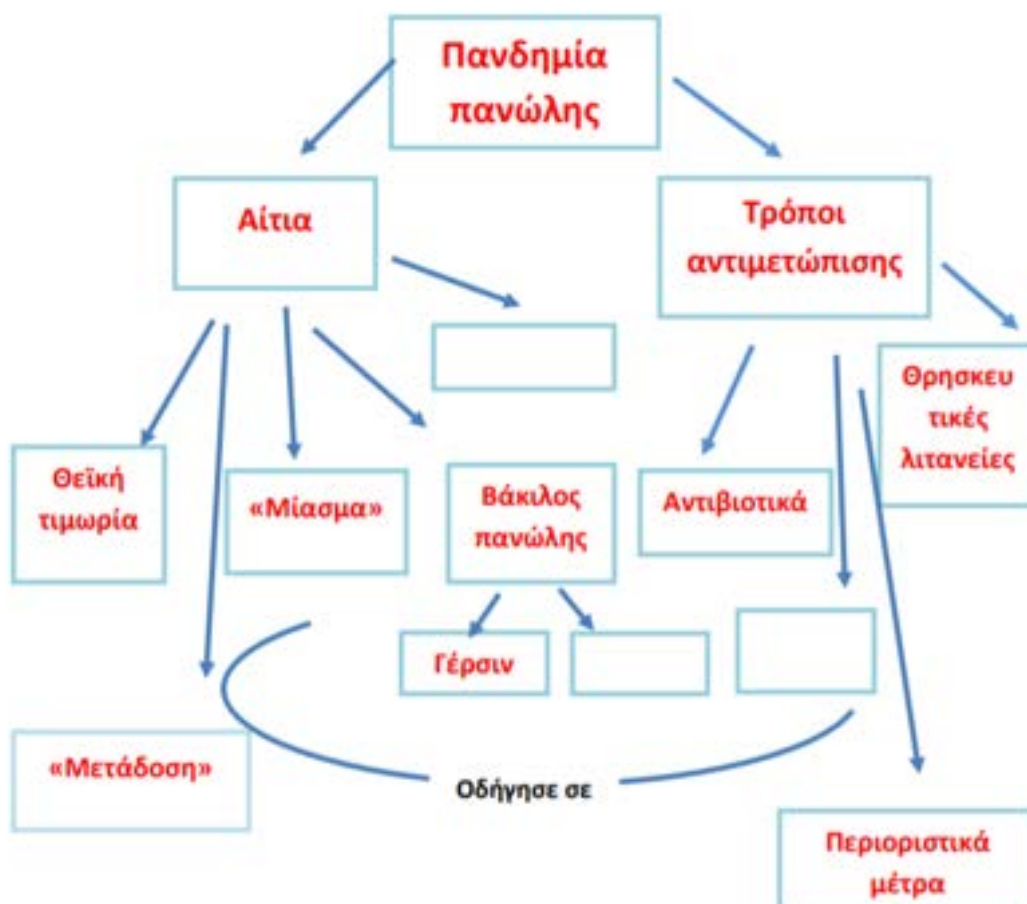
Πηγή: Βίβλος του Toggenburg 1411. Ιερέας ευλογεί θύματα της πανώλης ([Ο «Μαύρος Θάνατος» του 1346 - Ερανιστής \(eranistis.net\)](#))

2. Εάν ρίξουμε μια ματιά στο παρελθόν, θα δούμε ότι η ανθρωπότητα αντιμετώπισε για πολύ μεγάλο διάστημα επαναλαμβανόμενες πανδημίες. Οι αντικρουόμενες ερμηνείες που δόθηκαν για να τις εξηγήσουν οδήγησαν σε διαφορετικές στρατηγικές διαχείρισης, λιγότερο ή περισσότερο αποτελεσματικές.

Διαβάστε το κείμενο «**Η Πανδημία Πανώλης στην Κεντρική Ευρώπη**» και συμπληρώστε τον ημιδομημένο εννοιολογικό σας χάρτη.

Ο χάρτης σας αναπτυγμένος πρέπει να απαντά στο ερώτημα: «**Με ποιες εξηγήσεις/ερμηνείες της πανδημίας της πανώλης συνδέονται οι διαφορετικές πολιτικές διαχείρισης και αντιμετώπισής της**»;

- Προσθέστε όσους **κόμβους (έννοιες)** και όσες **συνδετικές γραμμές** (οριζόντια και κάθετα) θεωρείτε ότι λείπουν.
- Προσθέστε τις **κατάλληλες συνδετικές φράσεις** πάνω στις οριζόντιες και κάθετες **συνδετικές γραμμές** με τρόπο ώστε κάθε γραμμή που συνδέει δύο έννοιες να δημιουργεί **μια απλή πρόταση** (με υποκείμενο, ρήμα, αντικείμενο ή κατηγορούμενο). Χρησιμοποιήστε φράσεις που να δείχνουν λογικές σχέσεις, όπως: «όπως για παράδειγμα ...» «ήταν αντίθετο με», «ήταν όμοιο με.../συμπληρωματικό με ...», «οφειλόταν σε...» «οδήγησε σε ...», «είχε ως συνέπεια...», «ανακαλύφθηκε το ...», «αντιμετωπίστηκε με» κλπ.
- Μπορείτε να μπειτε σε ένα online εργαλείο δημιουργίας εννοιολογικών χαρτών και να δημιουργήσετε τον δικό σας χάρτη (<https://cmapcloud.ihmc.us/>)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1
Κείμενο μελέτης
«Η Πανδημία Πανώλης στην Κεντρική Ευρώπη»

Είμαστε στο μικρό χωριό Μόντε Λούπο, στην ενδοχώρα της **Τοσκάνης** (κρατίδιο της Ιταλίας), το **φθινόπωρο του 1630** και η **πανώλη** είναι ακόμη εδώ με τις τρομακτικές απώλειές της σε ανθρώπους και ζώα. Οι κοσμικοί και θρησκευτικοί άρχοντες διαφωνούν μεταξύ τους για τα **αίτια** της συμφοράς. Δε συμφωνούν ούτε **γιατί** ήρθε στο χωριό τους η πανώλη αλλά ούτε και για το **τι πρέπει να κάνουν** για να αντιμετωπίσουν τη συμφορά. Οι θρησκευτικοί ηγέτες, όπως και οι περισσότεροι κάτοικοι, ήθελαν να εξευμενίσουν τον Θεό με μια θρησκευτική πομπή. Οι κοσμικοί αξιωματούχοι που ήταν υπεύθυνοι για θέματα υγείας, επιχείρησαν να περιορίσουν τέτοιες δημόσιες συναθροίσεις και να απομονώσουν τους ασθενείς και τις οικογένειές τους. Τότε ξέσπασαν βίαιες διαδηλώσεις.

Σύμφωνα με θεωρίες που υπήρχαν εκείνη την εποχή, η πανώλη ήταν αποτέλεσμα κάποιου **«μιάσματος»**, δηλαδή του μολυσμένου αέρα που ανέδιδαν ζωικές ή φυτικές ουσίες σε αποσύνθεση. Δεν ήταν οι άνθρωποι που μετέδιδαν την ασθένεια, αλλά οι αναθυμιάσεις των τοπικών αποβλήτων – η σάπια φυτική και ζωική ύλη στο έδαφος και ο κακός αέρας που παρήγαγε. Τη θεωρούσαν θεϊκή τιμωρία για κάποια αμαρτία. Άλλοι όμως θεωρούσαν ότι υπήρχε **«μετάδοση»**, ότι η ασθένεια **δεν ήταν προϊόν ενός τόπου**, όπως έπεφτε πάνω του η θεϊκή τιμωρία, αλλά ταξίδευε και **μεταδιδόταν** από άνθρωπο σε άνθρωπο **μέσω επαφής**. Η διαφορά αυτή στις αντιλήψεις επηρέαζε και τους τρόπους αντιμετώπισης της πανδημίας.

Η κατανόηση της πανώλης με όρους «μιάσματος» και θεϊκής τιμωρίας, οδηγούσε σε **θρησκευτικές τελετές** για επίκληση στη θεία πρόνοια, σε **εκδίωξη ξένων**, σε **πογκρόμ εναντίον εβραϊκών κοινοτήτων**. Η κατανόηση της πανώλης ως ασθένειας που μεταδιδόταν από άνθρωπο σε άνθρωπο μέσω επαφής, οδηγούσε σε **περιοριστικά μέτρα**. Η θαλάσσια καραντίνα χρονολογείται από τα τέλη του 14^{ου} αιώνα, όταν επιβλήθηκε για πρώτη φορά στο λιμάνι του Ντουμπρόβνικ αυστηρός έλεγχος των μετακινήσεων ανθρώπων και αγαθών και περιορισμός των ταξιδιών, απομόνωση αγαθών και ανθρώπων από την Ανατολή, καθώς πίστευαν ότι η πανώλη ερχόταν στα λιμάνια από την Ανατολή, Συρία, Αίγυπτο κλπ. Επιβλήθηκε μια σειρά και από άλλα μέτρα, όπως επιβολή καραντίνας κατ'οίκον, κλινικές απομόνωσης των θυμάτων, απαγορεύσεις μαζικών συναθροίσεων (όπως οι θρησκευτικές πομπές). Η αυξημένη διοικητική ικανότητα στις πόλεις-κράτη της Ιταλίας στα τέλη του 16^{ου} αιώνα – αρχές 17^{ου} αιώνα οδήγησε σε υγειονομικά συμβούλια υγείας που χρηματοδοτούνταν από την κυβέρνηση, συστήματα καταγραφής και επιτήρησης, βελτιωμένες αποχετευτικές εγκαταστάσεις, καθαρισμό υπονόμων και αποκομιδή απορριμμάτων για να διασφαλίσουν ότι η ατμόσφαιρα θα ήταν καθαρή.

Ωστόσο, όσοι ακολουθούσαν τη θεωρία της μετάδοσης είχαν να λύσουν ένα σημαντικό ζήτημα. Εάν η νόσος οφείλεται σε **παράγοντες τοπικού χαρακτήρα**, εάν δηλαδή φαινόταν ότι μαστίζει κυρίως τους φτωχούς (όπως και η χολέρα), **τότε ίσως δεν ήταν μεταδοτική**. Πράγματι, δεν πέρασε απαρατήρητο στην Ιταλία, τη Γαλλία και την Αγγλία ότι η πανώλη καταδίωκε περισσότερο τους **φτωχούς** παρά τους πλούσιους, με αποτέλεσμα η ασθένεια να εξελιχθεί σε κοινωνικό πρόβλημα, σε **σύμβολο διαχωρισμού μεταξύ πλουσίων και φτωχών**. Η εμφάνιση της πανδημίας είχε να κάνει με **λιμάνια και φτωχικές συνοικίες**, κατέληξε να θεωρείται συνώνυμη της φτώχειας, την **εξηγούσαν** ως **νόσο των φτωχών**. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας της πανώλης στην Μασσαλία το 1720, τα άτομα που ζούσαν με πολυτέλεια σε μεγάλα σπίτια είναι πάντα τα τελευταία που πλήττονται από μια μόλυνση, χάρη στα μέσα που διαθέτουν. Τη δεκαετία του 1820, η δημογραφική έρευνα του Λουι-Ρενέ Βιερμέ απέδειξε ότι η **οικονομική κατάσταση ενός ατόμου**, και όχι περιβαλλοντικοί παράγοντες, εξηγούσε την κακή υγεία των κατοίκων των φτωχότερων διαμερισμάτων. Ίδιοι συσχετισμοί έγιναν και στα αστικά κέντρα της Αγγλίας. Ο φόβος για την πανώλη και ο **φόβος για τους**

φτωχούς πήγαιναν χέρι χέρι. Αυτό οδήγησε σε μια σειρά περιορισμών που απευθύνονταν στους φτωχούς και στον έλεγχο του πληθυσμού. Στο Κέιπ Τάουν και το Σίδνεϊ η καραντίνα τον 19^ο αιώνα έγινε μέσο για να τεθούν σε ισχύ φυλετικές πολιτικές σχεδιασμένες για τη διαχείριση των πληθυσμών μαύρων Αφρικανών και Κινέζων, επιβάλλοντάς τους **σκληρά μέτρα αποκλεισμού από διάφορους δημόσιους χώρους**.

Κανένα περιοριστικό όμως μέτρο δεν είχε αποτέλεσμα. Όλες οι προσπάθειες κρατικού ελέγχου των πανδημιών δεν είχαν αποτέλεσμα. Τα θύματα της πανώλης παράκουαν τις εντολές να μείνουν στο σπίτι τους, στη Γαλλία, Αγγλία και αλλού. Η **καραντίνα ως μέτρο δημόσιας υγείας** είχε μεγάλες επιπτώσεις στο εμπόριο και για αυτό θα δεχόταν σημαντικά πυρά τον 18ο αιώνα ως κατάλοιπο μιας λιγότερο διαφωτισμένης εποχής. Η απουσία αποτελέσματος στον έλεγχο της πανδημίας μαζί με την αυξανόμενη αβεβαιότητα σχετικά με τη μέθοδο μετάδοσης της ασθένειας, αλλά και η **λαϊκή δυσαρέσκεια για τους σοβαρούς περιορισμούς στην καθημερινή ζωή**, η σφοδρή αντίθεση της τάξης των εμπόρων στην καραντίνα **εξαιτίας των επιπτώσεών της στο εμπόριο**, έφεραν αλλαγές. Το 1897, στο Διεθνές Συνέδριο Υγιεινής στη Βενετία, η επιστήμη συνεργάστηκε με τους εμπόρους γύρω από μια θεμελιακή ιδέα εκείνης της εποχής, εκείνη των **χαλαρών περιορισμών στο εμπόριο**.

Η προσπάθεια να **ελεγχθεί η νόσος μέσω καραντίνας** εγκαταλείφθηκε, αφού άρχισαν να επιβάλλονται ολοένα και πιο αποτελεσματικά **μέτρα επιτήρησης και καταγραφής της νόσου**. Εάν διαθέταμε πληροφορίες για το πού βρίσκεται η πανώλη, θα μπορούσαμε να υιοθετήσουμε στοχευμένες κινήσεις, όπως **περιορισμούς στη μετανάστευση και καραντίνα σε λιμάνια που βρίσκονται στο επίκεντρο του ξεσπάσματος** και όχι **αυστηρά γενικά περιοριστικά μέτρα** εμπνευσμένα από φόβο και έλλειψη γνώσης. Στο επόμενο συνέδριο που διεξήχθη στο Παρίσι το 1903, η προσοχή είχε πλέον επικεντρωθεί στους **αρουραίους ως φορείς της ασθένειας**, το οποίο με τη σειρά του οδήγησε στην εντατικοποίηση της προσπάθειας να αναχαιτίζεται η πανώλη στα λιμάνια αναχώρησης: **υγειονομική μεταρρύθμιση και αποτελεσματικά μέσα επιτήρησης της νόσου και ειδοποίησης για την πορεία της**.

Όταν ο Αλεξάντρ Γερσίν, ένας Γαλλοελβετός επιστήμονας, και ο Σιμπασαμπούρο Κιτασάτο, ένας Ιάπωνας ερευνητής, εργαζόμενοι ανεξάρτητα, ανακάλυψαν, το 1894, τον **βάκιλο της πανώλης** με διαφορά δέκα ημερών ο ένας από τον άλλο, ο **τρόπος εξήγησης της ασθένειας άλλαξε**. Η ασθένεια που μάλιστα τους ανθρώπινους πληθυσμούς από τον 6^ο αιώνα ήταν **αόρατη και ακατανόητη και προκαλούσε τρόμο**. Μετά την ταυτοποίηση του βάκιλου της πανώλης όλα αυτά άλλαξαν και η πανώλη του παρελθόντος μετατράπηκε σε κάτι εκ των υστέρων **αναγνωρίσιμο μέσω των συμπτωμάτων** του, το οποίο μπορούσε πλέον να αντιμετωπισθεί με **αντιβιοτικά**. Ονομάστηκε *Yersinia pestis*. **Μεταδιδόταν μέσω ψύλλων** που ζούσαν πάνω στους **αρουραίους**. Από τη σκοπιά αυτή, έγινε κατανοητό γιατί έπληττε περιοχές που είχαν σημαντικούς πληθυσμούς αρουραίων και ψύλλων και γιατί η **πανώλη έφτανε από τη θάλασσα και άρχιζε από τα λιμάνια**, γεγονός που υποδείκνυε μεν τη δράση των αρουραίων στα πλοία, αλλά δεν μπορούσε να γίνει κατανοητός ο τρόπος μετάδοσης. Έγινε έτσι κατανοητό **γιατί όλοι οι τρόποι αντιμετώπισης της ασθένειας στο παρελθόν ήταν αναποτελεσματικοί**. Οι ψύλλοι μεταπηδούσαν στους ανθρώπους και τα οικόσιτα ζώα από τους αρουραίους.

Πηγή: Προσαρμογή από Mc Millen, 2020 .

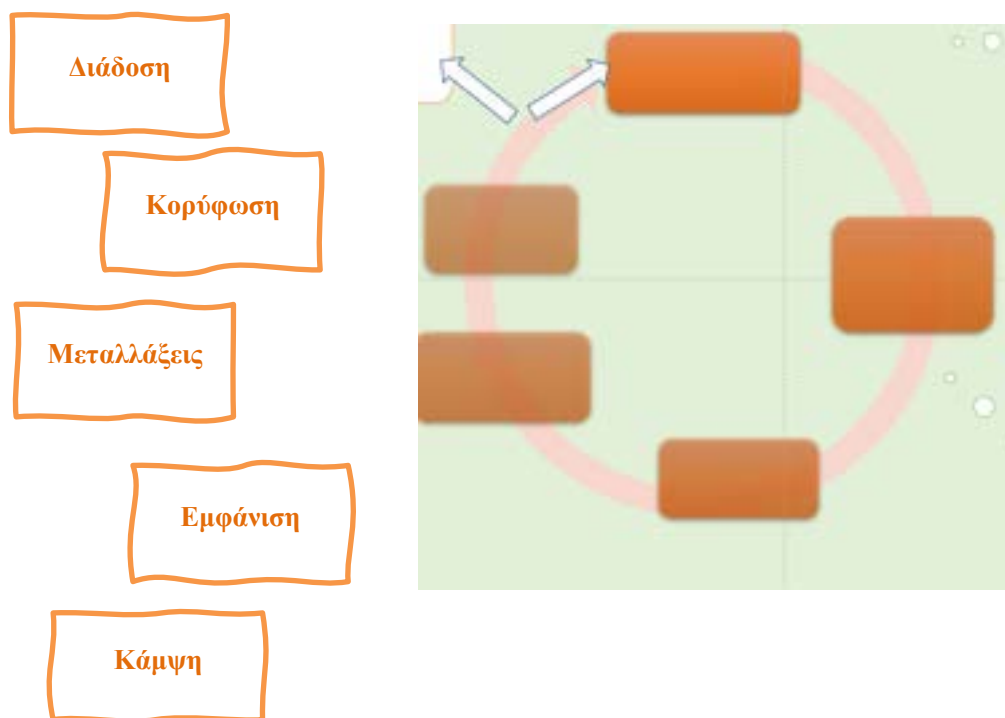
Σημείωση: Ο τίτλος του κειμένου έχει μπει για τις ανάγκες της δραστηριότητας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Ο «κύκλος ζωής» μιας πανδημίας

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης - ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

1. Μια βασική ιδέα της αειφορίας είναι ο κύκλος ζωής. Όπως και κάθε άλλη κατάσταση έμβιων όντων, έτσι και οι πανδημίες έχουν έναν κύκλο ζωής. Οι πανδημίες αρχίζουν από την εμφάνιση της νόσου και ολοκληρώνουν τον κύκλο τους με τη θεραπεία της ασθένειας, την πρόληψη, την προσωρινή ή οριστική εξαφάνισή της.

Να βάλετε σε σειρά τις 5 καρτέλες που σας δίνονται και να δημιουργήσετε σε ένα χαρτόνι τον κύκλο ζωής μιας πανδημίας.

2. Διαβάστε το κείμενο «Η επανεμφάνιση των πανδημιών» (βλ. Παράρτημα 2) συζητήστε στην ομάδα σας και απαντήστε στο ερώτημα: Για ποιον λόγο μια πανδημία μπορεί να έχει **έναν κύκλο ζωής που κλείνει ή που δεν κλείνει ποτέ με την πρώτη φορά** και υπάρχει κίνδυνος επανεμφάνισης μιας παλιάς ασθένειας; Αιτιολογήστε την απάντησή σας μέσα από το κείμενο και συμπληρώστε χαρακτηριστικές λέξεις-κλειδιά στον κύκλο ζωής των πανδημιών, όπου νομίζετε ότι χρειάζεται.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2
Κείμενο μελέτης
«Η επανεμφάνιση των πανδημιών»

«..... δεδομένου ότι η τρομερή αυτή ασθένεια (η πανώλη) δεν έχει εξαλειφθεί εντελώς, καλό θα ήταν να δώσουμε μεγαλύτερη προσοχή στο ιστορικό αυτό παράδειγμα σύνδεσης **κλιματικής αλλαγής και νόσου**. Είναι μια γνώση που μπορεί να αξιοποιηθεί για την ενίσχυση του δημόσιου συστήματος υγείας. Άλλωστε, οι αυξανόμενες θερμοκρασίες των ωκεανών ενδέχεται να δημιουργήσουν έναν εκτεταμένο οικότοπο και για άλλες πανδημίες, όπως η χολέρα. Μπροστά σε μια πανδημία μεγάλο μέρος των υποδομών δημόσιας υγείας του αναπτυσσόμενου κόσμου θα δεχθεί ένα ασήκωτο βάρος. Ένας τρόπος για να **μετριαστούν τα δεινά** που θα προκληθούν από μια μελλοντική πανδημία είναι να **επενδύσουμε στην οικοδόμηση γερών υποδομών υγείας**, όπου αυτές απουσιάζουν. Οι συνέπειες των επιδημιών και των πανδημιών υπήρξαν και θα συνεχίσουν να είναι μακράν χειρότερες στις περιοχές που είναι λιγότερο ικανές να ανταποκριθούν, στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Η ανακάλυψη ότι βακτήρια και βάκιλοι προκαλούν ασθένειες, όπως η πανώλη, σήμαινε ότι οι εξηγήσεις που για αιώνες δίνονταν ως αιτιολογία των ασθενειών τώρα πλέον δεν ίσχυαν, όπως η θεωρία του μιάσματος και της θεϊκής τιμωρίας. **Γνωρίζουμε μέσω ιατρικής επιστήμης** τι είναι αυτό που προκαλεί μια ασθένεια και μπορούμε **άλλοτε να την θεραπεύσουμε και άλλοτε να προλάβουμε την εμφάνιση των μολύνσεων μέσω εμβολιασμού**. Η πανώλη (όπως και η ελονοσία και η χολέρα) εξελίχθηκε από νόσος που οι άνθρωποι εξηγούσαν με πολλούς τρόπους σε νόσο που ερμηνευόταν από ένα και μοναδικό: τον ψύλλο που περνούσε από τους αρουραίους στους ανθρώπους (ή το τσίμπημα μολυσμένου κουνουπιού για την ελονοσία, κλπ). Ωστόσο, η πίστη αυτή μάς κάνει να εστιάσουμε στους φορείς μιας ασθένειας και τους βάκιλους και όχι στις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που προκαλούν τις ασθένειες. Η εργαστηριακή επανάσταση καλλιέργησε μια υπερβολική εμπιστοσύνη στη δύναμη της βιοϊατρικής να απαλλάξει τον κόσμο από μολυσματικές ασθένειες. Η απαλλαγή της ανθρωπότητας από τις πανδημίες βασίζεται έτσι πολύ περισσότερο στην καταπολέμηση των μικροβίων και βακτηρίων, στον έλεγχο των φορέων και των παρασίτων, παρά στην καταπολέμηση των κοινωνικών συνθηκών που επηρεάζουν και ευνοούν ή προκαλούν εξαρχής μια νόσο. Δεν λαμβάνεται υπόψη ότι πολλές φορές μια πανδημία πλήττει σφοδρότερα τους φτωχούς και όχι τους πλούσιους (όπως έγινε κατά την πανδημία της πανώλης στη Μασσαλία το 1720).

Δίνεται η εντύπωση ότι η ασθένεια (της πανώλης) εξαφανίστηκε αιφνίδια. Τι συνέβη; Μπορεί να είχαν αναπτύξει ανοσία οι αρουραίοι σταματώντας έτσι την πανώλη ή πάλι μπορεί να είχε αλλάξει το κυρίαρχο είδος αρουραίου. Ίσως να σταμάτησαν οι κλιματικές διακυμάνσεις στην κεντρική Ασία που ενδέχεται να επανέφεραν την πανώλη στην Ευρώπη ξανά και ξανά. Επιπλέον, παρά το γεγονός ότι η καραντίνα δεν ήταν αποτελεσματική, ίσως μακροπρόθεσμα να λειτούργησε έτσι ώστε να επιβράδυνε σταδιακά τη διάδοση της πανώλης. **Όμως η πανώλη δεν έχει εξαφανισθεί**. Αν και σήμερα μπορεί να αντιμετωπισθεί με αντιβιοτικά, αυτό πρέπει να γίνει γρήγορα. Και επειδή είναι μεταδοτική, μπορεί να εξαπλωθεί ταχέως. Συνέχισε να υπάρχει για δεκαετίες σε μέρη της Αφρικής και της Ασίας. Τα ξεσπάσματα της δεκαετίας του 1990 στην Ινδία και των αρχών του 21ου αιώνα στη Μαδαγασκάρη

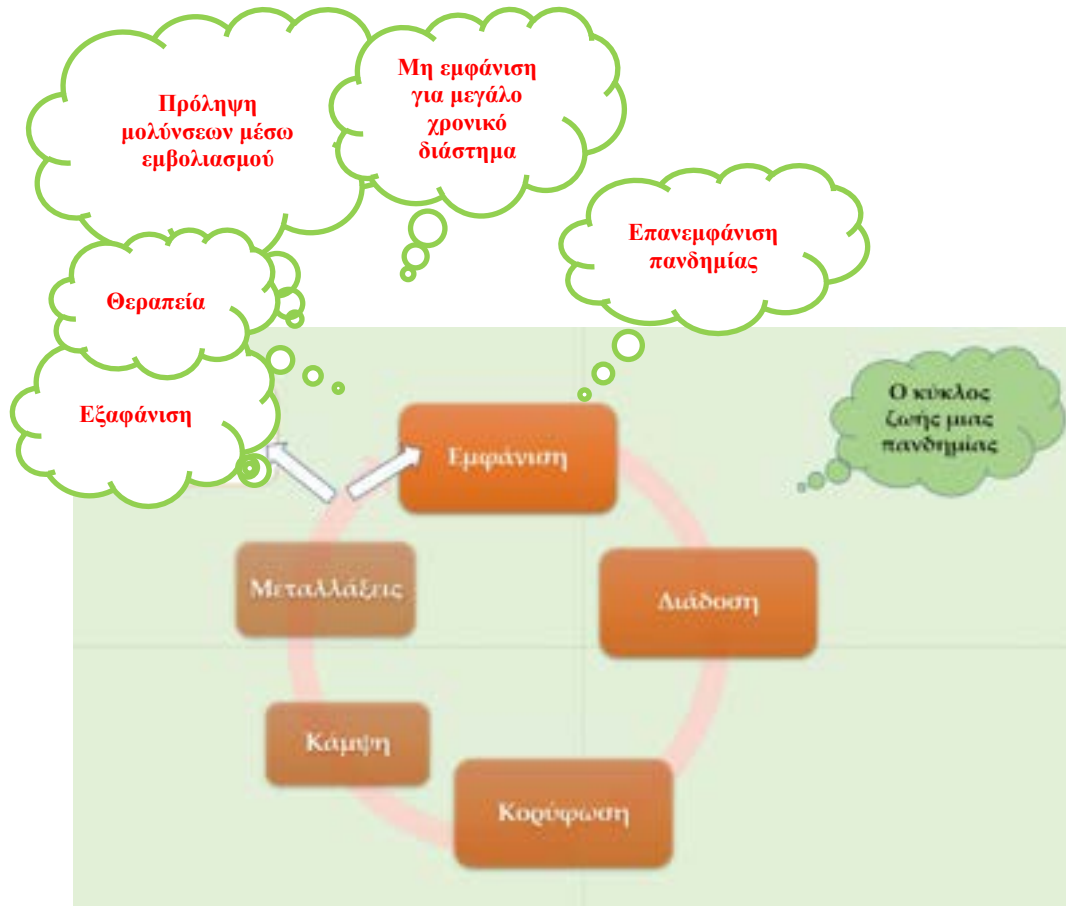
υπενθύμισαν στον κόσμο πως αυτή η αρχαία και τρομερή ασθένεια υπάρχει ακόμα. Αλλά ποτέ δεν έφτασε ξανά σε επίπεδα πανδημίας.

Ωστόσο, ο κίνδυνος επανεμφάνισης μιας πανδημικής νόσου είναι πάντα υπαρκτός, δεδομένου των μεταλλάξεων που μπορούν να δημιουργηθούν και την μεταβολή των κλιματολογικών συνθηκών που μπορούν να ευνοήσουν μια πανδημική έξαρση μιας παλαιάς νόσου.... Οι πανδημίες δεν θα τελειώσουν. Αναμφίβολα θα έρθουν κι άλλες. Μια πανδημία μπορεί να προκληθεί από έναν παλιό και γνωστό εχθρό, όπως η γρίπη ή να προκύψει από μια νέα πηγή – μια ζωνοσόο που θα περάσει στους ανθρώπους. Καθώς το κλίμα θα γίνεται θερμότερο, είναι πολύ πιθανό τα κουνούπια – φορείς ασθενειών, για παράδειγμα, να αρχίσουν να ζουν σε νέες περιοχές, όπως ο ιός «Ζίκα» που ξέσπασε στις αρχές του 2016 στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, όταν οι θερμοκρασίες εκεί έφτασαν σε ιστορικά υψηλές τιμές και ο φορέας του ιού, το κουνούπι του «κίτρινου πυρετού» βρήκε εκεί το κατάλληλο ενδιαίτημα. Καθώς οι θερμοκρασίες θα αυξάνονται και αλλού, πιθανόν ο Ζίκα να βρει νέα πατρίδα βορειότερα. Οι αυξανόμενες θερμοκρασίες των ωκεανών ενδέχεται να δημιουργήσουν έναν εκτεταμένο οικότοπο για τη χολέρα. Και καθώς ολοένα και περισσότερες έρευνες καταδεικνύουν τη σύνδεση μεταξύ της περιοδικής αύξησης της θερμοκρασίας στην Κεντρική Ασία και της άφιξης της πανώλης στην Ευρώπη κατά την ύστερη μεσαιωνική περίοδο, καλό θα ήταν να δώσουμε μεγαλύτερη προσοχή γιατί μπροστά σε μια σοβαρή πανδημία μεγάλο μέρος των υποδομών δημόσιας υγείας του αναπτυσσόμενου κόσμου θα δεχθεί ένα ασήκωτο βάρος. Ένας τρόπος για να μετριαστούν τα δεινά που θα προκληθούν από μια μελλοντική πανδημία, είναι να επενδύσουμε στην οικοδόμηση γερών υποδομών δημόσιας υγείας, όπου αυτές απουσιάζουν. Οι συνέπειες των επιδημιών και των πανδημιών υπήρξαν και θα συνεχίσουν να είναι μακράν χειρότερες στις περιοχές που είναι λιγότερο ικανές να ανταποκριθούν και αυτές είναι οι αναπτυσσόμενες χώρες, και όπως αναφέρει και ο ΠΟΥ για τον Έμπολα το 2015 «...το κέρδος που έχουμε αποκομίσει από καταστάσεις, όπως ο έλεγχος της ελονοσίας και η επιβίωση των γυναικών μετά τη γέννα, μπορεί να αντιστραφεί, όταν έχει οικοδομηθεί σε εύθραυστα συστήματα υγείας», γιατί τα συστήματα που βασίζονται στις απαιτήσεις της οικονομίας και της αγοράς δεν μπορούν να μας προστατεύσουν από τον κίνδυνο επανεμφάνισης μιας νόσου.

Πηγή: Προσαρμογή από Mc Millen, 2020.

Σημείωση: Ο τίτλος του κειμένου έχει μπει για τις ανάγκες της δραστηριότητας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3
Για τον/την εκπαιδευτικό
Ενδεικτικά συμπληρωμένο φύλλο εργασίας 2
Ο «κύκλος ζωής» μιας πανδημίας

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Η σύγχρονη κατανόηση των πανδημιών και οι στρατηγικές διαχείρισης

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης - ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

1. Ο τρόπος με τον οποίο κατανοούμε μια πανδημία έχει να κάνει αφενός με τον ορισμό της ως πανδημίας (και τα **κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα** που πρέπει να έχει μια ασθένεια για να χαρακτηριστεί ως πανδημία) και αφετέρου με την ανάδειξη και άλλων παραγόντων που συνδέονται με την πανδημική έξαρση μιας ασθένειας, όπως οι **περιβαλλοντικοί παράγοντες** (κλιματική αλλαγή) αλλά και οι **κοινωνικοοικονομικές συνθήκες** που ευνοούν τη διάδοση της νόσου.

Μέσα στα καρτελάκια διαβάζετε στρατηγικές διαχείρισης (τρόπους αντιμετώπισης) της πανδημίας. Τοποθετήστε το γράμμα κάθε φράσης (κάθε στρατηγικής διαχείρισης) στον παρακάτω πίνακα, ώστε να φαίνεται σε ποιο από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας πανδημίας απαντάει ή καλύπτει κάθε στρατηγική διαχείρισης.

A Λήψη περιοριστικών μέτρων (απαγόρευση κυκλοφορίας, έλεγχος μετακινήσεων)	B Δαπάνες για την ενίσχυση των δημόσιων δομών υγείας	Γ Καταπολέμηση φτώχειας
Δ Πρόληψη εμφάνισης μολύνσεων (εμβολιασμοί)	H Ανάπτυξη αποτελεσματικών θεραπειών/φαρμάκων	Z Δράσεις για την κλιματική αλλαγή
E Ατομικά μέτρα προστασίας (μάσκες, αντισηπτικά, κοινωνική αποστασιοποίηση, κλπ.)	Θ Άλλο: _____ _____	

	Χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας πανδημίας	Στρατηγικές διαχείρισης (τρόποι αντιμετώπισης) της πανδημίας						
1	Ευρεία γεωγραφική εξάπλωση							
2	Υψηλοί δείκτες προσβολής και έξαρσης							
3	Ελάχιστη ανοσία πληθυσμού							
4	Σε μια πανδημία ο κύκλος ζωής δεν κλείνει ποτέ με την πρώτη φορά γιατί υπάρχουν μεταλλάξεις.							
5	Μεταδοτικότητα λόγω μόλυνσης							
6	Σοβαρότητα (μεγάλος βαθμός θνησιμότητας)							
7	Περιβαλλοντικοί παράγοντες επηρεάζουν και ευνοούν ή προκαλούν εξαρχής την πανδημική έξαρση μιας ασθένειας.							
8	Κοινωνικοοικονομικές συνθήκες ευνοούν τη διάδοση της νόσου, όπως πρόσβαση σε καθαρό νερό, έλλειψη υγιεινών συνθηκών διαβίωσης, κλπ.							

2. Συζητήστε στην ομάδα σας και **ιεραρχήστε** τις στρατηγικές διαχείρισης και αντιμετώπισης μιας πανδημίας ως προς τον βαθμό σπουδαιότητας.

Αιτιολογήστε τις απαντήσεις σας λαμβάνοντας υπόψη:

- α. τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των πανδημιών
- β. τους περιβαλλοντικούς και κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες που σχετίζονται με την εμφάνιση και διάδοση μιας πανδημίας.

Α/Α	Στρατηγικές αντιμετώπισης και διαχείρισης της πανδημίας	
1		Λήψη περιοριστικών μέτρων (απαγόρευση κυκλοφορίας, έλεγχος μετακινήσεων)
2		Δαπάνες για την ενίσχυση των υποδομών δημόσιας υγείας Ανάπτυξη αποτελεσματικών θεραπειών/φαρμάκων
3		Πρόληψη εμφάνισης μολύνσεων (εμβολιασμοί)
4		
5		Ατομικά μέτρα προστασίας (μάσκες, αντισηπτικά, κοινωνική αποστασιοποίηση κλπ)
6		Καταπολέμηση φτώχειας Εκπαίδευση/Δράση για την κλιματική αλλαγή
7		
	Αιτιολογώ την απάντησή μου:	

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Παραπληροφόρηση και συνωμοσιολογική σκέψη: οι επιπτώσεις

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης – ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

1. Φανταστείτε ότι ενστερνίζεστε μια συνωμοσιολογική αντίληψη («δε συμβαίνει τίποτα τυχαία», «υπάρχει ένα κρυφό σχέδιο που θέλει να με βλάψει» κλπ). Συζητήστε στην ομάδα σας και απαντήστε στο ερώτημα: Ποια συναισθήματα και ποιες σκέψεις σας δημιουργούνται και γιατί;

2. Έχετε μπει στον ρόλο ενός ατόμου που ενστερνίζεται συνωμοσιολογικές αντιλήψεις. Συζητήστε στην ομάδα σας. Ποιες επιπτώσεις νομίζετε ότι έχουν αυτές στη ζωή του;

Ως προς την ατομική στάση;

Ως προς τις σχέσεις του με τους άλλους;

Ως προς την πολιτική και την επιστήμη;

3. Διαβάστε τις καρτέλες και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα.

Γενική κατηγορία επιπτώσεων	Επιπτώσεις συνωμοσιολογικών αντιλήψεων <i>Επιλέξτε τις καρτέλες που ταιριάζουν και σημειώστε τον αριθμό τους στην κατάλληλη θέση</i>							
ως προς την ατομική στάση και συμπεριφορά μου στο στενό μου περιβάλλον								
ως προς την στάση και συμπεριφορά μου στη γειτονιά, στον δήμο, στην εργασία, σε ένα ευρύτερο περιβάλλον, κλπ.								
ως προς την εμπιστοσύνη μου στην επιστήμη								
ως προς τη σχέση μου προς τους θεσμούς και τις επίσημες πολιτικές διαχείρισης και αντιμετώπισης της πανδημίας								
ως προς το ενδιαφέρον μου για την πολιτική, την κριτική μου στάση απέναντι στις πολιτικές διαχείρισης της πανδημίας								
ως προς τη σχέση μου με ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, την ενίσχυση των στερεοτύπων, ακραίων και βίαιων ιδεολογιών, ρητορικών μίσους, ξενοφοβικών και ρατσιστικών ιδεολογιών								

1. Δε θεωρώ απαραίτητο να προσέξω ιδιαίτερα στη γειτονιά και στον χώρο εργασίας μου.

2. Θεωρώ ότι οι επιστήμονες είναι μέρος ενός κρυφού σχεδίου συνωμοσίας.

3. Δεν εμπιστεύομαι τις ανακοινώσεις και τις οδηγίες των επιστημόνων.

4. Δεν τηρώ τα ατομικά μέτρα προστασίας (μάσκες, αντισηπτικά κλπ).

5. Θεωρώ ότι οι πολιτικοί είναι μέρος ενός κρυφού σχεδίου συνωμοσίας που δημιούργησε τον ιό.

6. Θεωρώ ότι οι μετανάστες θα με κολλήσουν τον ιό.

5. Θεωρώ ότι οι πολιτικοί με τα μέτρα που σχεδιάζουν δεν ενδιαφέρονται να λύσουν το πρόβλημα της πανδημίας γιατί το χρησιμοποιούν ως εργαλείο επιβολής άλλων σκοπιμοτήτων.

8. Δε βλέπω τις παραλείψεις, ότι δεν ενισχύουν το δημόσιο σύστημα υγείας, αλλά εστιάζω μόνο σε αυτό που κάνουν γιατί σε αυτό βλέπω ένα κρυφό σχέδιο εναντίον μου.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5: Παραπληροφόρηση και ανθρώπινα δικαιώματα

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης – ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

1. Συμβουλευτείτε την απλοποιημένη έκδοση της **Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων** (Παράρτημα 4) και εντοπίστε **ποια από τα ανθρώπινα δικαιώματα** παραβιάζονται με την παραπληροφόρηση και γιατί.

2. Συζητήστε στην ομάδα σας το ακόλουθο ζήτημα: **Ποιο ή ποια άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων μπορείτε να αξιοποιήσετε έναντι όσων επικαλούνται το άρθρο 19 (δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης) για να υπερασπιστούν τη δυνατότητά τους να υποστηρίζουν απόψεις που ελέγχονται είτε ως προϊόν παραπληροφόρησης είτε ως συνωμοσιολογικές;**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4
Απλοποιημένη έκδοση
Οικουμενικής Διακήρυξης
Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
ΟΗΕ, 1948

Πηγή: Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ: <https://tinyurl.com/yeb9ejmr>

1. Όλοι οι άνθρωποι γεννιούνται ελεύθεροι και ίσοι μεταξύ τους. Έχουν αξιοπρέπεια και δικαιώματα
2. Όλοι έχουν δικαιώματα αδιακρίτως φυλής, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πεποιθήσεων, καταγωγής, περιουσίας, γέννησης ή τόπου διαμονής
3. Όλοι έχουν δικαίωμα στη ζωή, την ελευθερία και την προσωπική ασφάλεια
4. Κανείς δεν μπορεί να ζει υπό καθεστώς δουλείας
5. Κανείς δεν μπορεί να υποβάλλεται σε βασανιστήρια
6. Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο νόμο
7. Όλοι δικαιούνται ίση προστασία από το νόμο
8. Όλοι έχουν το δικαίωμα να ασκούν αποτελεσματικά ένδικα σε αρμόδια δικαστήρια
9. Κανείς δεν μπορεί να συλλαμβάνεται αυθαίρετα
10. Όλοι έχουν δικαίωμα σε δίκαιη και δημόσια δίκη από ανεξάρτητο δικαστήριο
11. Όλοι είναι αθώοι μέχρι αποδείξεως του εναντίου σε δημόσια δίκη που παρέχει όλες τις απαραίτητες υπερασπιστικές εγγυήσεις
12. Όλοι έχουν το δικαίωμα της ιδιωτικότητας στην κατοικία, την οικογένεια και την αλληλογραφία.
13. Όλοι έχουν το δικαίωμα να κυκλοφορούν ελεύθερα, να εγκαταλείπουν ή να επιστρέφουν σε οποιαδήποτε χώρα
14. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα ασύλου
15. Όλοι έχουν το δικαίωμα στην ιθαγένεια
16. Όλοι έχουν το δικαίωμα στο γάμο και τη δημιουργία οικογένειας. Οι άνδρες και οι γυναίκες έχουν ίσα δικαιώματα τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά τη λύση του γάμου
17. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας
18. Κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και των θρησκευτικών πεποιθήσεων
19. Όλοι έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας γνώμης και έκφρασης και το δικαίωμα στην αναζήτηση, λήψη και διάδοση πληροφοριών
20. Όλοι έχουν το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι
21. Όλοι έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι
22. Κάθε άτομο έχει δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και στην εξασφάλιση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων του
23. Όλοι έχουν το δικαίωμα στην εργασία, την ίση αμοιβή για ίση εργασία και το δικαίωμα του συνδικαλιζέσθαι
24. Όλοι έχουν το δικαίωμα σε λογικό ωράριο εργασίας και σε άδεια μετ' αποδοχών
25. Όλοι έχουν το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο για τους ίδιους και την οικογένειά τους που θα περιλαμβάνει την τροφή, τη στέγαση, το ρουχισμό, την ιατρική περίθαλψη και την κοινωνική ασφάλιση
26. Όλοι έχουν δικαίωμα στην εκπαίδευση
27. Όλοι έχουν το δικαίωμα συμμετοχής στην πνευματική ζωή και στην προστασία των πνευματικών δικαιωμάτων
28. Όλοι έχουν δικαίωμα σε μια κοινωνική και διεθνή τάξη, στο πλαίσιο της οποίας τα δικαιώματα και οι ελευθερίες της Διακήρυξης μπορούν να πραγματοποιούνται
29. Κάθε άτομο έχει υποχρεώσεις απέναντι στην κοινωνία και σε τρίτους
30. Καμιά διάταξη της Διακήρυξης δεν παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ατόμων ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να εμπλέκεται σε δραστηριότητες που αποβλέπουν στην καταστράτηξη των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που περιλαμβάνονται σε αυτήν

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5
Για τον/την εκπαιδευτικό
Ενδεικτικά συμπληρωμένο φύλλο εργασίας 5 (ερώτηση 2)

Γιατί δεν μπορώ να επικαλούμαι το δικαίωμα στην ελευθερία έκφρασης για να διακινώ και να υποστηρίζω την παραπληροφόρηση και συνωμοσιολογικές αντιλήψεις; Απάντηση μέσα από τα άρθρα της Οικουμενικής Διακήρυξης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 19. «Καθένας έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της γνώμης και της έκφρασης, που σημαίνει το δικαίωμα να μην υφίσταται δυσμενείς συνέπειες για τις γνώμες του, και το δικαίωμα να **αναζητεί, να παίρνει και να διαδίδει πληροφορίες και ιδέες**, με οποιοδήποτε μέσο έκφρασης, και από όλο τον κόσμο».

Άρθρο 29, παράγραφος 2: «Στην άσκηση των δικαιωμάτων του και στην απόλαυση των ελευθεριών του κανείς δεν υπόκειται σε περιορισμούς παρά μόνο στους περιορισμούς που ορίζονται από τους νόμους, με αποκλειστικό σκοπό να **εξασφαλίζεται η αναγνώριση και ο σεβασμός των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων** και να ικανοποιούνται οι δίκαιες απαιτήσεις της ηθικής, της δημόσιας τάξης και του γενικού καλού σε μια δημοκρατική κοινωνία».

Άρθρο 30. «Καμία διάταξη της παρούσης Διακήρυξης δεν μπορεί να ερμηνευθεί ότι παρέχει σε ένα κράτος, σε μια ομάδα ή σε ένα άτομο οποιοδήποτε δικαίωμα να επιδίδεται σε ενέργειες ή να εκτελεί πράξεις, που αποβλέπουν στην άρνηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που εξαγγέλλονται σε αυτήν»

(Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, Γενική Συνέλευση ΟΗΕ, 1948).

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6: Σύνοψη

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης - ιστορική και συστημική προσέγγιση του κύκλου ζωής των πανδημιών

1. Συζητήστε στην ομάδα σας τη θέση του Mc Millen το 2006: **«Οι πανδημίες θα επιστρέψουν ... και οι συνέπειές τους θα είναι μακράν χειρότερες στις περιοχές που είναι λιγότερο ικανές να ανταποκριθούν και αυτές είναι οι αναπτυσσόμενες χώρες»**. Έχει επιβεβαιωθεί ή όχι; Αιτιολογήστε την απάντησή σας.

2. Φανταστείτε ότι διαβάζουν τη θέση του McMillen **«Οι πανδημίες θα επιστρέψουν»** ένα άτομο που ενστερνίζεται τις αξίες και τις ιδέες της αειφορίας και ένας οπαδός συνωμοσιολογικών αντιλήψεων.

Με ποιες από τις ακόλουθες δηλώσεις φαντάζεστε ότι θα αντιδρούσε ο κάθε συνομιλητής; Τοποθετήστε τις αντίστοιχες δηλώσεις στην κατάλληλη θέση (στη θέση του **παγκόσμιου πολίτη** που ενστερνίζεται τις ιδέες και τις αξίες της αειφορίας και στη θέση του **οπαδού συνωμοσιολογικών αντιλήψεων**).

Κάποιες ομάδες σχεδιάζουν την εξολόθρευση του πληθυσμού.

Η κλιματική αλλαγή μπορεί να δημιουργήσει ευνοϊκές συνθήκες για την εμφάνιση νέων ή παλιών ασθενειών.

Πρέπει να ληφθούν δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Κάποιες πολυεθνικές θέλουν να πλουτίσουν. Όποιος επωφελείται από μια κατάσταση θα πρέπει να την έχει δημιουργήσει. Λογικό δεν είναι;

Επομένως, ακόμη μια φορά θα θέλουν να μας επιβάλλουν μέτρα αμφίβολα (μάσκες) μόνο και μόνο για να τους υπακούμε.

Πρέπει να ενισχυθούν τα συστήματα υγείας σε όλο τον κόσμο.

Χρειάζεται να εκπαιδευτούμε στις αξίες της αειφορίας, τη συνεργασία, την αλληλεγγύη, την κοινή ευθύνη.

Η μόνη αποτελεσματική αξία για μένα είναι να αντιστέκομαι στα σχέδιά τους και να λέω όχι σε ό,τι πάνε να μου επιβάλλουν.

Α! Βλέπω ένα κρυφό σχέδιο μιας ομάδας συμφερόντων που οδηγεί σε συγκεκριμένα αποτελέσματα για να μας βλάψουν.

Η επανεμφάνιση μιας ασθένειας μπορεί να έχει να κάνει με τις κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, άρα χρειαζόμαστε δράσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας.

Ναι και για να καταλάβω τη φράση αυτή χρειάζεται να κατανοήσω τις σύνθετες σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ οικονομίας, κοινωνίας, φυσικού περιβάλλοντος.

Είμαστε σίγουροι ότι οι μετανάστες δεν θα μεταφέρουν και πάλι τις αρρώστιες τους;

Οπαδός
συνωμοσιολογικής
σκέψης

Παγκόσμιος
πολίτης

«Οι πανδημίες θα
επιστρέψουν»

Κάποιες ομάδες
σχεδιάζουν την
εξολόθρευση του
πληθυσμού.

Ναι και για να καταλάβω τη
φράση αυτή χρειάζεται να
κατανοήσω τις σύνθετες
σχέσεις που υπάρχουν
μεταξύ οικονομίας,
κοινωνίας, φυσικού
περιβάλλοντος.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

Empty rectangular box for notes.

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Δ:
COVID-19 & ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Δ COVID-19 & ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

Η θεματική ενότητα «Covid-19 και Διεθνής Συνεργασία» αποτελείται από τρεις υποενότητες:

1. Covid-19 - Η πανδημία του 21^{ου} αιώνα (3 διδακτικές ώρες).
2. Μετακινήσεις και Τουρισμός (3 διδακτικές ώρες)
3. Παγκόσμια δημόσια αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας (4 διδακτικές ώρες).

Η ενότητα εστιάζει στην ανάδειξη της παγκόσμιας διάστασης της πανδημίας. Υλοποιώντας την ενότητα αυτή οι μαθητές/τριες αναμένεται να έχουν κατανοήσει τις πολλαπλές σχέσεις αλληλεξάρτησης ανάμεσα στους ανθρώπους, οι οποίες διαταράσσονται στον καιρό της πανδημίας προκαλώντας πολλές επιπτώσεις στην οικονομία και στις κοινωνικές σχέσεις. Η ανάδειξη της ανάγκης για παγκόσμια συνεργασία με όρους κοινωνικής αλληλεγγύης και υπέρβασης των οικονομικών ανισοτήτων ανάμεσα στις χώρες αποτελεί σαφή διδακτικό στόχο της ενότητας.

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να υλοποιήσει τις δραστηριότητες όλων των υποενοτήτων ή επιλεγμένα φύλλα εργασίας. Στην τρίτη υποενότητα μόνο κρίνεται σκόπιμο να υλοποιηθούν όλα τα φύλλα εργασίας διαδοχικά, γιατί η έννοια των Παγκόσμιων Δημόσιων Αγαθών δομείται σταδιακά μέσα από τις δραστηριότητες κάθε φύλλου εργασίας.

1^η Υποενότητα: COVID-19 - Η πανδημία του 21^{ου} αιώνα

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

3 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Μετά την ολοκλήρωση των δραστηριοτήτων αναμένεται οι μαθητές/τριες να μπορούν να ορίζουν την πανδημία ως ιστορικά επαναλαμβανόμενο γεγονός και να τεκμηριώνουν την παγκόσμια διάστασή της.

Δεξιότητες

Συνεργασία
Δημιουργικότητα
Κριτική Σκέψη
Ενσυναίσθηση
Επικοινωνία

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός αναπαράγει τις καρτέλες Α και Β του **φύλλου εργασίας 1** «Παγκόσμιος συναγερμός για την πανδημία», έτσι ώστε η μισή τάξη να έχει την καρτέλα Α και η άλλη μισή τη Β.

2° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει τις καρτέλες και ζητά από τους μαθητές/τριες να μελετήσουν τις πηγές με βάση τις ερωτήσεις είτε ατομικά είτε σε δυάδες.

3° βήμα: Στην ολομέλεια της τάξης παρουσιάζονται οι απαντήσεις με τη συνεισφορά όσων παιδιών είχαν τις αντίστοιχες καρτέλες.

Καρτέλα Α: Μέσα από την παρουσίαση και τη συζήτηση που ακολουθεί στόχος είναι να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες τον ρόλο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας και την ευθύνη που έχει για την τρέχουσα πανδημία, η οποία δεν είναι η μοναδική που έπληξε την ανθρωπότητα τα τελευταία χρόνια, αλλά είναι η πιο εκτεταμένη.

Καρτέλα Β: Ξεκινώντας από την ετυμολογία της λέξης «πανδημία» οι μαθητές/τριες τη συσχετίζουν με την εξάπλωση των κρουσμάτων στον παγκόσμιο χάρτη προκειμένου να τονισθεί η ανάγκη της παγκόσμιας συνεργασίας στην αντιμετώπισή της.

Οι δύο ομάδες βρίσκουν τους συσχετισμούς ανάμεσα στις καρτέλες που είχαν.

4° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός αναπαράγει το **φύλλο εργασίας 2** «Ένα μήνυμα για την πανδημία από το παρελθόν» και οι μαθητές/τριες γνωρίζουν τη Μύρτιδα. Ανάλογα με την τάξη η δραστηριότητα μπορεί να συνδεθεί με το μάθημα της αρχαίας Ιστορίας ή των Αρχαίων Ελληνικών (Θουκυδίδη «Επιτάφιος»). Ο/η εκπαιδευτικός δίνει το ιστορικό πλαίσιο της πανδημίας στην Αρχαία Αθήνα και προβάλλεται το βίντεο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών.

5° βήμα: Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες για να ετοιμάσουν μια λίστα από συμβουλές και εξοπλισμό που θα ήταν ικανός να προστατεύσει τη Μύρτιδα από την πανδημία της αρχαίας Αθήνας. Ο στόχος της δραστηριότητας είναι αφενός οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη σημαντικότητα των μέτρων προστασίας στην καθημερινή ζωή, γεγονός που δίνει στους σύγχρονους ανθρώπους ένα πλεονέκτημα σε σχέση με παλιότερες πανδημίες.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Παγκόσμιος συναγερμός για την πανδημία

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: COVID-19: η πανδημία του 21^{ου} αιώνα

Καρτέλα Α

1. Πότε κηρύχθηκε η κατάσταση πανδημίας και από ποιον;
2. Ποιες είναι οι αρμοδιότητες του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας;

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (Π.Ο.Υ.) είναι μία εξειδικευμένη υπηρεσία των Ηνωμένων Εθνών με αρμοδιότητα τη δημόσια υγεία. Σύμφωνα με το καταστατικό του ο κύριος στόχος του είναι η διατήρηση του υψηλότερου επιπέδου υγείας για όλους τους λαούς του κόσμου. Η έδρα του βρίσκεται στη Γενεύη της Ελβετίας και έχει έξι ημιαυτόνομα εθνικά γραφεία και 150 τοπικά γραφεία σε όλο τον κόσμο.

Ο Οργανισμός ιδρύθηκε στις 7 Απριλίου 1948, ημερομηνία που εορτάζεται η Παγκόσμια Ημέρα Υγείας. Οι αρμοδιότητές του περιλαμβάνουν την υποστήριξη της καθολικής περίθαλψης, την παρακολούθηση των κινδύνων για τη δημόσια υγεία, τον συντονισμό της αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης και τη βελτίωση της ανθρώπινης υγείας και ευημερίας.

Ο Π.Ο.Υ. έχει ήδη διαδραματίσει ηγετικό ρόλο στην καταπολέμηση διάφορων επιδημιών με σημαντικά επιτεύγματα όπως η εξάλειψη της ευλογιάς, η σχεδόν ολική εξάλειψη της πολιομυελίτιδας και η ανάπτυξη του εμβολίου για τον Έμπολα.

Στις σημερινές προτεραιότητές του ανήκουν οι μεταδοτικές ασθένειες και ειδικότερα ο HIV/AIDS, η ελονοσία, η φυματίωση και οι μη μεταδοτικές ασθένειες όπως οι καρδιολογικές παθήσεις και ο καρκίνος. Το έργο του ΠΟΥ χρηματοδοτείται από τις εθελοντικές συνεισφορές των κρατών-μελών του και δωρεές ιδιωτών.

Πηγή: <https://unric.org/el/παγκοσμιος-οργανισμος-υγειασ-ποιος-ει/>

Καρτέλα Β

Διαβάστε προσεκτικά τον ορισμό της πανδημίας και την ετυμολογία της και στη συνέχεια παρατηρήστε τον παγκόσμιο χάρτη με τα κρούσματα COVID-19.

1. Γιατί η COVID-19 ορίστηκε ως πανδημία;
2. Γιατί η COVID-19 είναι θέμα δημόσιας υγείας και απαιτεί διεθνή συντονισμό και συνεργασία;

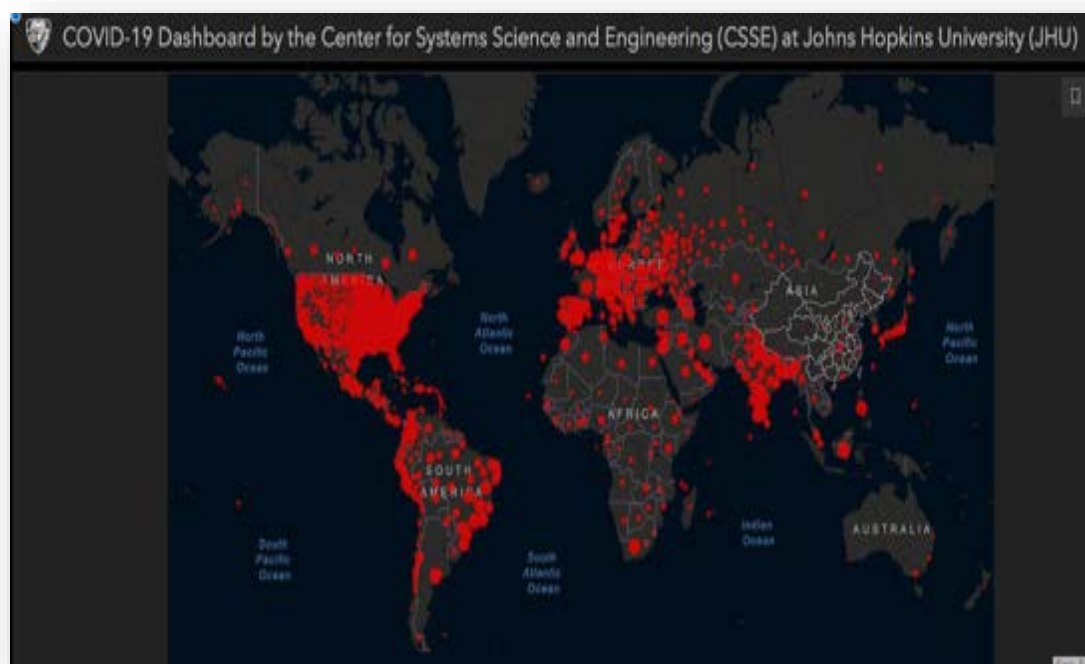
Επιδημία ή πανδημία;

πανδημία η [ρανδιμία]: επιδημία που εξαπλώνεται σε όλη την έκταση μιας χώρας ή περιοχής, που προσβάλλει το σύνολο του πληθυσμού της.

[λόγ. < νλατ. rāndemia < ran- = παν- + -demia κατά το epidemia < αρχ. ἐπιδημία (διαφ. το αρχ. πανδημία 'όλος ο λαός')]

επιδημία η [εριδιμία]: Ια. εμφάνιση, σε μία περιοχή, ορισμένης αρρώστιας, συνήθ. μολυσματικής, η οποία γρήγορα προσβάλλει μεγάλο αριθμό ατόμων: ~ γρίπης / τύφου / χολέρας / πανούκλας. || η ίδια η αρρώστια: Η πείνα και οι επιδημίες κάνουν θραύση. β. (μτφ.) για γεγονός, συνήθ. δυσάρεστο, που σε ορισμένη χρονική περίοδο συμβαίνει συχνά: ~ ληστειών / φόνων / αυτοκτονιών / βιασμών. II. (λόγ.) διαμονή, ιδίως μόνιμη, σε έναν τόπο. [λόγ. < αρχ. ἐπιδημία]

(Πηγή: <https://www.greek-language.gr>)

Πηγή: Στοιχεία για την παγκόσμια εξάπλωση της COVID-19 από το Ερευνητικό Κέντρο Johns Hopkins (ΗΠΑ). Καταγραφή στις 7 Φεβρουαρίου 2021. <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Ένα μήνυμα για την πανδημία από το παρελθόν

1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: COVID-19 - η πανδημία του 21^{ου} αιώνα

1. Ας γνωρίσουμε το κορίτσι της φωτογραφίας

«Το όνομά μου είναι Μύρτις, ωστόσο δεν πρόκειται για το αληθινό μου όνομα! Μου το έδωσαν οι αρχαιολόγοι που ανακάλυψαν το 1994-1995 τα οστά μου μαζί με άλλους 150 σκελετούς σε έναν ομαδικό τάφο στην Αθήνα, συγκεκριμένα στην περιοχή του Κεραμεικού.

Μπορεί να μοιάζω κορίτσι του 21ου αιώνα αλλά σας διαβεβαιώνω ότι είμαι ένα εντεκάχρονο παιδί που έζησε και πέθανε στην Αθήνα τον 5ο αιώνα π.Χ.

Πώς, λοιπόν, μπορεί ένα παιδί από την αρχαία Αθήνα να γίνει “Φίλος της Χιλιετίας” των Ηνωμένων Εθνών;

Οι επιστήμονες είναι σίγουροι ότι ήμουν ένα από τα

θύματα του λοιμού που έπληξε την Αθήνα στη διάρκεια του Πελοποννησιακού πολέμου, το 430-426 π.Χ. Γνωρίζουν, επίσης, ότι αιτία του θανάτου μου ήταν ο τυφοειδής πυρετός: η αρρώστια που σκότωσε τον Αθηναίο πολιτικό, Περικλή, και περίπου το ένα τρίτο όλων των κατοίκων της πόλης εκείνη την εποχή. Λένε, επίσης, πως η επιδημία συνέβαλε στην τελική ήττα της Αθήνας από την Σπάρτη κατά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο. [...]

Ο θάνατός μου ήταν αναπόφευκτος. Τον 5ο αιώνα π.Χ. δεν είχαμε ούτε τη γνώση ούτε τα μέσα για την καταπολέμηση θανατηφόρων ασθενειών. Όμως εσείς, οι άνθρωποι του 21ου αιώνα, δεν έχετε καμία δικαιολογία. Διαθέτετε όλα τα απαραίτητα μέσα και πόρους για να σώσετε τις ζωές εκατομμυρίων ανθρώπων, εκατομμυρίων παιδιών που όπως εγώ πεθαίνουν από αρρώστιες οι οποίες μπορούν να προληφθούν και να θεραπευτούν.

2.500 χρόνια μετά το θάνατό μου, ελπίζω ότι το μήνυμά μου θα επηρεάσει και θα εμπνεύσει περισσότερους ανθρώπους να εργαστούν και να κάνουν πραγματικότητα τους “Στόχους της Χιλιετίας της Ανάπτυξης”. Ακούστε με! Ξέρω τι λέω. Μην ξεχνάτε ότι είμαι πολύ μεγαλύτερη και ως εκ τούτου πιο σοφή από εσάς”.

http://www.myrtis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=65&Itemid=120&lang=el

2. Η Μύρτις έχει ένα μήνυμα και για τον κορονοϊό. Δείτε τι λέει στο παρακάτω βίντεο "["Η εντεκάχρονη αρχαία Αθηναία Μύρτις"](https://unric.org/el/) (Πηγή: <https://unric.org/el/>).

Η Μύρτις σάς έστειλε ένα μήνυμα περιγράφοντας την επιδημία που έζησε στην Αθήνα του 5ου αιώνα π.Χ. Η Μύρτιδα είναι πια συνεργάτης του ΟΗΕ και ανέλαβε να μεταφέρει την εμπειρία της σε όλο τον κόσμο και να μας ενημερώσει σχετικά με τα μέτρα προστασίας από την πανδημία.

Ποιες συμβουλές και ποιον εξοπλισμό προστασίας από την COVID-19 μας δίνει η Μύρτιδα ως ειδικός συνεργάτης του ΟΗΕ;

Τι πρέπει να προσέχεις καθημερινά

2^η Υποενότητα: Μετακινήσεις και Τουρισμός

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

3 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός Στόχος

Η ενότητα εστιάζει στην επίδραση της πανδημίας στις μετακινήσεις των ανθρώπων ανά τον κόσμο. Κύριος στόχος της ενότητας είναι να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες την ανάγκη ύπαρξης διεθνούς συντονισμού στα θέματα των μετακινήσεων, καθώς και την εξαιρετικής σημασίας σπουδαιότητα των συστημάτων καταγραφής στοιχείων, προκειμένου οι χώρες να αποφασίζουν για τον περιορισμό ή μη των μετακινήσεων. Μετά την υλοποίηση όλων των δραστηριοτήτων οι μαθητές/τριες αναμένεται να μπορούν να τεκμηριώσουν την αλληλεξάρτηση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων γενικά και ειδικότερα την επίδραση της πανδημίας στον τομέα του τουρισμού.

Δεξιότητες

Συνεργασία
Κριτικής Σκέψη
Πολιτειότητα
Επικοινωνία
Ενσυναίσθηση

Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός αναπαράγει το **φύλλο εργασίας 1** «COVID-19 και μετακινήσεις» σε τόσα αντίτυπα όσες και οι ομάδες των μαθητών/τριών.

2° βήμα: Οι ομάδες εργάζονται για το πρώτο ερώτημα του **φύλλου εργασίας 1** και ανακοινώνουν το συμπέρασμα των συζητήσεών τους.

3° βήμα: Η επόμενη δραστηριότητα είναι συλλογική και βασίζεται στον καταϊγισμό ιδεών. Ο/Η εκπαιδευτικός γράφει στον πίνακα ή σε χαρτί του μέτρου την κεντρική φράση «Λόγοι Μετακίνησης στον κόσμο» και οι μαθητές/τριες αναφέρουν καταϊγιστικά όλους τους λόγους που μπορεί να σκεφτούν για τους οποίους οι άνθρωποι μετακινούνται στον κόσμο (αναψυχή, εξερευνήσεις, επιστημονικούς, εκπαιδευτικούς, ιατρικούς, εμπορικούς, πολιτικούς κ.λ.π.). Ο καταϊγισμός διαρκεί το πολύ 5'. Όταν οι μαθητές/τριες δεν έχουν κάτι άλλο να αναφέρουν, ο/η εκπαιδευτικός μπορεί να συμπληρώσει τον καταϊγισμό με έννοιες που μπορεί να διέφυγαν από τους μαθητές.

4° βήμα: Οι μαθητές/τριες εργάζονται σε ομάδες για να κατατάξουν στον αντίστοιχο πίνακα ποιοι από αυτούς τους λόγους μπορούν να γίνουν και εξ αποστάσεως και ποιοι απαιτούν τη διά ζώσης μετακίνηση.

5° βήμα: Στην ολομέλεια της τάξης οι μαθητές/τριες ανακοινώνουν ανά ομάδες τα συμπεράσματά τους, προσέχοντας να μην επαναλαμβάνουν όσα ήδη έχουν ειπωθεί από τις προηγούμενες ομάδες. Στη συζήτηση που ακολουθεί δίνεται έμφαση σε εκείνες τις μετακινήσεις που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν με το κλείσιμο των συνόρων λόγω της πανδημίας με ιδιαίτερη αναφορά στον τουρισμό. Η συγκεκριμένη ανθρώπινη δραστηριότητα βασίζεται στα εμπειρικά βιώματα και απαιτεί τη φυσική μετακίνηση των ανθρώπων.

Οδηγίες για τον εκπαιδευτικό

6° βήμα: Έχοντας κρατήσει ως συμπέρασμα από το **φύλλο εργασίας 1** ότι ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα που συνδέει τις χώρες και από τις ελάχιστες που δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν χωρίς φυσική μετακίνηση, η δραστηριότητα του **φύλλου εργασίας 2** εστιάζει στην επίδραση της αναστολής των τουριστικών μετακινήσεων σε συγκεκριμένους τομείς της οικονομίας μέσα από παραδείγματα / ρόλους ανθρώπων που βιοπορίζονται από αυτούς τους τομείς. Ο/Η εκπαιδευτικός κόβει τις καρτέλες με τους ρόλους και τους μοιράζει σε μικρές ομάδες μαθητών/τριών (μέχρι 3 σε κάθε ομάδα).

7° βήμα: Η κάθε ομάδα προσπαθεί να «μπει στα παπούτσια» του ρόλου και να φανταστεί τη ζωή του συνολικά και πώς αυτή επηρεάζεται από την πανδημία. Στη συνέχεια η κάθε ομάδα παρουσιάζει τον ρόλο της στην ολομέλεια. Ερωτήσεις που μπορούν να τεθούν από τον/την εκπαιδευτικό για να καθοδηγήσουν τους μαθητές/τριες στην προσέγγιση του ρόλου τους: Ποια δουλειά κάνει ο ήρωας ή η ηρωίδα σας; Σκεφτείτε πώς μπορεί να ζει το πρόσωπο που διαλέξατε. Ποια είναι τα προβλήματα και τα διλήμματα που αντιμετωπίζει λόγω της COVID-19;

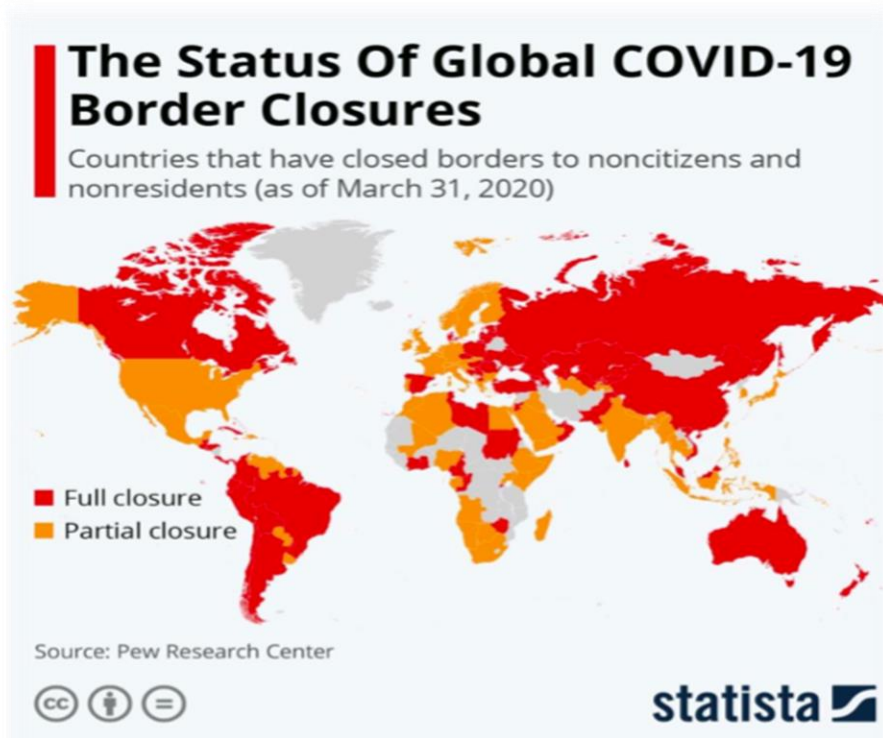
8° βήμα: Οι ομάδες προσπαθούν να βρουν τις διασυνδέσεις μεταξύ των ρόλων που έχουν αναλάβει και να δημιουργήσουν ένα συνεχές αλυσιδωτών συνεπειών. Προκειμένου να οπτικοποιήσουν το αποτέλεσμα οι μαθητές/τριες μπορούν να σταθούν στη σειρά και να δημιουργήσουν μια αλυσίδα αιτιολογώντας πώς ο ένας ρόλος επηρεάζει τον επόμενο. Ο στόχος είναι να απαντηθεί η κεντρική ερώτηση της δραστηριότητας και να γίνει κατανοητή η διασύνδεση ανθρώπων φαινομενικά διαφορετικών και απομακρυσμένων μεταξύ τους.

9° βήμα: Μπορούμε να παροτρύνουμε τα παιδιά να δημιουργήσουν και άλλους ρόλους οι οποίοι διασυνδέονται με τους υπάρχοντες και να εμπλουτίσουν έτσι την αλυσίδα των συνεπειών της αναστολής λειτουργίας του τουριστικού τομέα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: COVID-19 και μετακινήσεις

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Μετακινήσεις και Τουρισμός

1. Τα μέτρα τα οποία προτείνουν οι επιστήμονες για την αποφυγή εξάπλωσης του ιού είναι η κοινωνική αποστασιοποίηση, η αποφυγή χώρων συνωστισμού και φυσικά ο περιορισμός των ταξιδιών. Λίγες εβδομάδες μετά την κήρυξη της πανδημίας οι περισσότερες χώρες του κόσμου έκλεισαν τελείως ή μερικώς τα σύνορά τους, όπως φαίνεται στον παρακάτω χάρτη που αποτυπώνει την κατάσταση στις 2 Απριλίου 2020. Αυτό σημαίνει ότι οι πολίτες δεν μπορούν να μετακινηθούν έξω από τα όρια της χώρας τους.

Πηγή: Statista

Πηγή: <https://www.statista.com/chart/21326/coronavirus-border-closures/>

Για ποιον λόγο πιστεύετε ότι ήταν απαραίτητο το κλείσιμο των συνόρων;

2. Γράψτε στον πίνακα ή σε ένα μεγάλο χαρτόνι τη φράση «Λόγοι Μετακίνησης στον κόσμο» και καταγράψτε την πρώτη λέξη που σκέφτεστε σχετικά με τη φράση αυτή. Ποιούς λόγους καταγράψατε;

Παρατηρώντας τις λέξεις που καταγράψατε συζητήστε στις ομάδες σας ποιες από τις δραστηριότητες αυτές μπορούν να γίνουν εξ αποστάσεως και ποιες δεν είναι δυνατό να γίνουν καθόλου.

Μπορούν να γίνουν εξ αποστάσεως	Απαιτείται η φυσική μετακίνηση

3. Τον ρόλο του συντονιστή των χωρών της Ευρώπης σχετικά με τις μετακινήσεις ανάμεσα στα κράτη κατά τη διάρκεια της πανδημίας έχει αναλάβει το Συμβούλιο της Ευρώπης. Το Συμβούλιο της Ευρώπης ιδρύθηκε το 1949 και έχει ως αποστολή να θέτει κανόνες και να παρακολουθεί την τήρησή τους για την προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Δημοκρατίας.

Διαβάστε το παρακάτω δημοσίευμα από την ιστοσελίδα του Συμβουλίου.

- α) Πώς αποφάσισε το Συμβούλιο της Ευρώπης να συντονίσει τα κράτη μέλη του σχετικά με τις μετακινήσεις;
- β) Συζητήστε τα κριτήρια τα οποία θα πρέπει να καταγράφονται προκειμένου τα κράτη να αποφασίζουν σχετικά με την ασφάλεια των μετακινήσεων.
- γ) Γιατί πιστεύετε ότι είναι απαραίτητη η διεθνής συνεργασία στο ζήτημα αυτό;

COVID-19: ταξίδια και μεταφορές

Το Συμβούλιο καθόρισε συντονισμένη προσέγγιση όσον αφορά τα ταξιδιωτικά μέτρα

Στις 13 Οκτωβρίου 2020, το Συμβούλιο εξέδωσε σύσταση με την οποία θεσπίζονται **κοινά κριτήρια** και **κοινό πλαίσιο για ταξιδιωτικά μέτρα** με σκοπό την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19. Σκοπός της σύστασης είναι να **βοηθήσει τα κράτη μέλη να λαμβάνουν αποφάσεις** με βάση την επιδημιολογική κατάσταση **ανά περιφέρεια**.

Το Ευρωπαϊκό Κέντρο Πρόληψης και Ελέγχου Νόσων (ECDC) θα καταρτίζει, σε εβδομαδιαία βάση, έναν κοινό χρωματικό χάρτη, ανά περιφέρεια, με τα στοιχεία που παρέχουν τα κράτη μέλη σχετικά με τα ακόλουθα κριτήρια:

- αριθμός **κρουσμάτων** ανά 100.000 κατοίκους κατά τις τελευταίες 14 ημέρες
- αριθμός **τεστ** ανά 100.000 κατοίκους που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία εβδομάδα (ποσοστό τεστ)
- ποσοστό **θετικών τεστ** που πραγματοποιήθηκαν την τελευταία εβδομάδα (ποσοστό θετικότητας των τεστ)

Τα κράτη μέλη συμφώνησαν επίσης να παρέχουν στο κοινό σαφείς, πλήρεις και έγκαιρες πληροφορίες σχετικά με τυχόν νέα μέτρα ή απαιτήσεις, τουλάχιστον 24 ώρες πριν από την έναρξη ισχύος των μέτρων. Οι πληροφορίες θα είναι επίσης διαθέσιμες στον ιστοχώρο Re-Open EU.

Ενημερωτικό γράφημα - A common approach on COVID-19 travel measures

Βλ. πλήρες εικονογράφημα

Πηγή: <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/coronavirus/covid-19-travel-and-transport/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Τουρισμός και πανδημία

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Μετακινήσεις και Τουρισμός

Πώς συνδέονται η οικογένεια Adams από τη Βόρεια Αγγλία με την Άννα που διδάσκει μπαλέτο σε παιδάκια στην Πάρο;

Μερικές σκέψεις μιας καλοκαιρινής μέρας στην Ευρώπη...

Δεν το βλέπουμε να πηγαίνουμε φέτος σε ελληνικό νησί, όπως σχεδιάζαμε. Όλα τα κάνουμε πια ηλεκτρονικά, αλλά... οι διακοπές; Οι διακοπές είναι εμπειρίες, τα νιώθεις όλα με τις αισθήσεις σου. Αλλά θα είναι ασφαλές να πάμε στην Πάρο; Πόσα κρούσματα να έχουν άραγε εκεί; Έχουν νοσοκομείο καλά εξοπλισμένο αν χρειαστεί; Και αν πάμε και αρρωστήσουμε; Θα δώσουμε τόσα λεφτά για να αρρωστήσουμε σε ξένη χώρα; Και αν μας βάλουν σε καραντίνα;

John & Mary Adams
Βόρεια Αγγλία

Ούτε σήμερα χτύπησε το τηλέφωνο για δουλειά. Έχουν αραιώσει πολύ οι πτήσεις. Άλλες φορές το καλοκαίρι ούτε εγώ ξέρω πόσες φορές την εβδομάδα πήγαινα στο αεροδρόμιο της Πάρου και τώρα... Μήπως να έψαχνα για καμιά άλλη δουλειά; Αλλά και πάλι εγώ το μόνο που ξέρω να κάνω είναι να πιλοτάρω αεροπλάνα!

Hans
Γερμανία

Δεν βλέπω κρατήσεις φέτος... Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί δεν έρχονται οι τουρίστες. Έχουμε εφαρμόσει όλα τα πρωτόκολλα για την ασφάλειά τους. Τι άλλο να κάνουμε πια; Το 73% του ελληνικού τουρισμού προέρχεται από το εξωτερικό. Αν δεν έρθουν θα καταστραφούμε! Στην Πάρο όλες οι οικογένειες έχουν έναν ή περισσότερους συγγενείς στον τουρισμό. Τι θα γίνουν; Είχαμε συμφωνήσει με 35 ανθρώπους να δουλέψουν στο ξενοδοχείο. Πώς θα τους πω ότι δεν θα δουλέψουν;

Σταύρος
Ελλάδα

Δεν βλέπω να έχω πολλές μαθήτριες εφέτος. Πολλές μαμάδες με έπιασαν στον δρόμο από τώρα να μου πουν ότι σκέφτονται να σταματήσουν τις κόρες τους από το μπαλέτο γιατί ο τουρισμός είναι ανύπαρκτος. Ακόμα δεν ξεκινήσαμε και έχω χάσει 3 κοριτσάκια. Οι δύο κόρες του Βασίλη που έχει την ταβέρνα στο λιμάνι και η μία κόρη του Πέτρου που ο μπαμπάς της και η μαμά της δούλευαν σεζόν στο ξενοδοχείο. Τους καταλαβαίνω τους ανθρώπους, αλλά αν συνεχίσουμε έτσι θα δυσκολευτώ να κρατήσω τη Σχολή και δεν μπορώ να φανταστώ τι άλλο μπορώ να κάνω για να ζήσω.

Άννα
Ελλάδα

Κάθομαι και κοιτάω τα άδεια τραπέζια και πάω να σκάσω! Κάθε χρόνο ανοίγουμε τον Απρίλιο μέχρι Οκτώβρη. Με τον τουρισμό δουλεύουμε. Άλλες χρονιές έπρεπε να κλείσεις τραπέζι στην ταβέρνα μας μέρες πριν. Ψαροταβέρνα δίπλα στη θάλασσα με φρέσκο ψάρι από τις βάρκες. Έρχονταν οι ξένοι τουρίστες και τους έμενε αξέχαστο! Τώρα τι δουλειά να κάνεις; Σταμάτησα και τις παραγγελίες για προμήθειες και παίρνω μόνο περιορισμένες ποσότητες. Πώς θα τα βγάλουμε πέρα με τις υποχρεώσεις;

Βασίλης
Ελλάδα

Ξεκίνησε ήδη η καλοκαιρινή περίοδος και εγώ κάθομαι χωρίς ούτε μία φορά να χτυπήσει το τηλέφωνο για δουλειά. Άλλες χρονιές 6 ολόκληρους μήνες μεγαλουργούσα στις κουζίνες του μεγαλύτερου ξενοδοχείου της Πάρου και στριμώχνονταν όλοι στους μπουφέςδες να δοκιμάσουν τις σπεσιαλιτέ μου. Φέτος μου είπε ο Σταύρος, ο ιδιοκτήτης του ξενοδοχείου, ότι δεν υπάρχουν κρατήσεις και σκέφτεται να μην ανοίξει.

Enrico
Ιταλία

Τι χρονιά και φέτος! 25 χρόνια δουλεύω σε τουριστικό πρακτορείο δεν είχε συμβεί κάτι παρόμοιο. Ακόμα και μετά τις 11/9/2001 που ο κόσμος φοβόταν, ακόμα και με την οικονομική κρίση μετά το 2009 ο κόσμος ταξίδευε. Ποτέ δεν έπεσε η κίνηση τόσο πολύ. Σχεδόν κανείς δεν ταξιδεύει πια. Φοβάμαι ότι θα απολυθώ και να δούμε πώς θα τα καταφέρω με τα έξοδα της οικογένειας. Προσπαθώ να σκεφτώ μια λύση για να πείσω τον κόσμο ότι τα ελληνικά νησιά με τα οποία συνεργαζόμαστε είναι ασφαλή, αλλά...

Sylvia
Λονδίνο

3^η Υποενότητα: Παγκόσμια δημόσια αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

4 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Στην ενότητα αυτή οι μαθητές/τριες θα ασχοληθούν με την έννοια των Παγκόσμιων Δημόσιων Αγαθών. Στόχος της ενότητας είναι να εισάγει τους μαθητές/τριες στην έννοια των δημόσιων αγαθών ώστε να κατανοήσουν ότι είναι αγαθά και υπηρεσίες πολύ σημαντικά για τη ζωή και την ευημερία μας και εξασφαλίζονται για όλους τους πολίτες από την πολιτεία. Η αναγωγή στα Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά διασυνδέει την έννοια των Δημόσιων Αγαθών με την πανδημία. Μετά την υλοποίηση των δραστηριοτήτων αναμένεται οι μαθητές/τριες να μπορούν να επιχειρηματολογήσουν σχετικά με την αναγκαιότητα για διεθνή συνεργασία και δίκαιη κατανομή των μέσων προστασίας και αντιμετώπισης της COVID-19.

Δεξιότητες

Συνεργασία

Κριτική Σκέψη

Επίλυση συγκρούσεων

Πολιτειότητα

Διαμεσολάβηση

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Δίνεται στις ομάδες των μαθητών/τριών το **φύλλο εργασίας 1** «Τι είναι τα δημόσια αγαθά;» Ο/Η εκπαιδευτικός προτρέπει τους μαθητές/τριες να αναστοχαστούν πώς θα ήταν η ζωή μας χωρίς την ύπαρξη των δημόσιων αγαθών.

2° βήμα: Εφόσον οι μαθητές/τριες έχουν κατανοήσει την έννοια των δημόσιων αγαθών την ίδια διδακτική ώρα (ή την αμέσως επόμενη) δίνεται το **φύλλο εργασίας 2** «Ποια είναι τα Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά;» στο οποίο γίνεται η αναγωγή στην παγκόσμια κλίμακα. Ο/Η εκπαιδευτικός καθοδηγεί τους μαθητές/τριες να συνδέσουν τα παγκόσμια ζητήματα που αναφέρονται στο φύλλο εργασίας με τα παγκόσμια δημόσια αγαθά που απειλούνται κάθε φορά (κλιματική αλλαγή: καθαρός αέρας, υγεία, ασφάλεια/ προσφυγικές ροές: ασφάλεια, υγεία/ οικονομική κρίση: δημόσια υγεία, νοσοκομεία, σχολεία, ασφάλεια/ πανδημία: υγεία, νοσοκομεία, ασφάλεια). Κατά τη συζήτηση θα πρέπει να τονισθεί ότι τα δημόσια αγαθά (παγκόσμια ή τοπικά) σε καιρούς ομαλότητας θεωρούνται αυτονόητα και δεδομένα, αλλά σε καιρούς κρίσης, όπως η πανδημία, είναι ζητούμενα και χρήζουν προστασίας.

3° βήμα: Μοιράζεται στους μαθητές/τριες το **φύλλο εργασίας 3** «Διαβούλευση για την κατανομή των Παγκόσμιων Δημόσιων Αγαθών που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19». Ο/Η εκπαιδευτικός εξηγεί εισαγωγικά στους μαθητές/τριες ότι όλες οι χώρες δεν είχαν τα μέσα να αντιμετωπίσουν με τον ίδιο τρόπο την πανδημία. Ανάλογα με την οικονομική και κοινωνική κατάσταση που υπήρχε πριν την πανδημία, η ανταπόκρισή τους ήταν διαφορετική. Η δραστηριότητα που θα ακολουθήσει είναι μια προσομοίωση της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ προκειμένου όλες οι χώρες να συνεργαστούν για την καταπολέμηση της πανδημίας.

4° βήμα: Οι μαθητές/τριες χωρίζονται σε 9 ομάδες: ΟΗΕ, Γερμανία, ΗΠΑ, Ρωσία, Γκάνα, Μοζαμβίκη, Τσαντ, Παραγουάη, Πακιστάν. Οι ομάδες αποτελούνται από 2 τουλάχιστον μαθητές/τριες, ανάλογα με τον συνολικό αριθμό των μαθητών/τριών.

5° βήμα: Σε κάθε ομάδα που εκπροσωπεί χώρα δίνεται α) η καρτέλα με τα χαρακτηριστικά της χώρας και η κοινή καρτέλα της ομάδας χωρών στην οποία ανήκει η κάθε χώρα (Καρτέλες Β) β) οι καρτέλες με τα αγαθά για την αντιμετώπιση της COVID-19 (Καρτέλες Α)

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

6^ο βήμα: Η ομάδα του ΟΗΕ παίρνει τις καρτέλες με τα αγαθά και τις αντίστοιχες ερωτήσεις με τις οποίες θα κατευθύνει τη συζήτηση (Καρτέλες Α και Γ)

7^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός προτρέπει τους μαθητές/τριες α) να εντοπίσουν στον παγκόσμιο χάρτη τη θέση της χώρας τους β) να διαβάσουν προσεκτικά τα χαρακτηριστικά της χώρας τους και να φανταστούν τις συνθήκες ζωής των κατοίκων της γ) να σκεφτούν πώς αντιμετώπισε την πανδημία η χώρα που μελετούν σε σχέση με τα αγαθά για την αντιμετώπισή της (διάρκεια 15')

8^ο βήμα: Η συζήτηση ακολουθεί στη συνέχεια την εξής διαδικασία: ομάδα του ΟΗΕ θέτει το ζήτημα όπως το περιγράφει η αντίστοιχη καρτέλα οι χώρες τοποθετούνται για 1' αντλώντας επιχειρήματα από τα χαρακτηριστικά του προφίλ της χώρας και του τρόπου που αντιμετώπισε την πανδημία.

9^ο βήμα: Η ομάδα του ΟΗΕ ανακοινώνει τα συμπεράσματά της σχετικά με τον τρόπο κατανομής των αγαθών για την αντιμετώπιση της πανδημίας.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Τι είναι τα δημόσια αγαθά;

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Παγκόσμια δημόσια αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας

1. Αφού διαβάσετε τον ορισμό των δημόσιων αγαθών σκεφτείτε στην ομάδα σας ποια μπορεί να είναι τα δημόσια αγαθά για μια χώρα.

Δημόσια αγαθά: Τα δημόσια αγαθά είναι υποδομές ή υπηρεσίες που βελτιώνουν τη ζωή των πολιτών και από τα οποία μπορούν να επωφεληθούν όλοι οι πολίτες. Έχουν δύο χαρακτηριστικά: α) μη ανταγωνιστικότητα στην κατανάλωση, δηλαδή όσα άτομα και αν τα χρησιμοποιήσουν, δεν περιορίζεται η διαθεσιμότητά τους β) μη αποκλεισμός, δηλαδή είναι διαθέσιμα σε όλους ανεξάρτητα αν όλοι όσοι τα χρησιμοποιούν έχουν πληρώσει για την παραγωγή τους.

Ξεχωρίστε σε δύο στήλες ποια από τα παρακάτω είναι δημόσια και ποια ιδιωτικά αγαθά. Μπορείτε να προσθέσετε και άλλα που σκεφτήκατε στην ομάδα σας.

καθαρός αέρας – playstation – πεζοδρόμια – φάρμακα – νοσοκομεία – θάλασσα – ηλεκτρονικός υπολογιστής – δημόσια υγεία – σχολεία – δημόσιος φωτισμός – ασφάλεια – αυτοκίνητα – εθνική άμυνα – κινητό – δρόμοι – ρούχα – πάρκα – πίτσα – οδική ασφάλεια

Δημόσια αγαθά	Ιδιωτικά αγαθά

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Ποια είναι τα Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά;3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Παγκόσμια δημόσια αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Καθώς οι άνθρωποι διασυνδέονταν με διάφορους τρόπους όπως το διεθνές εμπόριο, οι μετακινήσεις από χώρα σε χώρα και η παγκόσμια επικοινωνία, βρέθηκαν όλο και περισσότερο συνδεδεμένοι και αλληλοεξαρτώμενοι όσο ποτέ ξανά στην ιστορία τους. Τα εθνικά σύνορα δεν είναι πια εμπόδιο για τη διακίνηση των ανθρώπων, των ιδεών, των αγαθών, της τεχνολογίας, αλλά και των δημόσιων αγαθών. Έτσι λοιπόν δημιουργήθηκαν τα Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά, τα οποία έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά με τα παραδοσιακά δημόσια αγαθά, αλλά διαπερνούν τα σύνορα μιας χώρας και έχουν παγκόσμιες επιπτώσεις. Τα Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά για να διασφαλιστούν προφανώς απαιτείται η συνεργασία όλων των χωρών.

Σκεφτείτε παγκόσμια ζητήματα των οποίων η αντιμετώπιση απαιτεί τη συνεργασία όλων των χωρών.

- Γιατί τα θεωρείτε παγκόσμια ζητήματα;
- Ποια είναι τα δημόσια παγκόσμια αγαθά που απειλούνται σε κάθε περίπτωση;

Ζήτημα	Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά
Κλιματική αλλαγή	
Προσφυγικές ροές	
Οικονομική κρίση	
Πανδημία	

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Διαβούλευση για την κατανομή των Παγκόσμιων Δημόσιων Αγαθών που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Παγκόσμια δημόσια αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας

Ο μοναδικός τρόπος να αντιμετωπισθεί με επιτυχία η πανδημία από όλες τις χώρες του κόσμου είναι να συμφωνήσουν πως ό,τι χρειάζεται για την προστασία της δημόσιας υγείας είναι παγκόσμιο δημόσιο αγαθό και ο μόνος τρόπος να εξασφαλιστεί με επάρκεια είναι η διεθνής συνεργασία. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ) έχει προειδοποιήσει ότι η πανδημία πρέπει να σβήσει από όλες τις χώρες, αλλιώς με την κινητικότητα των ανθρώπων θα υπάρχουν συνέχεια νέα κύματα της COVID-19 παντού.

Για τον λόγο αυτό έχουν συγκεντρωθεί στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) εκπρόσωποι από κάθε κράτος προκειμένου να συμφωνήσουν να γίνει μια κατανομή των απαραίτητων αγαθών ανάμεσα σε όλες τις χώρες έτσι ώστε να αντιμετωπισθεί η πανδημία.

Ομάδα ΟΗΕ: Είστε η ομάδα που θα συντονίσει τη διαπραγμάτευση με βάση τις ερωτήσεις που θα βρείτε στις καρτέλες Α. Για κάθε αγαθό προς διαπραγμάτευση θα πρέπει να κάνετε μια εισαγωγή στο θέμα με βάση τις πληροφορίες της σχετικής καρτέλας. Θα πρέπει να φροντίσετε να δίνετε τον λόγο σε όλες τις χώρες για όσο χρόνο θα έχετε συμφωνήσει να μιλήσει κάθε χώρα από την αρχή της συζήτησης. Αφού τοποθετηθούν όλες οι χώρες και τελειώσουν οι ερωτήσεις θα αποφασίσετε για τον τρόπο που θα διανεμηθούν τα αγαθά εξηγώντας στις χώρες την απόφασή σας.

Χώρες: Η κάθε ομάδα εκπροσωπεί μια χώρα με συγκεκριμένα κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά. Τα αγαθά στα οποία θα πρέπει όλες οι χώρες να έχουν πρόσβαση είναι όσα αναγράφονται στις καρτέλες. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τι χρειάζεστε για να αντιμετωπίσετε την πανδημία, σκεφτείτε πώς θα τα διαχειριστείτε λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση της χώρας σας, τις δυνατότητες παραγωγής που έχετε, αλλά και τα ηθικά και πρακτικά ζητήματα που παρουσιάζονται από τις επιλογές σας.

Καρτέλες Α – Αγαθά για την αντιμετώπιση της πανδημίας

<p style="text-align: center;">Εμβόλια</p> <p><u>Έρευνα:</u> Όλες οι χώρες πρέπει να μοιραστούν τη γνώση για την παραγωγή ενός αποτελεσματικού εμβολίου. Οι κυβερνήσεις των πλούσιων κρατών αλλά και οι Διεθνείς Οργανισμοί πρέπει να χρηματοδοτήσουν την έρευνα.</p> <p><u>Διανομή:</u> Τα εμβόλια πρέπει να διανεμηθούν με ισότητα σε όλες τις χώρες ανεξάρτητα από τη συμβολή στη δημιουργία τους. Θα πρέπει άμεσα να οργανωθεί και να χρηματοδοτηθεί η παγκόσμια αλυσίδα διανομής των εμβολίων.</p>	<p style="text-align: center;">Υποδομές δημόσιας υγείας</p> <p>Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ενημέρωσε ότι το 30% των χωρών του πλανήτη δεν έχουν επαρκή συστήματα υγείας και υγιεινής για την αντιμετώπιση της πανδημίας COVID-19.</p> <p>Σε πολλές χώρες είναι αδύνατη ακόμη και η στοιχειώδης υγιεινή αφού δεν υπάρχει πρόσβαση στο καθαρό νερό.</p> <p>Σε πολλές χώρες οι δομές υγείας (νοσοκομεία, κέντρα υγείας) είτε δεν υπάρχουν είτε δεν επαρκούν λόγω της μεγάλης αύξησης των αναγκών για νοσηλεία.</p>
<p style="text-align: center;">Ιατρικός εξοπλισμός</p> <p>Παραγωγή και διανομή ειδών ιατρικού εξοπλισμού: τεστ ανίχνευσης, αναπνευστήρες, μέσα προστασίας του νοσηλευτικού προσωπικού, απολυμαντικά υλικά κ.λ.π. Η κάθε χώρα θα αντιμετωπίσει αυξημένες ανάγκες ιατρικού εξοπλισμού σε διαφορετικές φάσεις ανάλογα με την πορεία της πανδημίας.</p>	<p style="text-align: center;">Συστήματα καταγραφής και ιχνηλάτησης</p> <p>Είναι πολύ σημαντική η πρόωρη καταγραφή και ανίχνευση κρουσμάτων της πανδημίας για να υπάρχει έγκαιρη ενημέρωση και πρόληψη των εξάρσεων σε διάφορες χώρες του πλανήτη, έτσι ώστε να προληφθούν μελλοντικά κύματα όχι μόνο της πανδημίας της COVID-19 αλλά και άλλων επιδημιολογικών ασθενειών.</p>

Θεραπείες για την COVID-19

Αν και δεν υπάρχει θεραπεία για απόλυτη ίαση από την COVID-19, η επιστημονική κοινότητα διαθέτει πια σαφείς ενδείξεις ότι κάποια φάρμακα μπορούν να περιορίσουν κατά πολύ τα σοβαρά συμπτώματα από τον ιό.

Μέσα και τρόποι προστασίας του πληθυσμού

Οι μάσκες διαφόρων τύπων είναι πια ένα είδος πρώτης ανάγκης και το αποκλειστικό μέσο για την αντιμετώπιση της μόλυνσης από τον ιό στην κοινότητα. Έχει αποδειχθεί ότι οι ιατρικές μάσκες είναι οι μόνες αποτελεσματικές σε αντίθεση με τις πάνινες. Οι ανάγκες στην αγορά για την παραγωγή και διάθεση ιατρικών μασκών είναι πάρα πολύ μεγάλη. Τα lockdown έχει αποδειχθεί ότι βοηθούν στον περιορισμό της διασποράς του ιού.

Πηγή: Brown, G. & Susskind, D. (2020). International Cooperation during the COVID-19 pandemic. *Oxford Review of Economic Policy*, 36(1), 64-76.

Καρτέλες Β – Χώρες

Γερμανία – Ρωσία – ΗΠΑ: Είστε σε πλεονεκτική θέση γιατί η οικονομική σας κατάσταση σας επέτρεψε να ανταποκριθείτε στην έρευνα και στις ανάγκες για τα βασικά μέσα αντιμετώπισης της COVID-19. Διαθέτετε το εμβόλιο και φάρμακα που βοηθούν στην ίαση. Για να βοηθήσετε τις χώρες που βρίσκονται σε δύσκολη οικονομική θέση έχετε αποφασίσει α) να μην καταβάλουν τις δόσεις των δανείων που τους έχετε δώσει για όσο διαρκεί η πανδημία β) εγκρίνετε ένα τεράστιο ποσό 200 δισεκατομμυρίων δολαρίων για να μπορούν οι χώρες αυτές να δανειστούν και να αντιμετωπίσουν την πανδημία.

Αν και δεν διαφωνείτε να θεωρηθούν τα αγαθά της καρτέλας Α Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά, δεν είστε διατεθειμένοι να τα μοιραστείτε χωρίς κέρδος.

Γκάνα – Πακιστάν – Παραγουάη – Μοζαμβίκη – Τσαντ: Η οικονομική σας κατάσταση είναι πολύ δύσκολη. Έχετε ένα μεγάλο χρέος στις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου, εξαρτάσθε από τις εισαγωγές (φάρμακα, ιατρικός εξοπλισμός) και δεν έχετε τις υποδομές δημόσιας υγείας και τα μέσα αντιμετώπισης πανδημιών όπως η COVID-19.

Ο στόχος σας είναι να πείσετε με επιχειρήματα τις χώρες που διαθέτουν τα αγαθά της καρτέλας Α να τα θεωρήσουν Παγκόσμια Δημόσια Αγαθά.

Γκάνα (Αφρική)

Προσδοκώμενο ζωής: 64,1 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 5.229 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: 30%
Παιδική εργασία: 19,9% (ηλικιών 5-17)
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 36%
Παιδικός υποσιτισμός: 17,5% (ηλικιών 0-5)
HIV σε ενήλικες: 1,7%

COVID-19: Δηλώσατε επίσημα ότι αν και γνωρίζετε ότι θα έπρεπε να εφαρμόσετε lockdown για τον περιορισμό της πανδημίας, δεν θα είστε σε θέση να επιβιώσετε οικονομικά.

ΗΠΑ (Βόρεια Αμερική)

Προσδοκώμενο ζωής: 78,9 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 63.826 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: ---
Παιδική εργασία: ---
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 99%
Παιδικός υποσιτισμός: 3,5% (ηλικιών 0-5)
HIV σε ενήλικες: ----

COVID-19: Ως χώρα έχετε χρηματοδοτήσει το μεγαλύτερο μέρος της έρευνας για την παρασκευή του εμβολίου.

Γερμανία (Ευρώπη)

Προσδοκώμενο ζωής: 81,3 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 55.314 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: ----
Παιδική εργασία: ---
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 97%
Παιδικός υποσιτισμός: 1,7% (ηλικιών 0-5)
HIV σε ενήλικες: 0,1%

COVID-19: Ως χώρα έχετε χρηματοδοτήσει τις έρευνες για το εμβόλιο, αλλά στην αρχή της πανδημίας είχατε έλλειψη μέσων προστασίας και ιατρικού εξοπλισμού. Κάνατε εισαγωγές από άλλες χώρες.

Ρωσία (Ευρώπη)

Προσδοκώμενο ζωής: 72,6 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 26.157\$
Κάτω από το όριο φτώχειας: ---
Παιδική εργασία: ----
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 61%
Παιδικός υποσιτισμός: ----
HIV σε ενήλικες: ----

COVID-19: Χρηματοδοτήσατε τις έρευνες για το εμβόλιο και είστε σε θέση να διαθέσετε ποσότητες του εμβολίου σε άλλες χώρες.

Πακιστάν (Ασία)

Προσδοκώμενο ζωής: 67,3 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 5.005 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: 38,3%
Παιδική εργασία: 12,8% (ηλικιών 5-17)
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 35%
Παιδικός υποσιτισμός: 37,6% (ηλικιών 0-5)
HIV σε ενήλικες: 0,1%

COVID-19: Αν και είστε η 5^η μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο (220εκ. κάτοικοι) σύμφωνα με το Υπουργείο Υγείας διαθέτετε μόνο 2942 κλίνες για COVID-19 σε όλη την χώρα και 156 εργαστηριακά κέντρα ανίχνευσης του ιού.

Παραγουάη (Νότια Αμερική)

Προσδοκώμενο ζωής: 74,3 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 12.224 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: 4,5%
Παιδική εργασία: 17,9 (ηλικιών 5-17)
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 64%
Παιδικός υποσιτισμός: 5,6% (ηλικιών 0-5)
HIV σε ενήλικες: 0,5%

COVID-19: Αμέσως με την έναρξη της πανδημίας εφαρμόσατε γενικό lockdown γιατί οι υποδομές υγείας δεν μπορούσαν να αντιμετωπίσουν μεγάλη πίεση. Από τον Οκτώβριο 2020 εφαρμόσατε «Τον τρόπο ζωής COVID» επαναλειτουργώντας τις περισσότερες κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες γιατί η οικονομία σας δεν άντεχε το αυστηρό lockdown και περιμένετε το εμβόλιο ως λύση.

Τσαντ (Αφρική)

Προσδοκώμενο ζωής: 54,2 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 1.555 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: 85,7%
Παιδική εργασία: 39%
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: ----
Παιδικός υποσιτισμός: 39,8%
HIV σε ενήλικες: 1,3%

COVID-19: Εισάγετε πάνω από το 90% των φαρμακευτικών ειδών από χώρες εκτός Αφρικής. Έχετε πλήρη έλλειψη ιατρικού εξοπλισμού, αφού σύμφωνα με τον ΠΟΥ σε όλες τις χώρες της Αφρικής μαζί δόθηκαν 2000 αναπνευστήρες μέχρι τον Μάιο 2020. Σε εσάς αναλογούσε ένας ελάχιστος αριθμός.

Μοζαμβίκη (Αφρική)

Προσδοκώμενο ζωής: 60,9 έτη
Κατά κεφαλή εισόδημα: 1.250 \$
Κάτω από το όριο φτώχειας: 72,5%
Παιδική εργασία: ----
Πρόσβαση σε πόσιμο νερό: 62%
Παιδικός υποσιτισμός: 42,3% (ηλικιών 0-5)
HIV σε ενήλικες: 12,6%

COVID-19: Περίπου το 50% του πληθυσμού δεν έχει πρόσβαση σε δομές δημόσιας υγείας. Ο περιορισμός των συγκοινωνιών λόγω της πανδημίας έχει στερήσει ακόμη περισσότερο την παροχή υγείας στις λιγοστές υποδομές της χώρας.

Πηγές:

- Human Development Index (HDI) <http://hdr.undp.org/en/countries>
- COVID-19 in Africa: Regional socio-economic implications and policies priorities, OECD – May 2020 <https://www.oecd.org/coronavirus/en/>
- Επίσημη ιστοσελίδα της Πακιστανικής Κυβέρνησης για COVID-19 <https://covid.gov.pk/stats/pakistan>
- Promoting socio-economic recovery in Paraguay report – Economic Reactivation strategies during COVID-19, UNDP Latin America and the Caribbean, 2020.

Καρτέλα Γ: Ερωτήσεις που θα θέσει ο ΟΗΕ

<p style="text-align: center;">Εμβόλια</p> <p>Με ποια κριτήρια προτείνετε να γίνει η διάθεση των εμβολίων;</p>
<p style="text-align: center;">Υποδομές δημόσιας υγείας</p> <p>Πώς μπορούμε να εξασφαλίσουμε δομές υγείας σε όλες τις χώρες;</p>
<p style="text-align: center;">Ιατρικός εξοπλισμός</p> <p>Υπάρχει ο κατάλληλος ιατρικός εξοπλισμός στις δομές δημόσιας υγείας;</p>
<p style="text-align: center;">Συστήματα καταγραφής και ιχνηλάτησης</p> <p>Τι χρειάζεστε για να κάνετε πλήρη καταγραφή των κρουσμάτων της πανδημίας;</p>
<p style="text-align: center;">Θεραπείες για την COVID-19</p> <p>Με ποια κριτήρια θα γίνει η διανομή των φαρμάκων για τη θεραπεία όσων αρρωσταίνουν από COVID-19;</p>
<p style="text-align: center;">Μέσα και τρόποι προστασίας του πληθυσμού</p> <p>Μπορούν όλες οι χώρες να πάρουν τα κατάλληλα μέτρα για να μην εξαπλωθεί ο ιός στους κατοίκους;</p>

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ε:
COVID-19 & 17 SDGs**

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ Ε: COVID-19 & 17SDGs

Η θεματική ενότητα «COVID-19 & 17 SDGs» αποτελείται από 6 υποενότητες:

1. Γνωρίζω τους 17 SDGs (2 διδακτικές ώρες)
2. Σκέφτομαι με τα κόμικς (2 διδακτικές ώρες)
3. Θέτουμε προτεραιότητες (2 διδακτικές ώρες)
4. Αντιθέσεις (2 διδακτικές ώρες)
5. Αναγνωρίζω το πρόβλημα της πανδημίας (2 διδακτικές ώρες)
6. Συστημική προσέγγιση της πανδημίας (σπάγκος) (2 διδακτικές ώρες)

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της θεματικής ενότητας θα μπορούν α) να αναφέρουν τους 17 SDGs και να αιτιολογούν την αλληλεξάρτησή τους β) να συσχετίσουν τους 17 SDGs με τις αιτίες και τις συνέπειες της πανδημίας του κορονοϊού γ) να περιγράψουν την πανδημία του κορονοϊού με όρους συστημικής προσέγγισης.

Στην υποενότητα 1 επιδιώκεται μια πρώτη γνωριμία των μαθητών/τριών με τους 17SDGs.

Η υποενότητα 2 καλλιεργεί την ικανότητα εντοπισμού των αλληλεξαρτήσεων μεταξύ των 17SDGs.

Με την υποενότητα 3 επιδιώκεται η ανάπτυξη της ικανότητας σύνθεσης απόψεων μέσω συγκεκριμένων επιχειρημάτων. Ως εκπαιδευτικό εργαλείο, χρησιμοποιείται μια συλλογή σύντομων κειμένων που παρουσιάζουν διαφορετικές οπτικές της πανδημίας της COVID-19, ενώ αναζητούνται και οι συσχετίσεις αυτών των οπτικών με τους 17 SDGs.

Με την υποενότητα 4 επιζητείται μια κριτική μελέτη των συνεπειών της πανδημίας COVID-19 και πιο συγκεκριμένα επιδιώκεται να αναδειχθεί ότι οι συνέπειες δεν είναι μονοσήμαντες.

Με την υποενότητα 5 επιδιώκεται μια πιο επικεντρωμένη εστίαση στην πανδημία της COVID-19 και πιο συγκεκριμένα στα αίτια, στις συνέπειες και στα μέτρα για την αντιμετώπισή της.

Με την υποενότητα 6 επιδιώκεται η βιωματική αποτύπωση της αλληλεξάρτησης των 17 SDGs από τους μαθητές/τριες, η οποία συνεπάγεται την ανάγκη συσχέτισης φυσικών, κοινωνικών, τεχνολογικών, ηθικών και άλλων παραμέτρων στη μελέτη των παγκόσμιων προβλημάτων.

1^η Υποενότητα: Γνωρίζω τους 17 SDGs

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της υποενότητας θα μπορούν να απαριθμούν τους 17 SDGs.

Δεξιότητες

Ακρόαση και παρατήρηση
Συνεργασία
Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου
Πολιτειότητα
Κριτική σκέψη - Αναλυτική σκέψη

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα μαθητών/τριών τις [17 κάρτες των SDGs](#).

Οι μαθητές/τριες απλώνουν τις κάρτες στο τραπέζι και συμπληρώνουν τους τίτλους στον πίνακα του **φύλλου εργασίας**.

2^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα μαθητών/τριών ένα δεύτερο [πακέτο 17 καρτών](#).

(<https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1oeN2fAkmaFwA3DKysuQKIXBGjdyIr5gR>). Αυτές περιέχουν εικόνες με διαλόγους ή μικρά κείμενα που υποδηλώνουν τους 17 στόχους (SDGs). Οι μαθητές/τριες καλούνται να αντιστοιχήσουν τις κάρτες των δυο πακέτων και να συμπληρώσουν τον πίνακα στο **φύλλο εργασίας**.

3^ο βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν μετά από εύλογο χρόνο τις αντιστοιχήσεις που έχουν κάνει και εκθέτουν τα επιχειρήματα ή τα κριτήρια των επιλογών τους.

4^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει να γίνουν κρίσεις, να βρεθούν ομοιότητες & διαφορές, να εντοπιστούν σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και γενικότερα να γίνει μια συζήτηση αναστοχασμού.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Γνωριμία με τους 17 SDGs1^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Γνωρίζω τους 17 SDGs

1. Δίνονται σε κάθε ομάδα δυο πακέτα με καρτέλες. Στο πρώτο πακέτο θα βρείτε εικονίδια των 17 στόχων αειφόρου ανάπτυξης (Sustainable Development Goals, SDGs), που θέσπισε ο ΟΗΕ για επίτευξη ως το 2030. Στο δεύτερο πακέτο θα βρείτε 17 εικόνες με διαλόγους ή μικρά κείμενα που υποδηλώνουν αυτούς τους 17 στόχους (SDGs). Αντιγράψτε στον παρακάτω πίνακα τον τίτλο κάθε στόχου:

1	5	9	13
2	6	10	14
3	7	11	15
4	8	12	16
17			

2. Απλώστε στο τραπέζι τις κάρτες και των δύο πακέτων. Διαβάστε τες προσεκτικά και προσπαθήστε να τις ταιριάξετε σε ζευγάρια, ώστε κάθε κάρτα στόχου από το πρώτο πακέτο να αντιστοιχεί σε μια εικόνα από το δεύτερο πακέτο. Όταν συμφωνήσετε, δείξτε την αντιστοιχία στο παρακάτω σχήμα:

ΣΤΟΧΟΣ	ΕΙΚΟΝΑ ΠΟΥ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΕΙ
1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	

3. Κάθε ομάδα παρουσιάζει τη λύση που έχει δώσει και συζητάμε όλοι μαζί.

2^η Υποενότητα: Σκέφτομαι με τα κόμικς

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της υποενότητας θα μπορούν να αναφέρουν τους 17 SDGs και να αιτιολογούν την αλληλεξάρτησή τους.

Δεξιότητες

Συνεργασία

Αυτόνομη μάθηση

Πολιτειότητα

Κριτική σκέψη - Αναλυτική σκέψη

Πληροφορίες και επεξεργασία δεδομένων

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα μαθητών/τριών ένα κόμικ που αναφέρεται σε έναν συγκεκριμένο SDG (το σύνολο των κόμικς για τους 17 SDGs παρέχεται στη διεύθυνση: https://inactionforabetterworld.com/wp-content/uploads/2019/06/goals_comic1-3.pdf

και <https://docs.google.com/document/d/1NoVnXC8Oyg-jEZK5ygtYWmZXJxNAhQRlssU8VZJKx74/edit>)

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες αναγνωρίζουν σε ποιον στόχο αναφέρεται το κόμικ που πήραν και το γράφουν στο φύλλο εργασίας.

3° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν ποιους στόχους πήραν και ο/η εκπαιδευτικός ρωτά αν υπήρξαν δυσκολίες.

4° βήμα: Οι μαθητές/τριες καλούνται να εργαστούν ομαδικά, να διαβάσουν προσεκτικά όλους τους διαλόγους στο κόμικ που πήραν, να παρατηρήσουν τις εικόνες, να σκεφτούν κριτικά, να ανταλλάξουν απόψεις και τελικά να γράψουν με ποιους άλλους από τους 17 SDGs σχετίζεται ο στόχος του δικού τους κόμικ.

5° βήμα: Μετά από χρόνο που ορίζεται, εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν τις συσχετίσεις που εντοπίστηκαν και γίνεται συζήτηση για τον τρόπο που σκέφτηκε κάθε ομάδα.

6° βήμα: Ακολούθως, οι μαθητές/τριες καλούνται να δημιουργήσουν έναν εννοιολογικό χάρτη (επιλέγουν ανάμεσα σε αραχνόγραμμα, ιεραρχικό χάρτη, διάγραμμα ροής ή συστημικό χάρτη), που να αποτυπώνει πώς συσχετίζονται μεταξύ τους όλοι οι SDGs που υποδηλώνονται στο κόμικ που μελέτησαν.

7° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν τους εννοιολογικούς χάρτες. Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει να γίνουν κρίσεις, να βρεθούν ομοιότητες, να εντοπιστούν σημαντικά σημεία και γενικότερα να γίνει μια συζήτηση αναστοχασμού, η οποία να υπογραμμίζει την αλληλεξάρτηση των 17 SDGs.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Κόμικς

2^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Σκέφτομαι με τα κόμικς

1. Μόλις δόθηκε στην ομάδα σας ένα κόμικ που περιγράφει έναν από τους 17 SDGs. Για ποιον στόχο πρόκειται; (συμπληρώστε)

ΣΤΟΧΟΣ	
--------	--

2. Αφού διαβάσετε όλο το κόμικ, συζητήστε στην ομάδα σας με ποιους άλλους από τους 17 SDGs σχετίζεται ο παραπάνω στόχος: (συμπληρώστε, αν χρειαστεί προσθέστε γραμμές)

ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	
ΣΤΟΧΟΣ	

3. Δημιουργήστε έναν εννοιολογικό χάρτη (οποιασδήποτε μορφής αραχνόγραμμα, ιεραρχικό χάρτη, διάγραμμα ροής ή συστημικό χάρτη) που να αποτυπώνει πώς συσχετίζονται όλοι οι παραπάνω SDGs μεταξύ τους.

3^η Υποενότητα: Θέτουμε προτεραιότητες

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της υποενότητας θα μπορούν να επιχειρηματολογούν υποστηρίζοντας συσχετίσεις μεταξύ των 17 SDGs

Δεξιότητες

Συνεργασία

Ακρόαση και παρατήρηση

Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου

Πολιτειότητα

Κριτική σκέψη – Αναλυτική σκέψη

Πληροφορίες και επεξεργασία δεδομένων

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει στους μαθητές/τριες έξι (6) σύντομα κείμενα και τα μοιράζει όλα σε κάθε ομάδα με τέτοιο τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα σε όλα τα μέλη της κάθε ομάδας να διαβάσουν όλα τα κείμενα ατομικά (η επιλογή του τρόπου ανήκει στον/στην εκπαιδευτικό, αν θα τα δώσει όλα σε όλους, αν θα τα μοιράσει ατομικά και θα περνούν από διαδοχική κυκλική ανάγνωση κλπ)

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες μελετούν ατομικά τα κείμενα που τους δόθηκαν μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα ανάλογο με τις δυνατότητές τους.

3° βήμα: Ακολούθως, οι μαθητές/τριες καλούνται να εργαστούν ομαδικά, να σκεφτούν, να συζητήσουν και τελικά να ταξινομήσουν τα έξι (6) κείμενα με σειρά προτεραιότητας σύμφωνα με τη γνώμη της κάθε ομάδας. Μετά την απαραίτητη ανταλλαγή απόψεων και τη σύνθεση των διαφωνιών των μελών, κάθε ομάδα θα πρέπει να έχει βάλει τα έξι (6) κείμενα σε μια αξιολογική σειρά (με πρώτο το σημαντικότερο κατά τη γνώμη της ομάδας).

4° βήμα: Στη συνέχεια οι ομάδες καλούνται να συμπληρώσουν τον πίνακα στο φύλλο εργασίας, όπου εκτός από την αξιολογική σειρά των κειμένων θα δηλώσουν το βασικό θέμα κάθε κειμένου καθώς και με ποιον ή με ποιους από τους 17 SDGs συνδέεται κάθε κείμενο.

5° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν σε εύλογο χρόνο το περιεχόμενο του πίνακα παρουσιάζοντας την ταξινόμηση των κειμένων και αιτιολογώντας τα κριτήρια κατάταξης.

6° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός προκαλεί συζήτηση αναστοχασμού, προκειμένου να διαφανεί ότι δεν υπάρχει μία και μοναδική σωστή ταξινόμηση. Αντίθετα, τονίζεται η αξία της σύνθεσης απόψεων, η ανάγκη ανταλλαγής επιχειρημάτων, η μοναδικότητα της οπτικής κάθε ομάδας και η συνεπαγόμενη θέσπιση προτεραιοτήτων που καλείται να κάνει κάθε κοινωνία βασιζόμενη στις δικές της αξίες.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Προτεραιότητες

3^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Θέτουμε προτεραιότητες

1. Διαβάζουμε τα κείμενα που ακολουθούν:

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Το παρόν κείμενο είναι ένα στιγμιότυπο της τρέχουσας παραγωγής δεδομένων σχετιζόμενων με την επιδείνωση διαχρονικών ανισοτήτων λόγω της πανδημίας της νόσου COVID-19 και της εγκατάστασης νέων μορφών ανισοτήτων μέσα από πρωτογενείς και δευτερογενείς μηχανισμούς. Οι πρώτοι αφορούν στον αυξημένο κίνδυνο έκθεσης για μόλυνση εντός των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων που διαβιούν σε επισφαλείς συνθήκες ή λόγω της εργασίας φέρουν υψηλότερο φορτίο έκθεσης. Οι μηχανισμοί αυτοί, επίσης, καλύπτουν τον αυξημένο κίνδυνο για ρυθμό εξάπλωσης της νόσου σε ανθυγιεινές κατοικίες, σε περιοχές και κοινότητες υψηλής πυκνότητας, υγρασίας, συνωστισμού και χαμηλής πρόσβασης σε βασικά και ζωτικά αγαθά (π.χ. το νερό). Οι δευτερογενείς μηχανισμοί αφορούν στις ψυχοκοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας και των μέτρων αυτοπεριορισμού και της κοινωνικής αποστασιοποίησης, που κυρίως καταγράφονται σε κοινωνικές ομάδες με υψηλούς βαθμούς κοινωνικού αποκλεισμού, στους φροντιστές τους, στους ανθρώπους που έχουν μολυνθεί και στις επαγγελματικές τάξεις που βρέθηκαν εκτός ή με αναστολή εργασίας.

Πηγή: Zissi, A., & Chtouris, S. (2020). Η πανδημία COVID-19: Επιταχυντής των ανισοτήτων και εγκαταστάτης νέων μορφών ανισοτήτων. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 154, 65-73. <https://doi.org/10.12681/grsr.23229>

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Τον ιό δεν δημιούργησαν κάποια «κονκλάβια» ισχύος ή κάποιοι διεστραμμένοι νόες ως όπλο σε ένα νέο βιολογικό πόλεμο, σύμφωνα με τις συνήθεις συνωμοσιολογικές θεωρίες που ευημερούν σε περιόδους κρίσης. Τον ιό γέννησε και εξέθρεψε ένας συγκεκριμένος τρόπος παραγωγής, διατροφής και κατανάλωσης. Τον γέννησαν ο ασφυκτικός συνωστισμός στις μητροπόλεις και τις παραγκουπόλεις, οι κραυγαλέες ανισότητες, τα διατροφικά σκουπίδια με τα οποία τρεφόμαστε, η ασύδοτη χρήση φαρμάκων χάριν της κερδοφορίας του βιοτεχνολογικού τομέα και των πολυεθνικών που καθιστούν τους ιούς ανθεκτικότερους.

Πηγή: Φωτεινή Βάκη, COVID -19: Ένας πολιτικός ιός, Ινστιτούτο Ν. Πουλαντζάς

ΚΕΙΜΕΝΟ 3 (10/4/2020)

Η υποχρεωτική καραντίνα λόγω της πανδημίας κορονοϊού έχει αυξήσει κατακόρυφα τα κρούσματα ενδοοικογενειακής βίας, σε μία περίοδο που τα θύματα αναγκάζονται να ζουν αδιαλείπτως στον ίδιο χώρο με τους θύτες. Εκπρόσωποι της εταιρίας κατά της κακοποίησης του παιδιού «ELIZA» εξηγούν ότι ενδεικτικά της κατάστασης είναι δύο φαινομενικά αντίθετα τεκμήρια: σε κάποιες χώρες καταγράφονται αυξημένες καταγγελίες και αναφορές για ενδοοικογενειακή βία σε γραμμές βοήθειας και αύξηση των γυναικοκτονιών, ενώ σε άλλες περιπτώσεις μειώνονται οι καταγγελίες, γεγονός που υποδηλώνει ότι τα θύματα βρίσκονται συνεχώς με τον βασανιστή τους και δεν μπορούν να καλέσουν για βοήθεια.

Πηγή:

<https://www.lifo.gr/now/greece/277807/koronoios-o-egkleismos-enteinei-tin-endooikogeneiaki-via-thymata-stin-ellada>

ΚΕΙΜΕΝΟ 4 (9/4/2020)

Επιπλέον μισό δισεκατομμύριο άνθρωποι σε όλο τον κόσμο κινδυνεύουν να βυθιστούν στη φτώχεια εάν δεν τεθούν γρήγορα σε εφαρμογή προγράμματα στήριξης, ειδικά προς τις λιγότερο προνομιούχες χώρες, για να αντιμετωπιστεί ο αντίκτυπος της παγκόσμιας πανδημίας του κορωνοϊού, προειδοποιεί με έκθεσή της που δίνεται στη δημοσιότητα σήμερα η ΜΚΟ Oxfam. Η Oxfam διευκρινίζει πως ποσοστό του παγκόσμιου πληθυσμού που κυμαίνεται μεταξύ του 6% και του 8% διατρέχει κίνδυνο να περιπέσει στην ανέχεια, καθώς οι κυβερνήσεις τραβάνε «χειρόφρενο» στην οικονομική δραστηριότητα, έχουν αναστείλει σε πολλές περιπτώσεις κάθε δραστηριότητα, στην προσπάθειά τους να εμποδίσουν την εξάπλωση του ιού. Η κρίση «μπορεί να γυρίσει σε παγκόσμια κλίμακα 10 χρόνια πίσω τον αγώνα για την καταπολέμηση της φτώχειας, ακόμα και 30 χρόνια πίσω σε ορισμένες περιοχές, όπως η υποσαχάρια Αφρική, η Μέση Ανατολή και η Βόρεια Αφρική», αναλύει η ΜΚΟ και τονίζει πως η μισή και πλέον ανθρωπότητα κινδυνεύει να βρεθεί πλέον κάτω από το όριο της φτώχειας εξαιτίας της πανδημίας.

Πηγή: <https://www.iefimerida.gr/oikonomia/oxfam-koronoios-bythisei-miso-disekatommyrio-ftoheia>

ΚΕΙΜΕΝΟ 5 (12/8/2020)

Σε καταγγελία για αυθαίρετες απολύσεις, μη πληρωμές και καταστρατήγηση των εργασιακών δικαιωμάτων όσων εργάζονται στον κλάδο του Επισιτισμού-Τουρισμού, προχώρησε το Σωματείο Εργαζομένων Επισιτισμού Ν. Χανίων.

Σύμφωνα με την καταγγελία, έχουν σημειωθεί αυθαίρετες απολύσεις εργαζομένων με δικαιολογία πτώσης της δουλειάς ή επειδή προσπάθησαν να διεκδικήσουν τα εργασιακά τους δικαιώματα. Παράλληλα, οι εργοδότες προχωρούν σε «μαγειρέματα» των υπερωριών και των πληρωμών, απειλώντας, ελλείψει Συλλογικής Σύμβασης, τους εργαζομένους ακόμα και να υπογράψουν συμβάσεις ημιαπασχόλησης, ενώ εργάζονται κάθε μέρα πάνω από 10 ώρες την ημέρα.

https://www.efsyn.gr/efkriti/koinonia/255524_hania-katagelloyn-apolyseis-kai-aythairesies-se-ergazomenoys-ston-toyrismo

ΚΕΙΜΕΝΟ 6 (16/3/2020)

Πολλοί άνθρωποι -ειδικοί και μη- «ποντάρουν» στο ότι ο νέος κορονοϊός SARS-CoV-2, που προκαλεί τη φονική νόσο COVID-19, θα αποδειχθεί και αυτός εποχικός, υποχωρώντας σημαντικά μόλις μπει για τα καλά η άνοιξη και πολύ περισσότερο όταν αρχίσει το καλοκαίρι. Το κεντρικό ερώτημα είναι κατά πόσο αυτό όντως θα συμβεί και ο νέος ιός θα «μιμηθεί» τη γρίπη που είναι εποχική. Οι επιστήμονες παραδέχονται όμως ότι δεν έχουν σίγουρη απάντηση και μπορούν μόνο να εύχονται ότι αυτό θα συμβεί. Κανένας σοβαρός επιστήμονας δεν μπορεί να στοιχηματίσει σήμερα ότι ο νέος κοροναϊός θα αλλάξει πράγματι τη συμπεριφορά του μετά την εισβολή της άνοιξης (κάτι που τυπικά θα συμβεί στις 20 Μαρτίου), αν μάλιστα ληφθεί υπόψη ότι η ανθρωπότητα δεν έχει καμία ανοσία έναντι του SARS-CoV-2. Όσα πάντως είναι ήδη γνωστά για άλλες ασθένειες, σύμφωνα με το κορυφαίο επιστημονικό περιοδικό «Science», δεν παρέχουν ισχυρή υποστήριξη στην ιδέα ότι ο νέος κοροναϊός θα εξαφανιστεί ξαφνικά μέσα στις επόμενες εβδομάδες.

Πηγή: <https://healthmag.gr/pethainei-o-koronaio-me-ti-zesti-diaavaste-tis-diafonies-koryfaion-epistimonon/>

2. Ταξινομούμε τα κείμενα με σειρά προτεραιότητας σύμφωνα με τη γνώμη της ομάδας μας. Στη συνέχεια, δηλώνουμε το θέμα του κάθε κειμένου και προσδιορίζουμε με ποιον ή με ποιους από τους 17 SDGs συνδέεται το καθένα:

Σειρά ταξινόμησης	Κείμενο που επιλέχθηκε	Θέμα κειμένου	SDGs που υποδηλώνει
1			
2			
3			
4			
5			
6			

3. Παρουσιάζουμε και αιτιολογούμε τις απόψεις μας.

4. Συζητάμε όλοι μαζί σε ολομέλεια. Υπάρχουν διαφορές μεταξύ των ομάδων; Πώς μπορούν να αιτιολογηθούν; Πού βασίστηκε κάθε ομάδα για να κάνει τις επιλογές της;

4^η Υποενότητα: Αντιθέσεις

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της υποενότητας θα μπορούν να εντοπίζουν αντιθέσεις στις συνέπειες της πανδημίας COVID-19.

Δεξιότητες

Συνεργασία

Επίλυση συγκρούσεων

Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου

Πολιτειότητα

Κριτική σκέψη – Αναλυτική σκέψη

Πληροφορίες και επεξεργασία δεδομένων

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει σε κάθε ομάδα μαθητών/τριών ένα (1) από τα οκτώ (8) **φύλλα εργασίας** που έχουν δύο εικόνες το καθένα. Αν θεωρεί ότι μπορούν να αντεπεξέλθουν, έχει την επιλογή να δώσει όλα τα **φύλλα εργασίας** σε κάθε ομάδα.

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες μελετούν τις εικόνες που τους δόθηκαν και αναζητούν την αντίθεση που υποδηλώνουν οι δυο εικόνες. Για τον σκοπό αυτό παροτρύνονται να συζητούν, να ανταλλάσσουν επιχειρήματα και να κρατούν σημειώσεις.

3° βήμα: Ακολούθως, οι μαθητές/τριες παίρνουν το συμπληρωματικό **φύλλο εργασίας** και καλούνται να συμπληρώσουν τα στοιχεία για τη δική τους σελίδα. Εκεί περιγράφουν σύντομα ποια είναι η αντίθεση που εντόπισαν σε κάθε **φύλλο εργασίας** και προσδιορίζουν έναν ή περισσότερους από τους 17 SDGs που αναφέρονται στο θέμα που παρουσιάζουν οι δυο εικόνες.

4° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν τι εντόπισαν για τις δικές τους εικόνες αιτιολογώντας τις απόψεις κάθε ομάδας. Οι άλλες ομάδες παρακολουθούν και συμπληρώνουν στον πίνακα όσα ανακοινώνονται. Δίνεται πάντα εύλογος χρόνος.

5° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός προκαλεί συζήτηση αναστοχασμού στην ολομέλεια. Σε αυτή εντοπίζονται οι διαφορές και οι ομοιότητες στις απόψεις των ομάδων και αναζητούνται πιθανές εξηγήσεις. Δεν αποκλείονται απόψεις ως λανθασμένες και τονίζεται ότι κάθε συνέπεια της πανδημίας μπορεί να έχει θετικές και αρνητικές επιδράσεις σε διαφορετικούς τομείς της κοινωνικής ζωής ή δραστηριότητας.

6° βήμα: Οι μαθητές/τριες καλούνται να διατυπώσουν γραπτά ένα ή περισσότερα συμπεράσματα που έβγαλαν από αυτή τη δραστηριότητα.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή: <https://eige.europa.eu/covid-19-and-gender-equality/people-vulnerable-situations>

Πηγή: <https://www.dw.com/en/coronavirus-plastic-waste-polluting-the-environment/a-53216807>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 2: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^ο ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή: <https://www.dw.com/en/coronavirus-and-living-sustainably/a-53002651>

Πηγή: <https://www.dw.com/en/under-coronavirus-lockdown-delhi-slum-residents-struggle-to-get-water/a-53073487>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 3: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή:

<https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/prevent-getting-sick/disinfecting-your-home.html>

Πηγή:

<https://www.dw.com/en/indias-ghost-villages-food-and-water-scarcity-forcing-many-to-leave/a-49813118>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 4: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή: <https://www.dw.com/en/coronavirus-air-pollution-might-raise-risk-of-fatality/a-52977422>

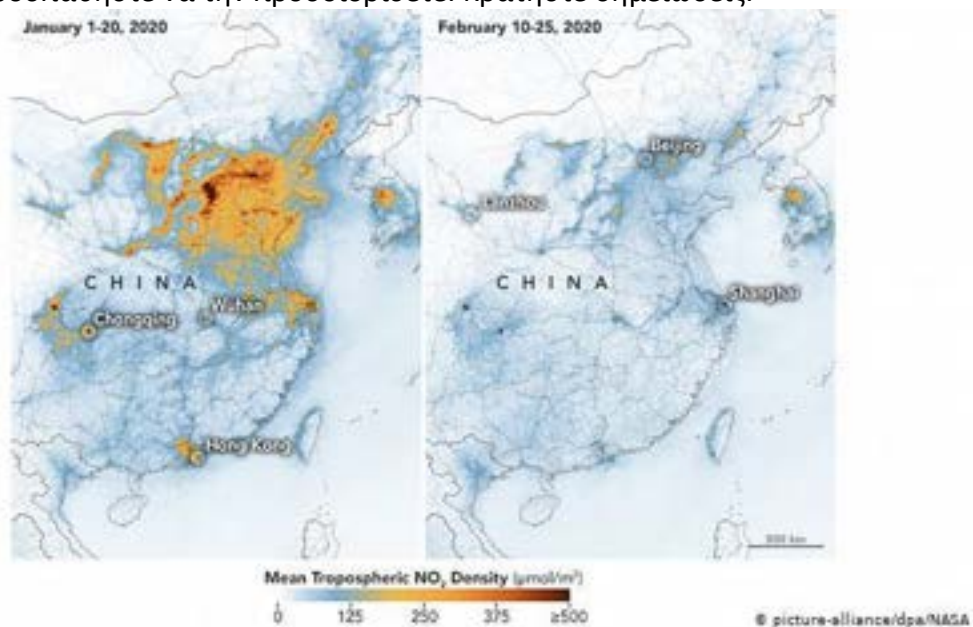

Πηγή: <https://www.i-diakopes.gr/eidiseis-live/chalkidiki-paralies-me-yhochreotikes-maskes-stis-paralies-tis-chalkidiki-ola-sto-vinteo/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 5: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή: <https://www.dw.com/en/coronavirus-air-pollution-might-raise-risk-of-fatality/a-52977422>

Πηγή: <https://www.xrimaonline.gr/article/ellada/122365-elliniki-prwtovoulia-gia-9-ekat-makeses>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 6: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή:

<https://www.skai.gr/news/politics/kataskeyazoun-maskes-me-protex-yles-apo-ellada-tilediaskepsi-me-mitsotaki>

Πηγή:

<https://www.tanea.gr/2020/06/23/greece/ta-nea-dedomena-gia-anastoli-symvaseon-epidomata-kai-apolyseis/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 7: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Κορωνοϊός:
Δεν φοβόμαστε - Προστατευόμαστε
Ασπίδα μας, η γνώση

Πάμε να μιλήσουμε και συζητήσουμε τα χέρια μας με σαπούνι και νερό ή αλκοολικό διάλυμα. Γενικά αποφεύγουμε να αγγίζουμε με τα χέρια μας, τη μύτη, το στόμα και τα μάτια μας.

Όταν βήχουμε ή φτερνιζόμαστε, **καλύπτουμε το στόμα και τη μύτη μας** με τον αγκώνα ή ένα χαρτομάντιλο και πλένουμε τα χέρια μετά τα χέρια μας.

Αποφεύγουμε τα χρονοκίνητα, καθώς μετά τη χρήση, σε «δυνατό κλίμα».

Αποφεύγουμε τις κοινές επαφές, όταν παρουσιάζουμε συμπτώματα κρυολιγημάτων όπως βήχας, πυρετός, καταρροή, πονόλαιμο ή με άτομα που παρουσιάζουν αυτά τα συμπτώματα και ιδιαίτερα με ηλικιωμένους, άτομα με χρόνια νόση.

Αν παρουσιάζουμε συμπτώματα πυρετού, βήχα ή δύσπνοιας στην αναπνοή και έχουμε ταξιδιωτικό ιστορικό σε πληγείσα περιοχή, επικοινωνούμε με το επικό μας ή με τον Κέντρο Υγείας (2103312994) και παραμένουμε σπίτι μας.

Αν παρουσιάζουμε συμπτώματα κατά τη διάρκεια ταξιδιού, συμπεριλαμβανομένου του κλιμακωτού και συνεχόμενου πυρετού, ενημερώνουμε τον πληθυσμιακό και παραμένουμε σπίτι μας.

Πλένουμε τα χέρια μας όταν μαγειρεύουμε, όταν φροντίζουμε ασθενείς, όταν εργαζόμαστε σε επαφή με ζώα.

Επισημαίνουμε τους αδύνατους και τους ευάλωτους για τον πληθυσμιακό μας.

Χρήσιμες Οδηγίες

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ

Πηγή: <https://www.uoi.gr/enimerotiko-deltio-6-3-2020-koronoios-covid-19/>

Πηγή: <https://www.tanea.gr/2018/12/13/skitsa/tou-kosta-sklaveniti/to-skitso-tou-kosta-sklaveniti-84/>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 8: Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αντιθέσεις

1. Στις δυο εικόνες αυτής της σελίδας κρύβεται μια αντίθεση. Συζητήστε στην ομάδα σας και προσπαθήστε να την προσδιορίσετε. Κρατήστε σημειώσεις.

Πηγή: <https://www.sofokleousin.gr/o-kinezos-ypex-kalei-ton-tramp-na-min-diadidei-psemata-gia-ton-k>

Πηγή: <https://indicator.gr/synergasia-rosias-kinas-gia-tin-paraskeyi-emvoliou-gia-ton-koronaio>

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ 1-8 (συμπλήρωμα): Βρίσκουμε την αντίθεση

4^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αντιθέσεις

1. Κάθε ομάδα με τη σειρά παρουσιάζει και αιτιολογεί τις απόψεις της αξιοποιώντας και τις σημειώσεις που κράτησε. Κάθε ομάδα ακούει τις άλλες και σταδιακά συμπληρώνει τον παρακάτω πίνακα:

ΕΙΚΟΝΕΣ	ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΑΝΤΙΘΕΣΗΣ	ΣΤΟΧΟΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ 17 SDGs ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΟ ΘΕΜΑ
Φ. ΕΡΓ. 1		
Φ. ΕΡΓ. 2		
Φ. ΕΡΓ. 3		
Φ. ΕΡΓ. 4		
Φ. ΕΡΓ. 5		
Φ. ΕΡΓ. 6		
Φ. ΕΡΓ. 7		
Φ. ΕΡΓ. 8		

2. Συζητάμε όλοι μαζί σε ολομέλεια. Υπάρχουν περισσότερες διαφορές ή περισσότερες ομοιότητες μεταξύ των απόψεων των ομάδων; Τι συμπεράσματα μπορούμε να βγάλουμε;

5^η Υποενότητα: Αναγνωρίζω το πρόβλημα της πανδημίας

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της υποενότητας θα μπορούν να αναφέρουν τις πολυδιάστατες αιτίες και τις ευρύτερες συνέπειες της πανδημίας του κορονοϊού.

Δεξιότητες

Συνεργασία

Επίλυση συγκρούσεων

Ανεκτικότητα

Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου

Σεβασμός & Υπευθυνότητα

Κριτική σκέψη

Πληροφορίες και επεξεργασία δεδομένων

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1° βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός παρέχει στους μαθητές/τριες δυο κείμενα (η επιλογή ανήκει στον/στην εκπαιδευτικό, αν θα επιλέξει το ένα και ποιο, αν θα επιλέξει και τα δυο, αν θα δώσει σε όλους το ίδιο ή με ποια κριτήρια θα τα μοιράσει).

2° βήμα: Οι μαθητές/τριες μελετούν ατομικά ή ανά δύο τα κείμενα που τους δόθηκαν.

3° βήμα: Ακολούθως, οι μαθητές/τριες καλούνται να συνεργαστούν σε μικρές ομάδες (το πλήθος και τον αριθμό μελών ορίζει ο/η εκπαιδευτικός). Διαβάζουν τριάντα (30) φράσεις που δίνονται και αποφασίζουν ποιες από αυτές αφορούν αίτια, ποιες περιγράφουν συνέπειες και ποιες αναφέρονται σε μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας. Συμπληρώνουν τον πίνακα στο **φύλλο εργασίας**.

4° βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων ανακοινώνουν σε εύλογο χρόνο το περιεχόμενο του πίνακα και ο/η εκπαιδευτικός προκαλεί συζήτηση αναστοχασμού, προκειμένου να οδηγηθούν οι ομάδες στον βέλτιστο καταμερισμό των φράσεων. Δεν αποκλείονται επιλογές φράσεων ως λανθασμένες, εφόσον κατά την κρίση των ομάδων εδράζονται σε βάσιμες αιτιολογήσεις.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Αιτίες, συνέπειες, μέτρα5^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ : Αναγνωρίζω το πρόβλημα της πανδημίας

1. Διαβάστε δυο σύντομα κείμενα από τις παρακάτω πηγές:

https://www.efsyn.gr/stiles/yposimeioseis/254368_t-a-aitia-ton-ion<https://www.euractiv.gr/section/thesmika-themata/opinion/oikonomikes-politikes-kai-koinonikes-synepeies-tis-pandimias-to-swot-q-toy-koronoioy/>

2. Συζητήστε στην ομάδα σας, χρησιμοποιήστε τις φράσεις που σας δίνονται και συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα με τα αίτια, τις συνέπειες και τα μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας:

Αιτίες πανδημίας	Συνέπειες πανδημίας	Μέτρα αντιμετώπισης της πανδημίας

Οι φράσεις που τοποθετούνται στον πίνακα είναι:

αποψίλωση των δασών, μείωση παραγωγής και κατανάλωσης, επένδυση στη δημόσια υγεία, υλοτομία, αύξηση ανεργίας, φροντίδα για τη βιωσιμότητα των καλλιεργειών, εξορυκτική βιομηχανία, εντάσεις και ενδοοικογενειακή βία, μείωση γεωπολιτικών ανταγωνισμών, απομάκρυνση των ζώων από τον φυσικό τους βιότοπο, μείωση της κλιματικής αλλαγής, αλλαγή χρήσης γης, επιβάρυνση του συστήματος υγείας, ανάσχεση στην υπερεκμετάλλευση της άγριας πανίδας, εντατικοποίηση της ζωικής παραγωγής, αύξηση ψυχικών διαταραχών, ανάπτυξη διεθνούς αλληλεγγύης, αυξημένη ζήτηση των ανθρώπων για ζωικές πρωτεΐνες, αλλαγές στον τρόπο εργασίας, υπεύθυνη κοινωνική συμπεριφορά, η απληστία του ανθρώπου να αποκομίσει κέρδος, επανα-φτωχοποίηση στρωμάτων της κοινωνίας, ευκολία μετακινήσεων μεταξύ χωρών, περιστολή ατομικών ελευθεριών, αλλαγή στον τρόπο παραγωγής και στην οικονομική σκέψη, έλλειψη φαρμάκων και εμβολίων, προβλήματα στην επιβίωση επιχειρήσεων, ενίσχυση της ιατρικής έρευνας, πτώση σημαντικών οικονομικών τομέων (τουρισμός, ναυτιλία, βιομηχανία), ανάπτυξη ηλεκτρονικού εμπορίου

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Παρατίθενται εδώ τα δύο κείμενα που χρειάζονται για την **υποενότητα 5**, για την περίπτωση που δεν υπάρχει σύνδεση στο διαδίκτυο. Η απόφαση για τη χρήση των κειμένων σε ψηφιακή ή έντυπη μορφή καθώς και η ανάγκη για περαιτέρω απλοποίησή τους ανήκει στον/στην κάθε εκπαιδευτικό.

Τα αίτια των ιών

Γιώργος Σταματόπουλος, Εφημερίδα των Συντακτών, 2/8/2020

Πολλοί επιστήμονες είναι ξεκάθαροι, μετά από πολύχρονες έρευνες και μελέτες πάνω στις νόσους που προέρχονται από τα ζώα (καλή ώρα η COVID-19): Εάν οι άνθρωποι δεν σεβαστούν το περιβάλλον, τα οικοσυστήματα και την άγρια ζωή, οι ασθένειες που προέρχονται από ζώα θα πολλαπλασιαστούν - και άντε να ανακόψει η επιστήμη αυτόν τον πολλαπλασιασμό. Επικεντρωθήκαμε άπαντες να βρούμε λύση στις υγειονομικές, οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις του ιού και πώς να τις αντιμετωπίσουμε ώστε να σώσουμε και τις ζωές μας και σχεδόν αδιαφορήσαμε να μάθουμε ποιες είναι οι πραγματικές αιτίες εμφάνισής του και εάν πρόκειται να εμφανιστεί ξανά στο μέλλον.

Φταίνε εξ ολοκλήρου τα ζώα για τη μετάδοση των ιών; Όχι, φυσικά, λένε οι ερευνητές. Ίδού τι ακριβώς φταίει: η αποψίλωση των δασών, η υλοτομία, η εξορυκτική βιομηχανία, η απομάκρυνση των ζώων από τον φυσικό τους βιότοπο, η αλλαγή χρήσης γης, η εντατικοποίηση της ζωικής παραγωγής και η αυξημένη ζήτηση των ανθρώπων για ζωικές πρωτεΐνες. Προς τούτο οι επιστήμονες συστήνουν, σωστά, στις κυβερνήσεις να επικεντρωθούν στην πρόληψη και όχι τόσο στην αντιμετώπιση, τέλος πάντων να επενδύσουν στη δημόσια υγεία, να φροντίσουν για τη βιωσιμότητα της καλλιέργειας, να σταματήσουν την υπερεκμετάλλευση της άγριας πανίδας και να επιφέρουν μείωση της κλιματικής αλλαγής.

Ένα μικρό παράδειγμα: Τα αρπακτικά έχουν πλέον φύγει από το οικοσύστημα, άρα τα ελάφια πολλαπλασιάζονται, άρα τα τσιμπούρια αυξάνονται και πληθύνονται και μεταφέρουν άγνωστους ιούς. Αυτό συμβαίνει σε φτωχές χώρες, όπου ο συνδυασμός φτώχειας, ανθρώπων που εξαρτώνται άμεσα από τα ζώα και ανεπαρκών έως άθλιων υπηρεσιών υγείας είναι θανατηφόρος. Δεν πρέπει να ξεχνάμε τον ιό του Δυτικού Νείλου, τη γρίπη των πτηνών και αυτή των χοίρων - οι συνθήκες στις οποίες εκτρέφονταν ήσαν τελείως έξω από στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής. Άρα, ναι, έχουν δίκιο οι επιστήμονες - δεν φταίνε τα κακόμοιρα τα ζώα αλλά η απληστία του ανθρώπου να αποκομίσει κέρδος.

Αλλά εδώ χρειάζεται μια αλλαγή στον τρόπο παραγωγής και στην οικονομική σκέψη, μακριά από καπιταλιστικά οικονομικά εγκλήματα και αποικιοκρατικές λογικές, που επικρατούν στις φτωχές, υπανάπτυκτες ή έστω αναπτυσσόμενες χώρες. Αυτά βέβαια δεν γίνονται από τη μία μέρα στην άλλη, εάν, όμως, συνειδητοποιήσουμε έγκαιρα τη φρίκη και τον θάνατο που σκορπίζουν οι ασθένειες που προέρχονται από τα ζώα ίσως προλάβουμε να κάνουμε κάτι, για τις επόμενες τουλάχιστον γενιές - αν και ο κατήφορος της ανθρωπότητας φαίνεται απίθανο να σταματήσει.

Πηγή: https://www.efsyn.gr/stiles/yposimeioseis/254368_ta-aitia-ton-ion

Οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες της πανδημίας: Το SWOT – Q του Κορονοϊού

Τις συνέπειες του κορονοϊού είναι πολύ νωρίς να τις φαντασθούμε! Ίσως αποδειχθεί μεγαλύτερης σημασίας γεγονός, ακόμη και από την κατάρρευση του Ανατολικού Μπλοκ και την Παγκόσμια Οικονομική Κρίση του 2008! Κι αυτό γιατί πέρα από την πολιτική και οικονομική σημασία του, έχει ήδη επηρεάσει ολόκληρη την υφήλιο! Στις κρίσεις επίσης αναδεικνύεται ο χειρότερος, αλλά και ο καλύτερος εαυτός μας. Τελικά, έστω και στα σημεία, επικρατεί η θετική πλευρά. Σε αυτό συνηγορούν και τα συμπεράσματα από τρία πολύ σημαντικά βιβλία, που αν και από διαφορετική σκοπιά το καθένα, καταλήγουν σε μία αισιόδοξη οπτική!

Το πρώτο από αυτά, με τίτλο «ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΑΛΦΑΔΙ – Ίσοι τα καταφέρνουμε καλύτερα» των K. Pickett και R. Wilkinson, αναδεικνύει την ανισότητα της τελευταίας εικοσαετίας. Το δεύτερο, με τίτλο «FACTFULNESS», των H. Rosling, D. Rosling και A. Ronnlund, μας οδηγεί στο πώς να κατανοούμε ρεαλιστικά τον κόσμο, αντίθετα με την επικρατούσα τάση να βλέπουμε χειρότερα τα πράγματα απ' όσο πραγματικά είναι. Το τρίτο, με τίτλο «ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ. ΟΙ ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΕΣ ΡΙΖΕΣ ΜΙΑΣ ΚΑΛΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ», του καθηγητή Κοινωνικής και Φυσικής Επιστήμης στο Yale, N. Χρηστάκη, καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η εξέλιξή μας, παρά το γεγονός ότι η ανθρώπινη ιστορία είναι γεμάτη με βία και πόνο, ταυτίζεται με την έμφυτη τάση μας να δημιουργούμε «καλές» κοινωνίες!

Αν «φωτογραφίσουμε» το σημερινό κόσμο, μας έρχονται εικόνες που συμβολίζουν μία ανησυχητική ρευστότητα και απορρύθμιση σε κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και γεωπολιτικό επίπεδο, με μερικά ενδεικτικά παραδείγματα, όπως η αύξηση των ανισοτήτων, το χρηματοπιστωτικό σύστημα, το μεταναστευτικό/προσφυγικό, η άνοδος του λαϊκισμού, αυταρχισμού, εθνικισμού και απομονωτισμού, η καχεκτική κοινωνική προστασία, το παγκόσμιο χρέος και φυσικά η κλιματική αλλαγή...

Στην επιστήμη και πρακτική της Διοίκησης Επιχειρήσεων και του Μάρκετινγκ, χρησιμοποιούμε το γνωστό εργαλείο με τα αρχικά SWOT (S= Strengths – Ισχυρά σημεία, W = Weaknesses – Ασθενή σημεία, που αναφέρονται στο εσωτερικό περιβάλλον, και O = Opportunities – Ευκαιρίες, T = Threats – Απειλές, που αναφέρονται στο εξωτερικό περιβάλλον). Το εργαλείο αυτό μας επιτρέπει να αποτυπώνουμε την παρούσα πραγματικότητα αλλά και να σχεδιάζουμε για το μέλλον, με βάση τα υπάρχοντα δεδομένα.

Μέσα από το άρθρο μας αυτό, επιδιώκουμε να παραθέσουμε, συνεπώς, με όσα δεδομένα έχουμε σήμερα στα χέρια μας, ένα ιδιότυπο SWOT της εποχής του κορονοϊού. Θα προσθέσουμε όμως στο εργαλείο αυτό έναν επιπλέον τομέα, που συμβολίζεται με το γράμμα Q = Questions, ερωτήματα δηλαδή που προκύπτουν αναπόφευκτα για την επόμενη μέρα και τα οποία θα είναι παρακινδυνευμένο να απαντηθούν σήμερα.

Questions (Ερωτηματικά), σε Διεθνές Επίπεδο:

Σε πολιτικό πεδίο

- Η πολιτική παίρνει το πάνω χέρι από την Οικονομία;
- Ποιο θα είναι η έκβαση της αντιπαράθεσης μεταξύ φιλελεύθερων και σοσιαλιστικών προσεγγίσεων;
- Δημιουργείται ένας νέος τύπος «προστατευτικού» διεθνισμού;
- Επιστρέφει η λογική του έθνους-κράτους;

- Ενισχύονται οι εθνικιστικές τάσεις και ο απομονωτισμός;
- Ποιο θα είναι το μέλλον της αυταρχικής (και λαϊκίστικης) εξουσίας;
- Θα διατηρηθεί η Ευρωπαϊκή Ενότητα;
- Πώς θα εξελιχθεί ο γεωπολιτικός ανταγωνισμός, ιδιαίτερα μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας;
- Θα απειληθούν τα ατομικά δικαιώματα, η ιδιωτικότητα και οι πολιτικές ελευθερίες;
- Θα αναπτυχθεί ένα διεθνές πλαίσιο κυβερνο-ασφάλειας;

Σε Οικονομικό πεδίο

- Τέλος της παγκοσμιοποίησης στη σημερινή της μορφή;
- Διεύρυνση ανισοτήτων;
- Οριστική εγκατάσταση του παγκόσμιου οικονομικού κέντρου βάρους στην Ανατολή;
- Αλλάζει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα;
- Κυριαρχεί η «πραγματική» έναντι της «χάρτινης» οικονομίας;
- Λιγότερα κέρδη–περισσότερη σταθερότητα από τους μεγάλους πολυεθνικούς κολοσσούς (θα ελέγχουν περισσότερο τις πηγές προέλευσης των προμηθευτών τους και θα κρατούν περισσότερες «εφεδρείες», με αποτέλεσμα μείωση προσφοράς, αύξηση τιμών και πληθωρισμό);
- Θα μειωθεί η παγκόσμια ζήτηση;
- Τι θα γίνει με το (υπέρογκο) δημόσιο και ιδιωτικό χρέος;
- Θα προσαρμοστεί η παραγωγική δυνατότητα της οικονομίας;
- Πόσο θα επηρεαστούν κράτη που εξαρτώνται από το πετρέλαιο (π.χ. Ρωσία, Σαουδική Αραβία, Ιράν, Βενεζουέλα);
- Ποιο θα είναι το νέο ενεργειακό τοπίο;
- Ποιος θα είναι ο νέος ρόλος της Δ΄ Βιομηχανικής Επανάστασης;

Σε Κοινωνικό επίπεδο

- Πόσο πλήττεται η ψυχική υγεία;
- Γίνονται τα Συστήματα Υγείας περισσότερο προσβάσιμα;
- Αυξάνεται ο ρυθμός εμφάνισης νέων επιδημιών και πανδημιών;
- Αντιμετωπίζεται πιο δραστικά η κλιματική αλλαγή;
- Αντιμετωπίζονται ηθικά διλήμματα σε θεσμικό επίπεδο (όπως π.χ. η ευθανασία);
- Δημιουργείται ένα νέο μεταναστευτικό κύμα;
- Ο κόσμος γίνεται λιγότερο ανοιχτός και ανελεύθερος ή το αντίθετο;
- Αναζωογονείται η διεθνής αλληλεγγύη;
- Αναγνωρίζονται η υποβαθμίζονται οι ανθρωπιστικές αξίες;

Κυρίαρχοι παράγοντες επιτυχίας στον τομέα αντιμετώπισης της πανδημίας φαίνεται να είναι: η Διαφάνεια, η Αποφασιστικότητα και η Αλληλεγγύη. Αντίθετα, τα μελανά σημεία αφορούν τις διαφορετικές πολιτικές αντιμετώπισης της πανδημίας, την έλλειψη συνεννόησης μεταξύ των κρατών, την καθυστερημένη αντίδραση στην οικονομία, την ανυπαρξία ενός «παγκόσμιου» ασφαλιστικού συστήματος για τις πανδημίες και ενός παγκόσμιου μηχανισμού για την έρευνα και ανάπτυξη θεραπευτικών μεθόδων και εργαλείων.

Σε διεθνές επίπεδο, το τελικό διακύβευμα αφορά: Πρώτον, το αν θα επικρατήσει η δημοκρατία ή η αυταρχική διακυβέρνηση, με το επιχείρημα ότι προσέφερε σαφή

οφέλη στην καταπολέμηση της πανδημίας; Δεύτερον αν θα εδραιωθούν τόσο η διεθνής συνεργασία (ιδιαίτερα στην υγειονομική περίθαλψη), όσο και η δραστική προστασία του περιβάλλοντος (η έλλειψη της οποίας άμεσα ή έμμεσα ευθύνεται για επιδημίες και πανδημίες).

Δεν ξέρω αν φαινόμεστε αμετανόητα αισιόδοξοι, υποστηρίζοντας ότι τελικά το ισοζύγιο θα γείρει προς την κατεύθυνση της επαναδημιουργίας μιας «καλής» κοινωνίας. Οι πρώτες όμως ενδείξεις για τη στάση της ελληνικής κοινωνίας μας επιτρέπουν να κλείσουμε με τα αισιόδοξα λόγια της Καθηγήτριας της Ιστορίας, Μαρίας Ευθυμίου: «Μέσα από την πρόκληση του κορονοϊού, η ελληνική κοινωνία βρήκε το πρόσωπο που διακόσια χρόνια τώρα επεδίωξε να διαμορφώσει και πήρε την απόφαση να ενηλικιωθεί με αίσθημα συλλογικής, αλλά και ατομικής ευθύνης».

<p>Strengths (Ισχυρά – Θετικά Σημεία)</p> <p>Αντίδραση σοκ κατά της δυσκίνητης γραφειοκρατίας (ψηφιακό κράτος). Εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Τηλε-εργασία. Απρόσμενα δώρα στην Εθνική Οικονομία (κατάργηση υποχρεώσεων πρωτογενούς πλεονάσματος και ποσοτική χαλάρωση). Θετική στάση κοινωνίας (ψυχραιμία, ομοψυχία, αλληλεγγύη, σεβασμός στις απαραίτητους περιορισμούς, ανάδειξη ατομικής ευθύνης του πολίτη). Ευελιξία και προσαρμοστικότητα (ατομικό, επαγγελματικό, επιχειρησιακό επίπεδο). Μείωση περιβαλλοντικών οχλήσεων.</p>	<p>Weaknesses (Ασθενή – Αρνητικά Σημεία)</p> <p>Οικονομικές συνέπειες (οι περισσότερες από τις οποίες θα μεγεθυνθούν στο μέλλον), σε μακρο-οικονομικό επίπεδο, όπως: Υφεση, ελλείμματα, απώλεια παραγωγής, εισοδήματος και κατανάλωσης, ανταγωνιστικότητα, δραματική πτώση τομέων μεγάλης σημασίας για το ΑΕΠ (Τουρισμός, Ναυτιλία, Βιομηχανική παραγωγή), ανεργία, περιορισμένες αντοχές τραπεζικού συστήματος, περιορισμένες αντοχές ασφαλιστικού συστήματος.</p> <p>Οικονομικές συνέπειες σε μικρο-οικονομικό επίπεδο, όπως: Επιβίωση επιχειρήσεων, νομικές και συμβατικές συνέπειες, προστασία εργασίας, εισφορές και υποχρεώσεις επιχειρήσεων, απίσχναση εταιρικών κεφαλαίων.</p> <p>Περιορισμένες αντοχές του συστήματος υγείας. Επιδράσεις στην ψυχολογική υγεία μεγάλου μέρους του πληθυσμού (αύξηση ψυχικών διαταραχών, μετα-τραυματικό στρες κτλ.). Κοινωνικές συνέπειες (ενδοοικογενειακή βία, κακή διατροφή, κατάχρηση αλκοόλ) Επανα-φτωχοποίηση στρωμάτων της κοινωνίας. Μειωμένα επίπεδα αντοχής, σε μία κρίση μετά την (προηγούμενη) κρίση.</p>
<p>Opportunities (Ευκαιρίες)</p> <p>Το Κοινωνικό κράτος Δικαίου να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στους πολίτες Οι πολίτες να δεσμεύονται και να δρουν υπεύθυνα. Σεβασμός σε κανόνες και γενικά παραδεκτές αρχές και αξίες. Ανάκτηση εδάφους του ορθολογισμού έναντι του ανορθολογισμού. Εμπιστοσύνη στην επιστήμη. Ανάπτυξη της «διαδικτυακής» συνείδησης. Ανάπτυξη του Ηλεκτρονικού Εμπορίου (e-Commerce). Βελτίωση της περιβαλλοντικής συνείδησης. Διαμόρφωση νέων, πιο παραγωγικών κοινωνικών συμπεριφορών, όπως η ατομική υγιεινή και ο σεβασμός στους κανόνες υγιούς συμβίωσης.</p>	<p>Threats (Απειλές)</p> <p>Μετά την «υπέρβαση» της κρίσης, επιστροφή (και ως «απελευθερωτικό» φαινόμενο) σε όλες τις κακές συνήθειες του παρελθόντος. Οικονομική κρίση και ύφεση σε απροσδιόριστο βάθος. Η κακή πορεία της οικονομίας, να δημιουργήσει έντονο κλίμα δυσαρέσκειας και να «κατεδαφίσει» όσα «κερδήθηκαν» στην κρίση. Κατάρρευση συστήματος υγείας. Απειλή επιβίωσης τραπεζικού συστήματος και νέα γενιά κόκκινων δανείων. Η κακή χρήση της τηλε-εργασίας και των ευέλικτων μορφών απασχόλησης, να δημιουργήσει απορρύθμιση της αγοράς εργασίας. Νέα φτωχοποίηση. Κατάρρευση ασφαλιστικού συστήματος. Δημοσιονομική απορρύθμιση και νέα υπέρογκα ελλείμματα.</p>

Πηγή: Διασκευή από Ζαΐρης Α. & Σταμάτης Γ., Οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές συνέπειες της πανδημίας: Το SWOT – Q του Κορονοϊού. *European Business Review*, 12 Μαΐου 2020. Διαθέσιμο στο: <https://www.euractiv.gr/section/thesmika-themata/opinion/oikonomikes-politikes-kai-koinonikes-synepeies-tis-pandimias-to-swot-q-toy-koronoioy/>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Δίνονται εδώ στη μορφή μικρών καρτελών οι 30 φράσεις της υποενότητας 5, για την περίπτωση που ο/η εκπαιδευτικός αποφασίσει να γίνει με χειραπτικό υλικό.

αποψίλωση των δασών

απομάκρυνση των ζώων
από τον φυσικό τους
βιότοπο

εξορυκτική βιομηχανία

αλλαγή χρήσης γης

αυξημένη ζήτηση των
ανθρώπων για ζωικές
πρωτεΐνες

εντατικοποίηση της
ζωικής παραγωγής

η απληστία του ανθρώπου
να αποκομίσει κέρδος

ευκολία μετακινήσεων
μεταξύ χωρών

έλλειψη φαρμάκων και
εμβολίων

υλοτομία

μείωση παραγωγής και
κατανάλωσης

πτώση σημαντικών
οικονομικών τομέων
(τουρισμός, ναυτιλία,
βιομηχανία)

αύξηση ανεργίας

προβλήματα στην
επιβίωση επιχειρήσεων

επιβάρυνση του
συστήματος υγείας

αύξηση ψυχικών
διαταραχών

περιστολή ατομικών
ελευθεριών

ανάπτυξη ηλεκτρονικού
εμπορίου

επένδυση στη δημόσια
υγεία

μείωση της κλιματικής
αλλαγής

ενίσχυση της ιατρικής
έρευνας

υπεύθυνη κοινωνική
συμπεριφορά

αλλαγές στον τρόπο
εργασίας

εντάσεις και
ενδοοικογενειακή βία

επανα-φτωχοποίηση
στρωμάτων της κοινωνίας

ανάσχεση στην
υπερεκμετάλλευση της
άγριας πανίδας

μείωση γεωπολιτικών
ανταγωνισμών

φροντίδα για τη
βιωσιμότητα των

ανάπτυξη διεθνούς
αλληλεγγύης

αλλαγή στον τρόπο
παραγωγής και στην
οικονομική σκέψη

6^η Υποενότητα: Συστημική προσέγγιση της πανδημίας (σπάγκος)

Εκτιμώμενος χρόνος υλοποίησης

2 διδακτικές ώρες

Εκπαιδευτικός στόχος

Οι μαθητές/τριες στο τέλος αυτής της υποενότητας θα μπορούν να συσχετίζουν τους 17 SDGs με οποιεσδήποτε διαστάσεις της πανδημίας του κορονοϊού.

Δεξιότητες

Συνεργασία

Γνώση και κριτική κατανόηση του κόσμου

Πολιτειότητα

Ενσυναίσθηση και ευαισθησία

Ευελξία και Προσαρμοστικότητα

Κριτική σκέψη - Αναλυτική σκέψη

Οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

1^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα μαθητών/τριών τις 17 κάρτες των SDGs (το πρώτο πακέτο που χρησιμοποιήθηκε και στην υποενότητα 1 διαθέσιμο στον σύνδεσμο

(<https://docs.google.com/document/d/1nswVxW10Vxr9ABeq9QKNIMaCrPkeitVTsySIafxlhwv/edit>).

Οι μαθητές/τριες απλώνουν τις κάρτες στο τραπέζι, σκέφτονται και συζητούν ποιοι στόχοι επηρεάζονται από την πανδημία της COVID-19 και με ποιον τρόπο.

2^ο βήμα: Οι μαθητές/τριες καλούνται να αποτυπώσουν όσα συζητήσαν δηλαδή μερικές διαδοχικές συνέπειες της πανδημίας σε ένα σχήμα, που θα έχει στο κέντρο του την πανδημία. Για διευκόλυνση δίνεται στο **φύλλο εργασίας** ένα παράδειγμα.

3^ο βήμα: Εκπρόσωποι των ομάδων παρουσιάζουν μετά από εύλογο χρόνο τα σχήματα. Ο/Η εκπαιδευτικός φροντίζει να γίνουν κρίσεις, να βρεθούν ομοιότητες & διαφορές, να εντοπιστούν σημεία ιδιαίτερου ενδιαφέροντος και γενικότερα να γίνει μια συζήτηση αναστοχασμού.

4^ο βήμα: Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει σε κάθε ομάδα μαθητών/τριών ένα κουβάρι σπάγκο, με τη βοήθεια του οποίου κάθε ομάδα καλείται να αναπαραστήσει βιωματικά το σχήμα που δημιούργησε πάνω στο **φύλλο εργασίας**. Το μέλος της ομάδας που κρατά την άκρη του σπάγκου, θεωρείται ότι αναπαριστά την πανδημία. Κάθε μέλος της ομάδας αναπαριστά έναν από τους 17 SDGs κρατώντας την αντίστοιχη κάρτα στόχου. Ανάλογα με τις αιτιώδεις σχέσεις που σκέφτηκε η ομάδα, η άκρη του σπάγκου θα δίνεται από μαθητή σε μαθητή και καθένας θα εξηγεί με περισσότερα λόγια πώς εννοείται αυτή η μετάβαση από τον έναν στόχο στον άλλο.

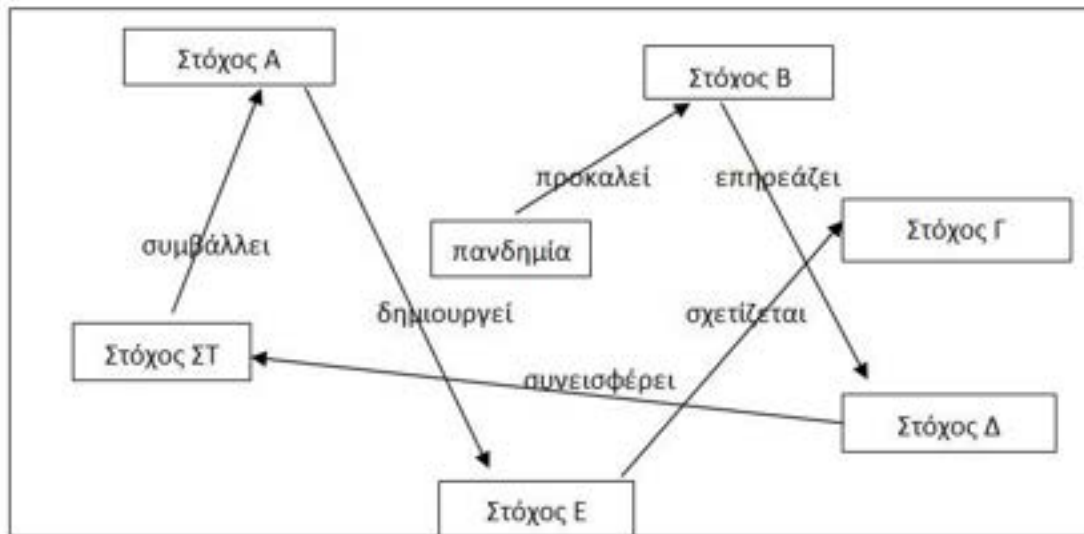
5^ο βήμα: Μετά από χρόνο προετοιμασίας που ορίζεται για τις ομάδες, τα μέλη κάθε ομάδας με τη σειρά σηκώνονται όρθια, κρατάνε τον σπάγκο, απλώνονται στον χώρο και προσπαθούν αφενός να αναπαραστήσουν το σχήμα που δημιούργησαν στο φύλλο εργασίας και αφετέρου να δώσουν όσο το δυνατόν ακριβέστερη συσχέτιση των στόχων ή παραδείγματα αυτής της συσχέτισης.

6^ο βήμα: Ακολούθως, οι μαθητές/τριες επιστρέφουν στα τραπέζια των ομάδων και καλούνται να αναστοχαστούν απαντώντας σε δυο ερωτήματα. Επιδίωξη είναι να αναδειχθεί το πολύπλοκο πλέγμα σχέσεων μεταξύ των 17 SDGs και η ανάγκη προσέγγισης των 17 SDGs με όρους συστήματος (συστημική προσέγγιση), με την οποία αναδεικνύονται ανάγλυφα σχέσεις αλληλεξάρτησης, ιεραρχήσεις, ταξινομήσεις και διασυνδέσεις παραγόντων.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Σπάγκος

6^η ΥΠΟΕΝΟΤΗΤΑ: Συστημική προσέγγιση της πανδημίας (σπάγκος)

1. Σας δίνονται οι 17 κάρτες των SDGs. Σκεφτείτε και συζητήστε ποιοι στόχοι επηρεάζονται από την πανδημία της COVID-19 και με ποιον τρόπο.
2. Αποτυπώστε διαδοχικές συνέπειες της πανδημίας σε ένα σχήμα, που θα έχει στο κέντρο του την πανδημία. Σας δίνεται ένα παράδειγμα:

3. Αποτυπώστε τώρα με βιωματικό τρόπο τις συσχετίσεις που σκεφτήκατε χρησιμοποιώντας έναν σπάγκο. Το μέλος της ομάδας που κρατά τον σπάγκο, αναπαριστά την πανδημία. Κάθε μέλος της ομάδας αναπαριστά έναν από τους 17 SDGs κρατώντας την κατάλληλη κάρτα. Ανάλογα με τις διαδοχικές επιδράσεις της πανδημίας που σκεφτήκατε, θα μετακινείτε την άκρη του σπάγκου εξηγώντας με περισσότερα λόγια πώς εννοείτε αυτή τη συσχέτιση από τον έναν στόχο στον άλλο.

Τι θα δημιουργηθεί στο τέλος;

Τι συμπεράσματα μπορείτε να βγάλετε από αυτή τη δραστηριότητα;

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Φόρμα αξιολόγησης και οδηγίες για τον/την εκπαιδευτικό

Όταν ολοκληρώσουν οι μαθητές/τριες όλες τις θεματικές ενότητες, μπορούν να αξιολογήσουν διάφορες παραμέτρους της εργασίας, συμπληρώνοντας ατομικά τις παρακάτω φόρμες:

1. Τι είμαι ικανός/ή να κάνω και σε ποιον βαθμό τώρα που τέλειωσα όλες τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες;

ΚΡΙΤΗΡΙΟ	Βαθμός ικανότητας				
	1 καθόλου	2 λίγο	3 μέτρια	4 πολύ	5 πάρα πολύ
Μπορώ να προσδιορίζω τα αίτια της πανδημίας εξαιτίας της COVID-19;					
Μπορώ να περιγράψω τις συνέπειες της πανδημίας στο φυσικό περιβάλλον;					
Μπορώ να περιγράψω τις συνέπειες της πανδημίας στον εργασιακό τομέα;					
Μπορώ να επιχειρηματολογώ για την ανάγκη λήψης μέτρων για τον περιορισμό της πανδημίας;					
Μπορώ να αναγνωρίζω και να αναιρώ τις συνωμοσιολογικές απόψεις για την πανδημία;					
Μπορώ να εντοπίζω τις επιπτώσεις της παραπληροφόρησης και των συνωμοσιολογικών αντιλήψεων σε ατομικό, κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο;					
Μπορώ να εξηγήω τη συσχέτιση κάποιων από τους 17SDGs υπό το πρίσμα της πανδημίας;					
Μπορώ να αναγνωρίζω τα παγκόσμια δημόσια αγαθά;					
Μπορώ να προτείνω μέτρα διεθνούς συνεργασίας που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της πανδημίας;					
Αν ναι, ποια;					

2. Τι μπορώ να πω για τη συνεργασία μέσα στην ομάδα μου;

ΚΡΙΤΗΡΙΟ	Βαθμός συμφωνίας				
	1 καθόλου	2 λίγο	3 μέτρια	4 πολύ	5 πάρα πολύ
Όλα τα μέλη της ομάδας συμμετείχαμε ενεργά στις εργασίες.					
Όλοι ακούγαμε με προσοχή τις απόψεις όλων μέσα στην ομάδα.					
Οι διαφωνίες στην ομάδα επιλύονταν με εποικοδομητικό τρόπο.					
Αισθανθήκαμε υπεύθυνοι για την ποιότητα της ομαδικής δουλειάς.					
Νιώθω ικανοποίηση από την εργασία της ομάδας.					
Θέλω να διατηρηθεί η ίδια ομάδα και σε άλλες εργασίες.					

3. Αναφέρω δύο (2) στοιχεία των δραστηριοτήτων που μου άρεσαν περισσότερο και δύο (2) στοιχεία που μου άρεσαν λιγότερο. Εξηγώ γιατί.

ΜΟΥ ΑΡΕΣΑΝ	ΓΙΑΤΙ
ΔΕ ΜΟΥ ΑΡΕΣΑΝ	ΓΙΑΤΙ

Ανάλογα με το ενδιαφέρον της τάξης, τον χρόνο που δαπανήθηκε, την πρόθεση συνέχισης με άλλες εκπαιδευτικές δραστηριότητες και με τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν, προτείνεται η αξιολόγηση να μην περιοριστεί στις παραπάνω τυπικές φόρμες, αλλά να πάρει τη μορφή συζήτησης αναστοχασμού στην ολομέλεια της τάξης. Σε μια τέτοια συζήτηση κάθε μαθητής/τρια ενθαρρύνεται να περιγράψει πώς βίωσε ο ίδιος/α την πορεία των δραστηριοτήτων, τι αποκόμισε, τι τον/την κούρασε, τι προκάλεσε το ενδιαφέρον του/της και τι θα ήθελε να ερευνήσει περισσότερο. Αντίστοιχη εμβάθυνση μπορεί να γίνει και σε θέματα συνεργασίας κάθε ομάδας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

- Adecco, (2020). *Ο «Κόσμος της Εργασίας» στην Ελλάδα μετά την πανδημία*. Αθήνα: Adecco. Διαθέσιμο στο: https://www.adecco.gr/wp-content/uploads/2020/12/GR_Whitepaper_Employability_survey_2020.pdf
- Auernheimer, G. (2020). Τίποτα δεν είναι όπως φαίνεται. Ιστορία και επικαιρότητα των θεωριών συνωμοσίας. *The Athens Review of books*, Αθηναϊκή Επιθεώρηση του Βιβλίου, Τεύχος 123, 38-35.
- Badiou, A. (2020). *Σχετικά με την επιδημική κατάσταση*, Μτφ. Δ. Γ. Δρόσος, Ινστιτούτο Νίκος Πουλαντζάς. Διαθέσιμο στο: <https://poulantzas.gr/yliko/alain-badiou-schetika-me-tin-epidimiki-katastasi/>.
- Gemenis, K. (2020). Ποιοι πιστεύουν στις θεωρίες συνωμοσίας για τον νέο κορωνοϊό; *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 154, 97-108. Διαθέσιμο στο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/ekke/article/view/23523>.
- Greenpeace, (2020). *Διαδικτυακή έρευνα της Greenpeace στην Ελλάδα "Το μέλλον είναι τώρα" για την επόμενη μέρα της πανδημίας*. Αθήνα: Greenpeace. Διαθέσιμη στο: https://www.greenpeace.org/static/planet4-greece-stateless/2020/11/5dbda45b-20201103_greenpeace_covid19_survey_results_analytical.pdf.
- Κουλαϊδής, Β. (2007). *Σύγχρονες Διδακτικές Προσεγγίσεις για την Ανάπτυξη Κριτικής – Δημιουργικής Σκέψης: για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση*. Αθήνα: ΟΕΠΕΚ.
- KPMG, (2020). *Βαρόμετρο για τις συνθήκες εργασίας στην εποχή του COVID- 19. Τα αποτελέσματα της πρώτης φάσης 30/3-5/4*. Αθήνα: KPMG. Διαθέσιμο στο: <https://home.kpmg/gr/el/home/insights/2020/04/covid-19-employment-conditions-barometer-phase-one-report.html>.
- Lewandowsky, S. & Cook, J. (2020). *Εγχειρίδιο Θεωρίας Συνομοσίας* (Μτφ. Γ. Καπόλας, Ε. Κουμπάρου, Π. Κ. Στασινάκης). Διαθέσιμο στο: https://www.climatechangecommunication.org/wp-content/uploads/2020/09/ConspiracyTheoryHandbook_Greek.pdf
- McMillen, C. W. (2020). *Πανδημίες - Μια σύντομη εισαγωγή* (μτφ. Ν. Αποστολόπουλος). Αθήνα: Παπαδόπουλος.
- ΟΗΕ (1948). *Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, Διαθέσιμο στο: <https://www.amnesty.gr/universal-declaration-of-human-rights>.
- Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, (2021). *Πανδημία και ψηφιακή προσαρμογή στη ΔΑΔ: τηλεργασία & τηλεεκπαίδευση: Έκθεση αποτελεσμάτων έρευνας 2020*, Αθήνα: ΟΠΑ, Εργαστήριο Διοίκησης Ανθρώπινου Δυναμικού. Διαθέσιμο στο https://www.aueb.gr/sites/default/files/hrm/Research/report_digital_covid_public.pdf.
- Σχίζα, Κ. (2008). *Συστημική Σκέψη και Περιβαλλοντική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Χ. Ε. Δαρδανός.
- Τριανταφύλλου, Σ. & Αβδελλή, Θ. (2018). *Ταξιδεύοντας με ένα γιλέκο στη θάλασσα της παγκοσμιοποίησης - Ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης για την αειφορία*. Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Δραπετσώνας. Διαθέσιμο στο: <http://kre-drapets.att.sch.gr/images/pdf/files/SEA.pdf>.
- Φλογαίτη, Ε. (2006). *Εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Φλογαΐτη, Ε., Λιαράκου, Γ. & Γαβριλάκης, Κ. (2021). *Συμμετοχικές μέθοδοι διδασκαλίας και μάθησης*. Αθήνα: Πεδίο.

Ξενόγλωσση

- Ball, P. & Maxmen, A. (2020). The epic battle against coronavirus misinformation and conspiracy theories. *Nature*, 581 (7809), pp. 371-374.
- Bode, L. & Vraga, E. K. (2015). In related news, that was wrong: The correction of misinformation through related stories functionality in social media. *Journal of Communication*, 65(4), 619-638.
- Brown, G. & Susskind, D. (2020). International Cooperation during the COVID-19 pandemic. *Oxford Review of Economic Policy*, 36 (1), 64-76.
- Buzan, T. (2002). *How to mind map: The ultimate thinking tool that will change your life*. London: Thorsons.
- De Bono, E. (1990). *Six Thinking Hats*. New York: Penguin.
- Eurofound, (2020). *Living, Working and Covid 19, Covid 19 series*. Luxembourg: Publication Office of the European Union. Available at <https://www.eurofound.europa.eu/publications/report/2020/living-working-and-covid-19>.
- Eurofound, (2020). *Living, working and COVID-19: First findings – April 2020*. Dublin: Publication Office of the European Union, EF/20/058/EN. Available at https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef20058en.pdf.
- Cook, J. (2020a). *Critical thinking about COVID-19: downgraded death toll - Cranky Uncle*. Available at <https://crankyuncle.com/critical-thinking-about-covid-19-downgraded-death-toll/>.
- Cook, J. (2020b). *Critical thinking about COVID-19: Flu vs. Coronavirus*. Available at <https://crankyuncle.com/critical-thinking-about-covid-19-flu-vs-coronavirus/>.
- Cook, J. (2020c). *Critical thinking about COVID-19: social distancing denial*. Available at <https://crankyuncle.com/critical-thinking-about-covid-19-social-distancing-denial/>.
- Cook, J. (2021). *Cranky Uncle cartoons* (Τα κόμικ του Θείου Κράνκνυ), Available at <https://crankyuncle.com/>.
- Cook, J., Ellerton, P. & Kinkead, D. (2018) Deconstructing climate misinformation to identify reasoning errors, *Environmental Research Letters*, 13(2), 024018.
- Constantinou, M., Kagialis, A. & Karekla, M. (2020). *COVID-19 Scientific Facts Vs. Conspiracy Theories: 0 – 1: Science Fails to Convince Even Highly Educated Individual*. Available at <https://assets.researchsquare.com/files/rs-33972/v1/6ee4ddf2-7f59-4e40-9784-6ac78b126e19.pdf>
- Gruber K. (2017). *As emerging diseases spread from wildlife to humans, can we predict the next big pandemic?* Accessible at <https://ensia.com/features/pandemic/>
- Johnson, C. (1998). *Fat Felts and Sugar Paper: activities for speaking and listening issues*. Birmingham: Development Education Centre.
- Kim, S. C., Namkoong, K., Fung, T., Heo, K. & Gunther, A. (2018). Understanding public opinion change of HPV vaccination controversy: Effects of exemplification and the mediating role of projection. *Health Education*, 118 (5), 402-412.
- Kim, S. C., Vraga, E. K. & Cook, J. (2020). An Eye Tracking Approach to Understanding Misinformation and Correction Strategies on Social Media: The Mediating Role

- of Attention and Credibility to Reduce HPV Vaccine Misperceptions. *Health Communication*. Available at <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10410236.2020.1787933>.
- Lewandowsky, S., Ecker, U. K., Seifert, C. M., Schwarz, N. & Cook, J. (2012). Misinformation and its correction: Continued influence and successful debiasing. *Psychological Science in the Public Interest*, 13(3), 106-131.
- Lewandowsky, S., Cook, J., Ecker, U. & van der Linden, S. (2020). *How to Spot COVID-19 Conspiracy Theories*. Available at <https://www.climatechangecommunication.org/how-to-spot-covid19-conspiracy-theories/>
- Maltezou, H.C., Gkentzi, D., Grivea, I., Chaliasos, N., Galanakis, E., Pavli, A., Katerelos, P., Syrogrannopoulos, G., Roilides, E. & Theodoridou, M. (2015). Experience with parental vaccination refusal and attitudes about vaccinations of pediatricians in Greece. *Journal of Advances in Medicine and Medical Research*, 5 (8), pp. 971-977.
- Mandrikas, A. (2021). Teaching SDGs using concept maps in primary teacher training. *Journal of Education for Sustainable Development*, 14(2), 205-234. Available at <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0973408220980873>
- Morens, D. M, Folkers, G. K & Fauci, A. S. (2009), What is a Pandemic? *Journal of Infectious Diseases*, 200(7), 1019-1021.
- Nathan, S. & Taylor, N. (2003). Linking Cooperative Education and Education for Sustainability: A New Direction for Cooperative Education. *Asia-Pacific Journal of Cooperative Education*, 4(1), 1-8.
- Nyhan, B. & Reifler, J. (2010). When corrections fail: The persistence of political misperceptions. *Political Behavior*, 32(2), 303-330.
- Project Zero, (2016). *Project Zero's Thinking Routine Toolbox*. Harvard Graduate School For Education. Available at <https://pz.harvard.edu/thinking-routines>
- Potter T. (2020). *Opinion: To reduce the risk of future pandemics, we need to move from domination to partnership with nature*. Accessible at <https://ensia.com/voices/pandemic-domination-partnership-nature/>
- Schmid B. V., Büntgen, U., Easterday W. R., Ginzler C., Walløe, L., Bramanti, B. & Stenseth, N. C. (2015). Climate-driven introductions of plague into Europe, *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 112(10), 3020-3025. Available at <https://www.pnas.org/content/112/10/3020>.
- Sterling, S., Maiteny, P., Irving, D. & Salter, J. (2005). *Linking Thinking: New Perspectives on Thinking and Learning for Sustainability*. Sarrey: WWF Scotland-WWF UK.
- The Guide to education for sustainability*, (2011). Shelburnefarms' Sustainable schools project, Vermont, USA. Available at <http://sustainableschoolsproject.org/tools-resources/efs-guide>.
- Tilbury, D. & Mulà, I. (2009). *Review of Education for Sustainable Development Policies from a Cultural Diversity and Intercultural Dialogue: Gaps and Opportunities for Future Action*. Paris, UNESCO. Available at <http://unesdoc.unesco.org/images/0021/002117/211750e.pdf> UNESCO
- Tilbury, D. & Mulà, I. (2011). *Linking Culture, Education and Sustainability: Good Practices Around the World*. International Research Institute in Sustainability, University of Gloucestershire. Paris: UNESCO. Available at

- https://moam.info/linking-culture-education-and-sustainability_597f047c1723dd6ae3e072d4.html.
- UN, (2020). *UN tackles 'infodemic' of misinformation and cybercrime in COVID-19 crisis*. Available at <https://www.un.org/en/un-coronavirus-communications-team/un-tackling-%E2%80%98infodemic%E2%80%99-misinformation-and-cybercrime-covid-19>.
- UNESCO, (2005). *Guidelines and Recommendations for Reorienting Teacher Education to Address Sustainability*. Paris, ED-2005/WS/66. Available at <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000143370>.
- UNESCO, (2017). *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. Paris. Available at <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>.
- Uscinski, J.E., Klobstad, C. & Atkinson, M.D. (2016). What drives conspiratorial beliefs? The role of informational cues and predispositions. *Political Research Quarterly*, 69 (1), pp. 57-71.
- Van Prooijen, J.W. & Douglas, K.M. (2018). Belief in conspiracy theories: Basic principles of an emerging research domain. *European Journal of Social Psychology*, 48 (7), pp. 897-908.
- Vidal J. (2020). *Destruction of habitat and loss of biodiversity are creating the perfect conditions for diseases like COVID-19 to emerge*. Accessible at <https://ensia.com/features/covid-19-coronavirus-biodiversity-planetary-health-zoonoses/>
- Vidal J. (2020). *'Tip of the iceberg': is our destruction of nature responsible for Covid-19?* Accessible at <https://www.theguardian.com/environment/2020/mar/18/tip-of-the-iceberg-is-our-destruction-of-nature-responsible-for-covid-19-aoe#img-8>
- Von Ems, R. (1411). *La Bible de Toggenburg : les dix plaies de l'Egypte, la peste bubonique*. Berlin. Available at <https://www.photo.rmn.fr/archive/09-505080-2C6NU09S9YDN.html>.
- Walzer C. (2020). *Opinion: To reduce the likelihood of future pandemics, we need to rethink our relationship with wild animals and wild places*. Accessible at <https://ensia.com/voices/covid-19-coronavirus-pandemic-wild-animals-ecosystems/>

ISBN: 978-960-9532-08-2